

TRADYCJE
POLSKIEJ
DYPLOMACJI
TRADITIONS
OF POLISH
DIPLOMACY

1918–1939

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
BIURO ARCHIWUM I ZARZĄDZANIA INFORMACJĄ

TRADYCJE
POLSKIEJ
DYPLOMACJI
TRADITIONS
OF POLISH
DIPLOMACY

1918–1939

Paweł Ceranka, Krzysztof Szczepanik

WYDAWNICTWO SEJMOWE
WARSZAWA 2016

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, że na powierzonym mi stanowisku urzędowym przyczyniać się będę w mym zakresie działania ze wszystkich sił do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi Rzeczypospolitej Polskiej, której zawsze wiernie służyć będę; wszystkich obywateli kraju w równym mając zachowaniu, przepisów prawa strzec będę pilnie, obowiązki mego urzędu spełniać gorliwie i sumiennie, polecenia moich przełożonych wykonywać dokładnie, a tajemnicy urzędowej dochowam. Tak mi Panie Boże dopomóż”.

“I swear to God Almighty that, in the official position entrusted to me, I shall contribute with utmost conscientiousness to the strengthening of freedom, independence and power of the Republic of Poland, which I shall always faithfully serve; I will treat all the citizens of my country equally; I shall strictly observe the rules of law, perform the duties entrusted to me with great fervour and diligence, thoroughly follow the orders of my superiors, and I shall keep state and official secrets. So help me God.”

Tekst przysięgi nowo zatrudnionego pracownika MSZ
Oath of a newly appointed diplomat at the Ministry of Foreign Affairs

Od redakcji

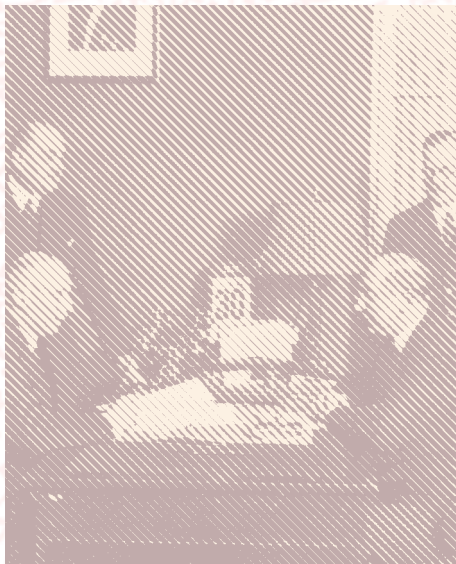
Zamierzeniem autorów albumu było ikonograficzne przedstawienie wybranych aspektów działalności polskiej służby dyplomatycznej w okresie międzywojennym.

Polska dyplomacja uczestniczyła w najważniejszych wydarzeniach i procesach, które wiodły Polskę najpierw do niepodległości, a potem do zbudowania pozycji na arenie międzynarodowej. Z pewnością był to okres sukcesów i porażek, o których sporo wiemy z bogatej literatury naukowej¹.

Redaktorzy uznali, że warto wypełnić lukę, która wiąże się z ikonograficznym przedstawieniem dorobku polskiej dyplomacji. Tym łącznikiem jest z jednej strony tradycja związana z wykonywaniem zawodu dyplomaty, a z drugiej hołd i uznanie dla setek pracowników polskiej służby zagranicznej i ich rodzin, którzy z poświęceniem wykonywali swój zawód, dając dowód głębokiego patriotyzmu i poświęcenia dla Ojczyzny. Sprawdzeniem tego była II wojna światowa i zadania, które w tym czasie przyszło wykonywać tej służbie na emigracji lub – jak w przypadku wielu pracowników przedwojennego MSZ – walka z bronią w ręku.

Z uwagi na bogaty materiał źródłowy i nieco odmienny kontekst działania, zespół autorski zdecydował się ukazać w niniejszym albumie dokumenty i zdjęcia pochodzące z lat 1917–1939, których uzupełnieniem jest wydana w 2013 r. odrębna i podobnie pomyślana publikacja albumowa poświęcona okresowi II wojny światowej². Jest to oczywiście wyłącznie zabieg techniczny, gdyż autorzy i wydawca tych publikacji w pełni są zgodni, że z punktu widzenia historii naszego kraju, niezależnie od wybuchu drugiej wojny światowej i zmiany atrybutów państwowości, lata 1918–1945 stanowią ciągłość w historycznych dziejach II Rzeczypospolitej Polskiej.

Zespół autorski, poszukując i wybierając materiały archiwalne, zdecydował się na ukazanie w albumie jedynie kilku wybranych aspektów pracy służby zagranicznej (w tym dyplomacji). Mamy zatem kontekst polityczny, związany z uzyskaniem przez Polskę niepodległości, jak również fragment ukazujący rodziny i dzieci polskich dyplomatów. Warto przy tym podkreślić, że tematy, zdjęcia i inne archiwalia to nie tylko sprawa subiektywnego wyboru

1) M.K. Kamiński, M.J. Zacharias, *Polityka zagraniczna Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1939*, Warszawa 1998; P. Łossowski, *Dyplomacja polska 1918–1939*, Warszawa 2001; W. Skóra, *Służba konsularna Drugiej Rzeczypospolitej. Organizacja, kadry i działalność*, Toruń 2006; *Historia dyplomacji polskiej*, t. IV: 1918–1939, pod red. P. Łossowskiego, Warszawa 1995; *The History of Polish Diplomacy X–XXc*, red. G. Labuda, W. Michowicz, Warszawa 2005.

2) M. Pernal, *Dyplomacja polska w okresie II wojny światowej. Polish Diplomacy during World War Two*, Warszawa 2013.

autorów albumu, ale często efekt stanu źródeł archiwalnych, okaleczonych i rozproszonych w wyniku wojny. Z tego względu może pojawiać się wrażenie pewnej „nierówności” w potraktowaniu różnych tematów.

Naszą intencją nie było upraszczanie zagadnień. Świadomie chcieliśmy odejść od wielkiej polityki na rzecz pokazywania konkretnych ludzi w konkretnych sytuacjach (pierwsi przedstawiciele za granicą, ministrowie, urzędnicy). Chodziło też o ukazanie stylu i klimatu tamtych czasów (mundury, pomieszczenia biurowe, przyjęcia), jak również bazy działalności naszej służby zagranicznej w postaci chociażby centrali MSZ w nieodbudowanym do tej pory Pałacu Brühla w Warszawie. Ważnym elementem są też wybrane tematy z zakresu ówczesnego protokołu dyplomatycznego (składanie listów uwierzytelniających, ceremonie przy Grobie Nieznanego Żołnierza etc.).

Odpowiedzialność za wybór materiału do niniejszej publikacji ponoszą wyłącznie redaktorzy.

Wyrażamy podziękowanie pracownikom Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Archiwum Akt Nowych, którzy przeprowadzili szerokie i wartościowe badania dostępnych materiałów. Cennych wskazówek udzielili nam w tym zakresie Małgorzata Mroczkowska i Krzysztof Smolana.

Mamy nadzieję, że młode pokolenie dyplomatów polskich i zagranicznych, przeglądając strony albumu, skłonne będzie do głębszej refleksji nad tradycją tego zawodu, a wstęp przygotowany przez znawcę dziejów polskiej dyplomacji okresu międzywojennego profesora Piotra Łossowskiego dodatkowo zachęci do pogłębionych studiów historycznych.

Niniejszy album stanowi drugie, poszerzone i uzupełnione wydanie publikacji pod tym samym tytułem, która ukazała się w 2008 r. w opracowaniu Krzysztofa Szczepanika przy współpracy: Pawła Ceranki, Barbary Janickiej, Piotra Łossowskiego, Małgorzaty Mroczkowskiej i Krzysztofa Smolany.

Paweł Ceranka, Krzysztof Szczepanik

From the Editors

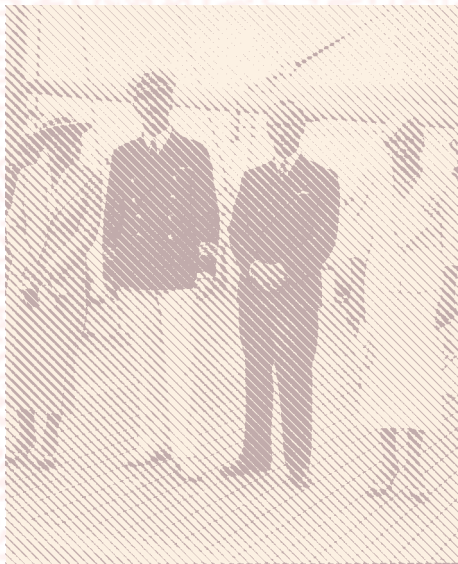
The aim of this book was to provide a photographic record of selected aspects of the Polish diplomatic service in the interwar period.

Polish diplomats participated in the most important events and developments that led Poland first to independence and then to strengthening its international position. It was a period marked by successes and failures, a period about which we have vast knowledge based on the abundant written accounts on the subject¹.

The authors felt there was a need to fill the existing gap in the photographic history of Polish diplomacy. And so, in addition to emphasising the traditions of Polish diplomacy, the present book is a tribute to, and recognition of, the hundreds of members of the Polish foreign service and their families, who performed their duties with devotion, in the spirit of fierce patriotism and dedication to their country. These sentiments were put to the test during the challenging missions performed by diplomats serving in exile or – as in the case of many pre-war Ministry of Foreign Affairs employees – under arms during World War II.

On account of the abundant literature on the subject and a somewhat different context of operations, the authors of this book have decided to present documents and photographs from 1917–1939 as a follow-up to a similar publication devoted to the World War II period from 2013². In their search for and selection of archival materials, the authors chose to focus on just some aspects of foreign service activity (including diplomacy). These are, among others, events, situations and documents relating to the various stages of the process of regaining Poland's independence, or to the presence and role of the family in the life of a diplomat. In their choice of subjects, photographs and other archival documents, the authors were guided not so much by their preferences, but rather by what they could find in the archives, which had been depleted and dispersed during the war. This could give the impression that the subjects were not treated with equal attention.

It was not our intention to simplify matters, but a deliberate choice to leave big politics out of the picture, showing instead concrete people

1) M.K. Kamiński, M.J. Zacharias, *Polityka zagraniczna Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1939* [Foreign Policy of the Republic of Poland, 1918–1939], Warszawa 1998; P. Łossowski, *Dyplomacja polska 1918–1939* [Polish Diplomacy 1918–1939], Warszawa 2001; W. Skóra, *Służba konsularna Drugiej Rzeczypospolitej. Organizacja, kadry i działalność* [Consular Service of the Second Republic of Poland. Organisation, Staff and Activity], Toruń 2006; *Historia dyplomacji polskiej*, t. IV: 1918–1939, pod red. P. Łossowskiego [The History of Polish Diplomacy, Vol. 4th: 1918–1939, ed. by P. Łossowski], Warszawa 1995; *The History of Polish Diplomacy X–XXc*, ed. by G. Labuda, W. Michowicz, Warszawa 2005.

2) M. Pernal, *Dyplomacja polska w okresie II wojny światowej. Polish Diplomacy during World War Two*, Warszawa 2013.

in specific situations (first representatives abroad, ministers, civil servants).

We also wanted to recreate the atmosphere and style of those years (uniforms, office space, receptions), along with showing the venues in which the foreign service operations were conducted as, for instance, the headquarters of the Ministry of Foreign Affairs at Brühl Palace in Warsaw, yet to be rebuilt from the ravages of war. For the same reason we included in the book photographs of selected ceremonies and events organised by the Diplomatic Protocol, such as presenting letters of credence, wreath-laying at the Tomb of the Unknown Soldier in Warsaw, etc.

The responsibility for the selection of the material included in the present book rests entirely with the editors.

Also, we would like to thank the staff of the Archives of the Ministry of Foreign Affairs and the Central Archives of Modern Records who did extensive and valuable research into the available materials. We received valuable advice from Małgorzata Mroczkowska and Krzysztof Smolana.

We hope that this book will inspire new generations of Polish and foreign diplomats and make them reflect on the tradition of this profession, while the introduction written by Professor Piotr Łossowski, an expert on the history of Polish interwar diplomacy, will urge them to study in greater depth the history of this period.

This publication is the second revised and supplemented edition of the book under the same title published in 2008. It was edited by Krzysztof Szczepanik with contributions from Paweł Ceranka, Barabara Janicka, Piotr Łossowski, Małgorzata Mroczkowska and Krzysztof Smolana.

Paweł Ceranka, Krzysztof Szczepanik

Słowo wstępne

Dyplomacja jest ważną służbą każdego państwa. Stanowi instrument niezbędny do realizacji jego polityki zagranicznej, jest instytucją służącą do nawiązywania i utrzymywania stosunków ze światem zewnętrznym. Polska wraz z utratą niepodległości w XVIII w. pozbawiona została własnej służby zagranicznej. A przypadek właśnie wtedy okres rozwoju dyplomacji w krajach Europy i całego świata, kształtowania się jej nowoczesnych instytucji, wypracowywania norm postępowania i obyczajów w stosunkach międzynarodowych. Była to więc strata szczególnie dotkliwa, prowadząca do pogłębienia nieuniknionego zacofania i opóźnienia, wynikającego z rozbiorów Polski przez Rosję, Prusy i Austrię.

I właśnie sto lat temu, w warunkach toczącej się I wojny światowej, zapoczątkowane zostały prace nad przygotowaniem odbudowy polskiej dyplomacji. Dla upamiętnienia tej rocznicy powstał niniejszy album.

Cezury określające jego ramy chronologiczne wymagają pewnego wyjaśnienia. Jako datę początkową przyjęto rok 1917. Wychodzono przy tym z założenia, że odzyskanie niepodległości przez Polskę nie było rezultatem jednorazowego aktu, lecz złożył się na to nieco dłuższy proces. Dla dziejów dyplomacji polskiej duże znaczenie posiadało powołanie w dniu 23 stycznia 1917 r. przez Tymczasową Radę Stanu Departamentu Spraw Politycznych. Wprawdzie Rada uzależniona była od niemieckich i austro-węgierskich władz okupacyjnych, ale nie można zaprzeczyć, że już wtedy zrobiono ważny krok na drodze odbudowy dyplomacji przyszłego niepodległego państwa. W Departamencie Spraw Politycznych podjęto prace przygotowawcze związane z odbudową państwowości polskiej, zapoczątkowano działalność konsularną, referowano aktualne zagadnienia polityczne, a przede wszystkim przygotowywano plany działania na przyszłość.

Pion ten, w powołanym przez Radę Regencyjną 26 listopada 1917 r. rządzie Jana Kucharzewskiego, został przekształcony w Departament Stanu i kontynuował rozpoczęte zadania. Podobnie było w kolejnych rządach Rady. Zaczęto m.in. tworzyć pierwsze przedstawicielstwa dyplomatyczne.

Wreszcie u samego schyłku wojny, 26 października 1918 r., Departament przekształcony został w Ministerstwo Spraw Zewnętrznych.

Jednak dopiero dzień 11 listopada 1918 r. – dzień oswobodzenia od okupantów stolicy Polski – otworzył wrota wolności. W pierwszym rządzie Polski niepodległej ministrem spraw zagranicznych został Leon Wasilewski. Od tego momentu można uważać, iż dyplomacja II Rzeczypospolitej rozpoczęła swą działalność.

Trwała ona prawie dwadzieścia jeden lat, aż do agresji Niemiec i ZSRR na Polskę i okupacji państwa. W dniu 30 września 1939 r. został powołany rząd polski we Francji, który później przeniesiony został do Wielkiej Brytanii. Działalność dyplomacji podległej rządowi emigracyjnemu stanowiła bezpośrednią kontynuację pracy służby zagranicznej II Rzeczypospolitej. Jej głównym celem było wspieranie na polu dyplomatycznym walki o odzyskanie niepodległości, a także manifestowanie, że ciągłość państwa polskiego została zachowana, że walczy ono u boku sojuszników o restytucję swych praw. Odzwierciedlało się to w nieprzerwanym działaniu polskich placówek dyplomatycznych i konsularnych w państwach sojuszniczych i neutralnych, w ciągłym manifestowaniu obecności Polski na forum międzynarodowym.

Ważna i owocna praca dyplomacji polskiej na emigracji została przerwana w dniu 5 lipca 1945 r., kiedy to mocarstwa sojusznicze cofnęły swe uznanie dla rządu emigracyjnego. Oznaczało to przerwanie ciągłości polskiej dyplomacji. Ważny okres w jej dziejach został zamknięty.

Słuszne jest więc założenie, że prezentując w albumie dzieje dyplomacji polskiej w pierwszej połowie XX w. uwzględnić należy cały okres 1917–1945. Stanowi on bowiem nierozdzielalną całość, łatwą do uzasadnienia pod względem merytorycznym i formalnym.

Czym była, co robiła dyplomacja II Rzeczypospolitej? Zrozumieć to można po nieco dokładniejszym przyjrzeniu się temu, jak się ona ukształtowała, jak działała, jakie wniosła trwałe wartości do tradycji naszej dyplomacji.

Tworzyć się jej wypadało właściwie z niczego. Nie dostawała środków materialnych, brakowało kadry. Dodatkowym obciążeniem była konieczność niezwłocznego działania. Musiano rozwiązywać trudne, wyłaniające się problemy, nie mając czasu na spokojne zorganizowanie pracy. Wokół

toczyła się bowiem wojna, ze wszystkich stron wyrastało zagrożenie dla odradzającego się państwa. A mimo to, niejako z marszu, zdołano wykonać najważniejsze i najpilniejsze zadania. Ustanowiono stosunki dyplomatyczne i konsularne z rosnącą liczbą państw. Do Polski przybywać zaczęło coraz więcej przedstawicieli państw obcych.

Wielkim sprawdzianem dla młodej dyplomacji stał się udział w konferencji pokojowej w Paryżu. Przedstawiono tam polskie roszczenia terytorialne i broniono ich, ile się dało, w trudnych negocjacjach. Postanowienia traktatu wersalskiego oznaczały sukces dla Polski. Miał rację premier Ignacy Paderewski, gdy mówił 24 lipca 1919 r. w Sejmie: traktat daje Polsce wolność, niepodległość, zapewnia jej korzyści, które przed pięciu jeszcze laty olbrzymia większość Polaków uważałyby za niedoścignione marzenie.

Polska nie była wszakże li tylko dzieciństwem traktatu wersalskiego. Była przede wszystkim tworem samych Polaków, co uwidoczniło się tak wyraźnie już w roku następnym, gdy odparta i rozbita została nawała bolszewicka, która zagroziła istnieniu państwa.

Przy nawiązaniu kontaktu i przeprowadzeniu rokowań z Rosją sowiecką wielka rola przypadła dyplomacji. Wywiązała się ona ze swego zadania, doprowadzając do zawarcia traktatu ryskiego w marcu 1921 r. Co więcej, zdołano już nieco wcześniej podpisać układy sojusznicze z Francją i Rumunią w celu ochrony swych terytoriów. Uwierczeniem walki dyplomatów polskich o granice Rzeczypospolitej stała się uchwała Rady Ambasadorów mocarstw ententy z 15 marca 1923 r. o uznaniu aktualnej granicy Polski z ZSRR i Litwą. W ten sposób dzieło stanowienia granic II Rzeczypospolitej zostało zakończone.

Nadszedł czas pokojowej pracy, utrwalenia tego, co zostało uzyskane. Wszakże sytuacja nadal nie była łatwa. W ważnym dokumencie państwowym z tego czasu mogliśmy przeczytać: jesteśmy jako państwo zainteresowani przede wszystkim w możliwie długim utrzymaniu *status quo*. Niezbędny nam jest wystarczająco długi okres konsolidacji wewnętrznej i spokojnej pracy.

Minister spraw zagranicznych Aleksander Skrzyński, który w latach odbudowy odegrał szczególną rolę, opowiadał się za niezbędnością rozwijania i doskonalenia polityki zagranicznej, gdyż ma ona w warunkach Polski

do odegrania wyjątkową rolę. Wskazywał, że musi ona zabłysnąć rozumem, umiarkowaniem i zręcznością. Rzeczywistość tego wymaga – podkreślał – twarda nieubлагana rzeczywistość.

Zrobiono też w tamtych latach bardzo wiele dla organizacyjnego wzmocnienia służby zagranicznej, dla postawienia pracy dyplomatów na wysokim merytorycznym poziomie. Chcąc przedstawić syntetycznie działalność resortu wymienić należy następujące działy pracy, które wyraźnie się wyodrębniły.

Zacząć wypada od reprezentacji Polski wobec zagranicy. Obrosła ona w starannie przestrzegany ceremonial; pilnował go i organizował Protokół Dyplomatyczny. To, co on robił, nazywano „liturgią dyplomacji”. Szefował mu przez wiele lat z wielką godnością i taktem Stefan Przezdziecki, którego następcą został Karol Romer, a później Aleksander Łubieński.

Najbardziej spektakularne w pracy Protokołu były uroczystości wręczania listów uwierzytelniających. Wzbudzały one żywe zainteresowania publiczności, pisały o tym gazety. A było na co popatrzeć.

Niezależnie od tego w Protokole splatano całą misterną sieć kontaktów, które miały nie tylko charakter grzecznościowy. Oceniając, ogólnie i porównawczo, polska etykieta cechowała się względnym umiarem i nowoczesnością.

Wypracowywano coraz lepszy standard utrzymywania stosunków z zagranicą poprzez korespondencję oraz kontakty osobiste. Można powiedzieć, że ukształtował się cały system korespondencji, na który składały się różnego rodzaju pisma, noty i listy. Autorami wielu not byli nie tylko urzędnicy z centrali, lecz także posłowie i ambasadorowie. Niektóre noty w sprawach ważnych, merytorycznych, w kwestiach toczących się sporów, miały dużą wartość dokumentalną. Jako autorzy znakomitych not, będących podpisem stylu i treści, byli znani m.in. delegat przy Lidze Narodów Szymon Askenazy i poseł w Paryżu, a następnie minister spraw zagranicznych Maurycy Zamoyski.

Kontakty osobiste z dyplomatami, z politykami krajów obcych rozwijały się stopniowo, z biegiem czasu. Nierzadkie były wypadki, kiedy przedstawiciele Polski wyrabiali sobie mocną pozycję towarzyską w krajach rezydowania, a nawet przyjmowani byli na audiencjach prywatnych przez głowy państw obcych. Ułatwiała to następnie rozwijanie stosunków oficjalnych.

W kontaktach tych dużą rolę odgrywało obycie, wyrobienie towarzyskie, a także znajomość języków obcych. Normą była znajomość ówczesnego języka dyplomacji – francuskiego. Coraz częściej posługiwano się także angielskim. Była ogólna tendencja, ażeby przedstawiciele polscy starali się opanować język kraju, w którym pełnili swą służbę.

Ważną dziedziną pracy dyplomatów II Rzeczypospolitej było prowadzenie negocjacji. Zwracano dużą uwagę, ażeby czynić to na odpowiednim poziomie. Zaplecze musiała stanowić rozległa wiedza, rozmówcę zaś musiał cechować szybki refleks, umiejętność zadawania i odparowywania pytań, zręczność i przenikliwość. Znakomitym negocjatorem tamtych lat był Kazimierz Olszowski, poseł w Berlinie. Po mistrzowsku potrafił prowadzić rozmowy z dyplomatami niemieckimi. Zawsze starannie przygotowany, znał źródła niemieckie, potrafił zaskakiwać swych rozmówców celnymi argumentami z czasów współczesnych, ale i z historii.

Stałym zadaniem, o którym dyplomaci polscy nigdy nie zapominali, było prowadzenie obserwacji, zbieranie wiadomości o danym kraju, o jego polityce, zwłaszcza zaś o stosunku do Polski. Spostrzeżenia te stanowiły materiał raportów okresowych, a także meldunków specjalnych. Systematycznie zapoznawano się z prasą, słuchano radia. Wykorzystywano okazję każdej rozmowy, podróży, przyjęć dyplomatycznych i spotkań ze zwykłymi ludźmi. W rezultacie nie jeden raz posłowie i ambasadorowie, a także ich współpracownicy, uzyskiwali w sposób całkowicie legalny ważne informacje, orientowali się dobrze w ogólnej sytuacji danego kraju, jego życiu politycznym i gospodarczym.

W latach następnych – pragnąc pogłębić i usystematyzować wiedzę o poszczególnych krajach – myślano o opracowaniu kartotek, zawierających informacje o szerokim kręgu znaczących w danym państwie osób.

Nie sposób nie wspomnieć także w tym miejscu o stałym wysiłku zwalczania wrogiej wobec Polski propagandy, prowadzonej w niektórych krajach ościennych. Wyjaśnienie, dementowanie kłamstw było stałą troską.

Starano się jednocześnie upowszechniać pozytywne informacje o Polsce. Pozyskiwanie przychylnych wypowiedzi w prasie traktowano jako ważne zadanie.

Warunki, w jakich pracowano, nie były łatwe. Szczególnie w pierwszych latach pomieszczenia, w których wypadało urzędować, nie odpowiadały żadnym standardom. Łączność była bardzo powolna i mało efektywna. Pamiętać wszakże należy, że była to inna epoka. Ale musiano pracować w ówczesnych warunkach materialnych i technicznych.

Górował jednak nad tym cel, w imię którego działano. A celem tym była służba dla kraju, nowo odrodzonej Polski. Świadomość tego była mocno zakorzeniona w umysłach i postawach naszych dyplomatów. Stąd wyniknęły trwałe wartości, które pozostawiła po sobie dyplomacja II Rzeczypospolitej. Są one ważne i aktualne po dziś dzień.

Warto podkreślić, że było to zaangażowanie w wykonywanie swej pracy, poczucie ważności i odpowiedzialności za realizowane zadania. Szła z tym w parze duża ofiarność, nieliczenie się z czasem i osobistym wysiłkiem. Istnieje bardzo wiele przykładów, gdy dyplomaci, mimo niedyspozycji i choroby, nie żalowali sił przy spełnianiu powierzonych zadań. Niepowtarzalny był *esprit du corps* – poczucie więzi, solidarności i koleżeństwa wśród przedwojennych dyplomatów. Towarzyszyła temu świadomość własnej godności i znaczenia wykonywanej pracy, przekonanie, że cieszy się ona uznaniem i znacznym prestiżem wśród społeczeństwa.

Obraz dyplomacji II Rzeczypospolitej nie byłby pełny, gdyby nie wspomnieć o jeszcze jednej charakterystycznej jej właściwości, mianowicie ciągłości. Mimo pewnych zawirowań, mimo przewrotu majowego 1926 roku, ciągłość pracy została utrzymana, gdyż niezmiennie były zasadnicze kierunki polskiej polityki zagranicznej – praca dla utrwalenia pokoju, zachowania *status quo*, utrzymania sojuszy.

Po 1926 r. praca w MSZ stała się bardziej długofalowa, co symbolizowały dłuższe kadencje ministrów Augusta Zaleskiego i Józefa Becka. Wtedy to jako ważne zadania wysunęły się takie sprawy jak: rozszerzenie zakresu kontaktów międzynarodowych, zwłaszcza na kraje zamorskie; wiązanie w większym niż dotąd stopniu spraw politycznych z troską o sprawy gospodarcze, szczególnie w torowaniu dróg dla polskiego eksportu, jak również przypisywanie większego znaczenia opiece nad Polonią i pomocą dla Polaków za granicą.

W obliczu wzrastającego zagrożenia wojną pod koniec lat 30. XX w. dyplomaci szczegółowo informowali centralę o zmianach dokonujących się u naszych sąsiadów, o posunięciach politycznych, które torowały drogę agresji. Wielu dyplomatów znalazło się na zagrożonych posterunkach, na których wytrwali jednak do końca.

Ambasador w Berlinie Józef Lipski nie ugiął się wobec przejawów brutalnej presji, wywieranej na niego przez hitlerowskich dyplomatów. Do końca zachował postawę nieugiętą, pełną godności.

Podobnie zachował się ambasador w Moskwie Wacław Grzybowski. Zaskoczony w nocy działaniem dyplomatów sowieckich, obrał słuszną i jedynie możliwą linię postępowania – odmowy przyjęcia wręczanej mu noty. Wytrwał przy tym mimo olbrzymich wywieranych na niego nacisków. W ten sposób zmanifestował, że nie przyjmuje wykrętnych tłumaczeń strony sowieckiej, wyraża pełną odmowę wobec agresji.

Dyplomaci polscy potwierdzili swą wierność i ofiarność dla ojczyzny w czasie wielkiej próby, w latach wojny. Wielu z nich oddało swe życie dla kraju, inni pracowali do końca mimo pogarszającej się sytuacji.

Dzieje polskiej służby zagranicznej w latach 1917–1939 stanowią piękną kartę naszej dyplomacji, godną naśladowania. Celem niniejszego albumu jest poznanie i zrozumienie dokonań dyplomatów polskich tego okresu. Należy mieć nadzieję, że w związku z nieprzerwaną pracą polskiej dyplomacji powstanie podobna, bogato zilustrowana publikacja przedstawiająca dokonania kolejnych epok.

Piotr Łossowski

Introduction

The diplomatic service, an important part of every state machinery, provides an indispensable instrument for the pursuit of foreign policy, and an institutional channel to establish and maintain relations with the external world. With the loss of statehood in the eighteenth century, Poland was deprived of a foreign service of its own – and that happened precisely during the period marked by the development of diplomacy in Europe and around the world, the emergence of its modern institutions, and the spread of international practices and standards of conduct. The loss was therefore very painful, only adding to the unavoidable backwardness and underdevelopment that resulted from Poland's partition at the hands of Russia, Prussia and Austria.

Hundred years ago, with World War I still going on, first steps were taken towards restoring Polish diplomacy and underlying motive that led to this publication was to mark this anniversary.

The time span it covers needs an explanation. The starting point is the year 1917, reflecting the realisation that the restoration of Polish independence was not a one-off act but rather the culmination of a longer process. Of special importance for the history of Polish diplomacy was the establishment of the Department for Political Affairs by the Provisional Council of State – on 23 January 1917. And although the Council was subordinated to the German and Austro-Hungarian authorities, the move undeniably marked an important step towards reconstructing the foreign service of the future Polish state. The Department of Political Affairs began preparations for the restoration of Polish statehood, by initiating consular activities, analysing contemporary political developments and, above all, by developing action plans for the future.

Reorganised as the Department of State in Jan Kucharzewski's cabinet – which was formed by the Regency Council on 26 November 1917 – the institution continued its work, for example, by establishing the first Polish diplomatic posts, also under successive governments appointed by the Council. On 26 October 1918, towards the very end of the World War I, the Department was transformed into the Ministry of Foreign Affairs.

But the gateway to freedom was not opened until 11 November 1918, when the Polish capital was finally cleared of the occupiers. In the first government of an independent Poland, formed on 18 November 1918, the foreign affairs portfolio was assigned to Leon Wasilewski – and this can be regarded as the beginning of the Second Republic's diplomatic service.

Its activities continued for twenty-one years, up until Poland's invasion by Germany and the USSR, and the subsequent occupation of the country. On 30 September 1939, the Polish Government-in-Exile was set up in France, later moving to Great Britain. Its diplomatic service represented a continuation of the foreign service of the Second Republic, seeking to further the independence cause in the diplomatic field, and also to manifest the legal continuity of the Polish state and its fight on the side of the Allies for the restitution of Polish rights. This found reflection in an uninterrupted operation of Polish diplomatic and consular posts in the Allied and neutral countries, and in a continuous manifestation of Polish presence on the international stage.

Polish diplomacy's important and seminal work in exile was interrupted on 5 July 1945 when the Allied powers severed diplomatic relations with the Government-in-Exile. Thus the continuity of Polish diplomacy was broken and an important chapter in its history was closed. The history of Polish diplomacy in the first half of the twentieth century, from 1917 to 1945, continued uninterrupted in form and substance.

What was it and what did it do this diplomatic service of the Second Republic? This can be better understood after a more detailed look at its beginnings and the subsequent development of the service, its activities and the enduring values it contributed to the traditions of Polish diplomacy.

In 1917 the Polish foreign service had to start from scratch, lacking material and human resources, and being additionally pressed by the imperative of immediate action. There was a host of complicated issues to resolve, and no time to organise – in that time of war, the newly created republic was threatened on all sides. Even so, Polish diplomacy managed to perform the most important and urgent tasks, including the establishment of diplomatic and consular relations with an increasing

number of states. At the same time, more and more foreign diplomats were coming to Poland.

A crucial test for the young diplomacy came with the Paris Peace Conference, where Polish territorial claims were asserted and defended in the course of tough negotiations. The terms of the Treaty of Versailles represented a success for Poland. Prime Minister Ignacy Paderewski was right when, on 24 July 1919, he told the Polish Sejm: The Treaty gives Poland freedom and independence; it provides the benefits that only five years ago seemed an unattainable dream to an overwhelming majority of Poles.

Poland, though, was not just a Versailles Treaty creation. Above all, it was an achievement of the Poles themselves, which became evident the following year when the young Polish Republic fought off and defeated a Soviet onslaught that threatened the very existence of the state.

Polish diplomats were assigned a vital role in arranging and conducting the subsequent negotiations with Soviet Russia – and they rose to the challenge by concluding the Treaty of Riga in March 1921. Even before that, Poland entered into alliances with France and Romania to protect their respective territories. The Polish diplomatic drive to secure the country's frontiers was crowned on 15 March 1923, when the Council of Ambassadors of the Entente Powers issued a resolution recognising the Polish borders with the USSR and Lithuania. That brought to an end the process of determining the frontiers of the Second Republic of Poland.

The ensuing peacetime was a period which Poles devoted to consolidating their achievements. The situation was far from simple. An important official document read: As a state, we are above all interested in maintaining the status quo for as long as possible. We need a long enough time of internal consolidation and peaceful development.

The Minister of Foreign Affairs, Aleksander Skrzyński, who played a crucial role during the reconstruction, advocated the need of foreign policy's continuous development and improvement as a factor of paramount importance for the newly reborn country. In his words, Polish foreign policy had to shine with wisdom, moderation and skilfulness, so as to meet the demands of reality – a hard and ruthless reality.

Indeed, much was done in those years to organizationally strengthen the foreign service and raise its professional standards. A brief presentation of the Ministry's performance should include a note on the principal fields of its activity that with time grew into distinctly separate divisions.

It is right to begin with the representation of Poland in contacts with foreign partners. It became wrapped in a sophisticated etiquette whose observance was watched and enforced by the Diplomatic Protocol, as part of what came to be known as the "Liturgy of Diplomacy." For many years the Diplomatic Protocol was headed – with great dignity and tact – by Stefan Przeździecki, later succeeded by Karol Romer and Aleksander Łubieński.

The most spectacular event here was always the presentation of credentials. In Warsaw, each of the ceremonies aroused considerable public interest and was commented in the press. And what a sight it was!

The Protocol was also involved in setting up an elaborate network of contacts which served not only to exchange courteous pleasantries. In general, and in comparison with other countries, the Polish etiquette could be described as relatively moderate and modern.

The standards of foreign relations were being continually raised, through correspondence and personal contacts. The entire system was developed, involving various kinds of letters, notes and other communications – written not only by ministerial officials but also by envoys and ambassadors. Some of the notes, concerning important and often contentious issues, proved to be of great documentary value. The Polish Delegate to the League of Nations, Szymon Askenazy, and the Envoy to France Maurycy Zamoyski, who later became foreign minister, were well known for their skill at writing excellent notes.

As time went by, personal contacts with foreign diplomats and politicians were gradually developed, and it was not uncommon for Polish representatives to achieve high social status in their host country, or to be received in private audiences by foreign heads of state. That greatly helped to promote official diplomatic relations.

Socially, all important was sophistication, good manners and proficiency in foreign languages. A fluent command of French, the language

of diplomacy, was standard, to which knowledge of English was added increasingly often. There was a general trend for Polish diplomats to master the language of their host country.

An important task for diplomats of the Second Republic was to conduct negotiations, a task which required great skill. Apart from having extensive knowledge, negotiators had to be quick-witted, skilled in asking and parrying questions, shrewd and perceptive. An excellent negotiator of that period was the Envoy to Berlin Kazimierz Olszowski, who knew perfectly well how to bargain with his German counterparts – always thoroughly prepared, conversant with German sources, and able to surprise his interlocutors with compelling arguments, derived from history and modern times alike.

The Polish diplomats also had another regular assignment – to make observations and collect information about the host country and its policy, especially towards Poland. Their findings were then written up in periodical reports and special dispatches. The local press and radio broadcasts were regularly monitored, and every opportunity was seized to talk to people, travel, hold official receptions and private meetings. Important information was thus gathered about the country's overall situation and its political and economic developments.

In later years, with a view to systematising and deepening knowledge about individual countries, the Ministry thought about compiling files with data on wide circles of influential people in a given country.

Mention should also be made of the continuous efforts to counter hostile propaganda from some of the neighbouring countries. Thus, clarification and dementia were a constant concern for Polish diplomacy.

At the same time, steps were being taken to disseminate positive information about Poland, seeking, for example, to encourage favourable opinions in the press.

The working conditions were far from luxurious, and – especially during the first years – the premises were very much below standard. Communications were extremely slow and ineffective. It should be remembered that it was another age back then. But work had to be done despite the poor material and technical conditions.

All those trials were endured for the sake of diplomacy's main purpose, namely to serve the reborn republic. It was deeply ingrained in the consciousness of Polish diplomats and reflected in their attitudes, leaving a legacy of core values that retain their relevance today.

The Polish diplomats' remarkable commitment to work and sense of duty went hand in hand with self-sacrifice. There are many examples of their working long hours and not sparing themselves despite illness or incapacity to work. Esprit de corps was unique and exceptional, accompanied by self-esteem and the realisation of the high prestige enjoyed by the service among society.

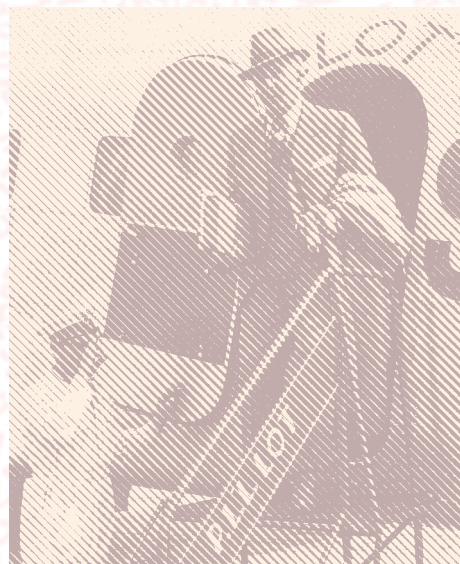
This presentation of Poland's diplomacy during the Second Republic would be incomplete without mentioning one more remarkable trait – its continuity. Despite a certain degree of turbulence and the coup d'état of May 1926, this continuity of Polish diplomacy could be preserved because of the constancy of Polish foreign policy objectives: to strengthen peace, preserve the status quo and maintain the alliances.

After 1926, the Ministry's focus was on more long-term goals, as reflected in much longer tenures of Ministers August Zaleski and Józef Beck. Priority was then given to expanding the range of international contacts (especially to reach out to non-European countries), to combine political and economic tasks (such as promoting Polish exports) and to channel greater assistance to the Polish diaspora.

Towards the end of the 1930s, under an increasing threat of war, diplomats were sending detailed reports to the headquarters about changes going on in neighbouring countries and the political moves that paved the way for an impending aggression. Many found their posts under threat, but they held on to the very end.

Józef Lipski, Polish Ambassdor in Berlin, did not succumb to the brutal pressure exerted on him by Nazi diplomats, his dignified attitude and indomitable spirit never wavering, until the end.

The conduct of Wacław Grzybowski, Polish Ambassador in Moscow, was very similar. Surprised at night by Soviet diplomatic action, he chose the only correct and possible course, refusing to accept the note presented to him. And enduring enormous pressure, he remained at his post, manifesting his

refusal to accept the evasive and unsatisfactory explanations of the Soviets and his strong objection to the invasion.

During World War II, at a time of great trial, Polish diplomats gave ample evidence of loyalty and devotion to their country. Many sacrificed their lives, others worked until the very end, despite the ever worsening situation.

The years 1917–1939 mark a beautiful chapter in the history of Polish foreign service, and are a great example to follow. The purpose of the present book, spanning the twenty interwar years, is to show and explain these achievements. We hope that a similar richly illustrated book presenting the accomplishments of the next epochs will be published in connection with the uninterrupted work of the Polish diplomacy.

Piotr Łossowski

Początki
Beginnings

Komitet Narodowy Polski, Rada Regencyjna
i Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Polish National Committee, Regency Council
and Ministry of Foreign Affairs

Odradzanie się polskiej dyplomacji było złożonym procesem, który odzwierciedlał różne działania na rzecz powstania niepodległej Rzeczypospolitej. Od września 1917 r. na terenie Królestwa Polskiego funkcjonowała Rada Regencyjna, która stopniowo przejmowała od okupantów działy administracji. Formalnie Rada Regencyjna i jej Departament Spraw Politycznych nie mogły prowadzić polityki zagranicznej. Klęska państw centralnych umożliwiła powołanie polskiej administracji. W dniu 26 października 1918 r. Rada Regencyjna wydała dekret o utworzeniu w Warszawie Ministerstwa Spraw Zewnętrznych, wkrótce przemianowanego na Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Silniejszy i bardziej wpływowy ośrodek polityki zagranicznej powstał w Paryżu w sierpniu 1917 r. Komitet Narodowy Polski (KNP) został uznany za oficjalne przedstawicielstwo polskie m.in. przez Francję, Wielką Brytanię, Włochy i Stany Zjednoczone. Członkowie Komitetu pełnili funkcje delegatów polskich przy rządach państw sprzymierzonych. Do najważniejszych zadań Komitetu należało reprezentowanie polskich interesów wobec państw ententy, kierowanie sprawami politycznymi armii polskiej we Francji oraz opieka konsularna nad Polakami.

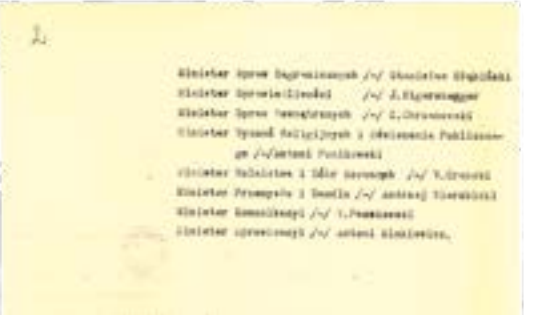
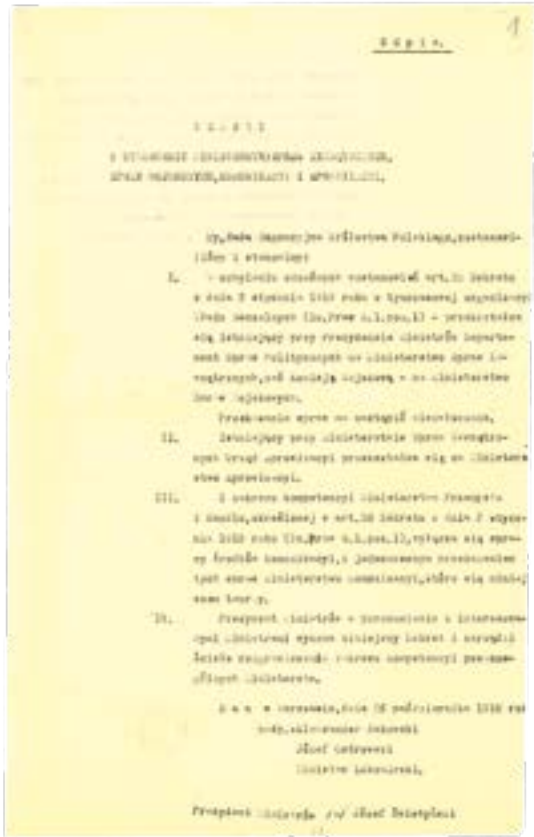

2

1. (s. 24–25) Komitet Narodowy Polski w Paryżu. Siedzą od lewej: Maurycy Zamoyski, Roman Dmowski, Erazm Piltz. Stoją od lewej: Stanisław Kozicki, Jan Rozwadowski, Konstanty Skirmunt, Franciszek Fronczak, Władysław Sobański, Marian Seyda, Józef Wielowiejski
(p. 24–25) Polish National Committee in Paris. Sitting from the left: Maurycy Zamoyski, Roman Dmowski, Erazm Piltz. Standing from the left: Stanisław Kozicki, Jan Rozwadowski, Konstanty Skirmunt, Franciszek Fronczak, Władysław Sobański, Marian Seyda, Józef Wielowiejski

2. Rada Regencyjna, 1918. Od lewej: Józef Ostrowski, arcybiskup Aleksander Kakowski, książę Zdzisław Lubomirski
The Regency Council, 1918. From the left: Józef Ostrowski, Archbishop Aleksander Kakowski, Prince Zdzisław Lubomirski

3. Kopia dekretu Rady Regencyjnej powołującej Ministerstwo Spraw Zewnętrznych jako jeden z centralnych organów władzy na ziemiach polskich, 26 X 1918
Copy of the Regency Council decree creating the Ministry of External Affairs and other central offices in the territory of Poland, 26 October 1918

3

Po odzyskaniu niepodległości ośrodki w Paryżu (KNP) i Warszawie (Rada Regencyjna) zaczęły współpracować, czego wyrazem było m.in. wysłanie wspólnej reprezentacji na konferencję pokojową w Paryżu. Wkrótce utworzono jednolitą sieć placówek dyplomatycznych podległych MSZ.

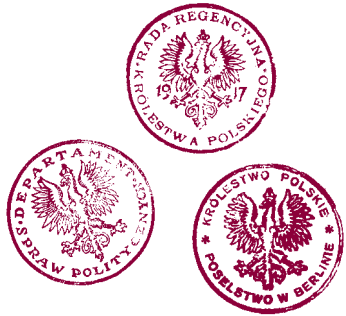
The restoration of Polish diplomacy was a complex process that reflected multiple aspects of the nation's striving to regain the long-sought independence. In September 1917, the Regency Council was installed in what was known as the Kingdom of Poland, and it embarked on a gradual process of taking over administrative responsibilities from the occupying powers. Formally, neither the Council nor its Department for Political Affairs could pursue a foreign policy of their own. But following the collapse of the Central Powers, the establishment of a Polish administration became a feasible proposition. On 26 October 1918, the Regency Council issued a decree setting up a Ministry of External Affairs in Warsaw, soon to be renamed the Ministry of Foreign Affairs.

A stronger and more influential foreign policy centre came into being in Lausanne in August 1917. The Polish National Committee was recognised as the official Polish representation by France, Britain, Italy, the United States and other countries, its members acting as Polish delegates to the governments of the Allied Powers. The most important tasks of the Committee included representing Polish interests in the countries of the Entente, managing the political affairs of the Polish army in France, and providing consular protection to Polish nationals.

After the rebirth of independence in November 1918, the centres in Paris (the Polish National Committee) and in Warsaw (the Regency Council) began cooperating, which led to the formation of a joint representation at the Paris Peace Conference. A uniform network of diplomatic missions was soon established, subordinated to the Ministry of Foreign Affairs.

Nagłówek pisma MSZ, 1919
Footer on MFA stationery, 1919

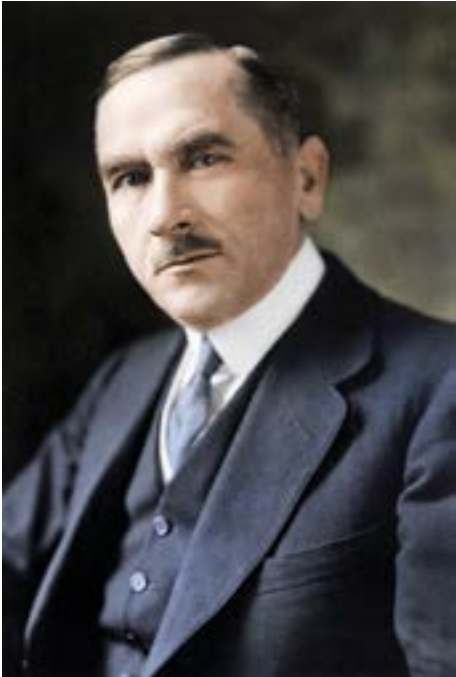

Pieczętki z okresu Królestwa Polskiego: Rady Regencyjnej, Departamentu Spraw Politycznych oraz Poselstwa w Berlinie, 1918
Stamps of the Kingdom of Poland: Regency Council, Political Affairs Department and Legation in Berlin, 1918

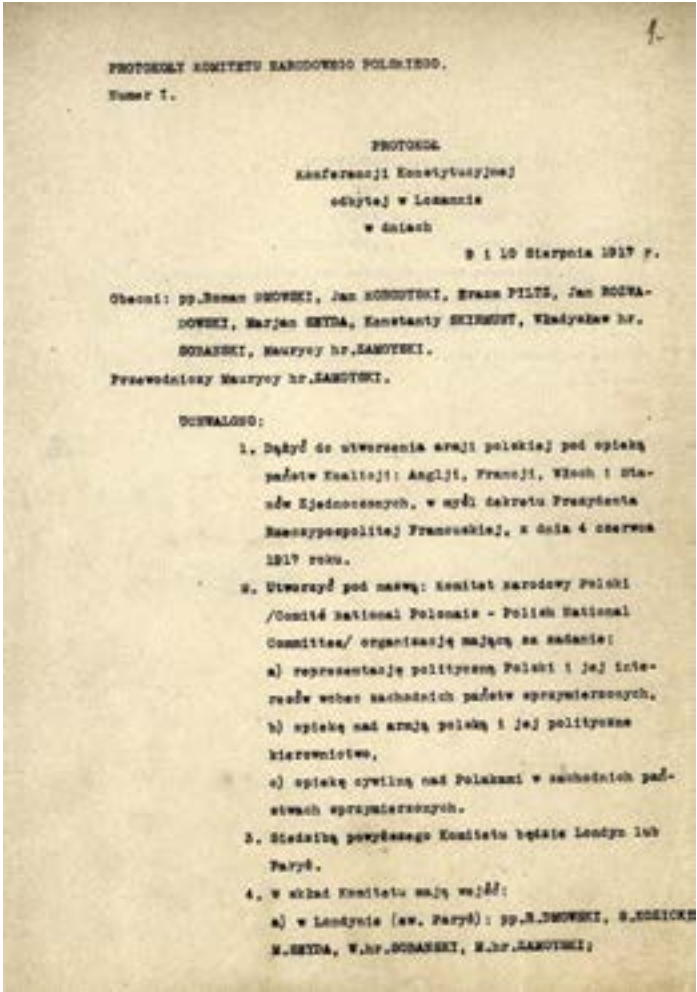
Roman Dmowski (1864–1939)

Polityk, ideolog Narodowej Demokracji (ND) i jej przywódca, pisarz polityczny. Od 1895 r. redaktor „Przeglądu Wszechpolskiego”, organu ND, zwolennik autonomii Królestwa Polskiego, w latach 1907–1909 poseł do rosyjskiej Dumy Państwowej. Głosił konieczność współpracy z Rosją i ententą, za największe zagrożenie uznawał Niemcy. Od 1915 r. działał na Zachodzie. W 1917 r. utworzył KNP, który przez państwa europejskie był traktowany jako oficjalne przedstawicielstwo odradzającego się państwa polskiego. Z jego inicjatywy powstała we Francji ochotnicza armia polska pod dowództwem gen. Józefa Hallera. W 1919 r. został głównym delegatem Polski na konferencję pokojową w Paryżu. Jego działalność w dużym stopniu przyczyniła się do pomyślnych dla Polski rozstrzygnięć w sprawie granic. W dniu 28 VI 1919 r. razem z Ignacym Paderewskim w imieniu Polski podpisał wersalski traktat pokojowy – dokument kończący I wojnę światową. W 1919 r. został posłem na Sejm, w 1923 r. krótko był ministrem spraw zagranicznych w rządzie Wincentego Witosa.

Politician, ideologist and leader of the National Democratic Party (ND), political writer. From 1895 on, editor of Przegląd Wszechpolski (All-Poland Review), a press organ of the ND; supporter of autonomy for the Kingdom of Poland. Member of the Russian State Duma in 1907–1909. He advocated collaboration with Russia and the Entente, and identified Germany as the greatest threat. Active in the West from 1915, he set up the Polish National Committee in Paris (1917) that was recognized by European countries as the official representation of the re-emerging Polish state. He inspired the formation of a volunteer Polish army in France under the command of General Józef Haller. In 1919, Dmowski represented Poland at the Paris Peace Conference, where his activities contributed greatly to decisions regarding borders that worked to Poland's interest. On 28 June 1919, he and Ignacy Paderewski signed the Versailles Peace Treaty that ended World War I. Deputy to the Polish Sejm (1919), he briefly served as foreign minister in Wincenty Witos's cabinet (1923).

4

5

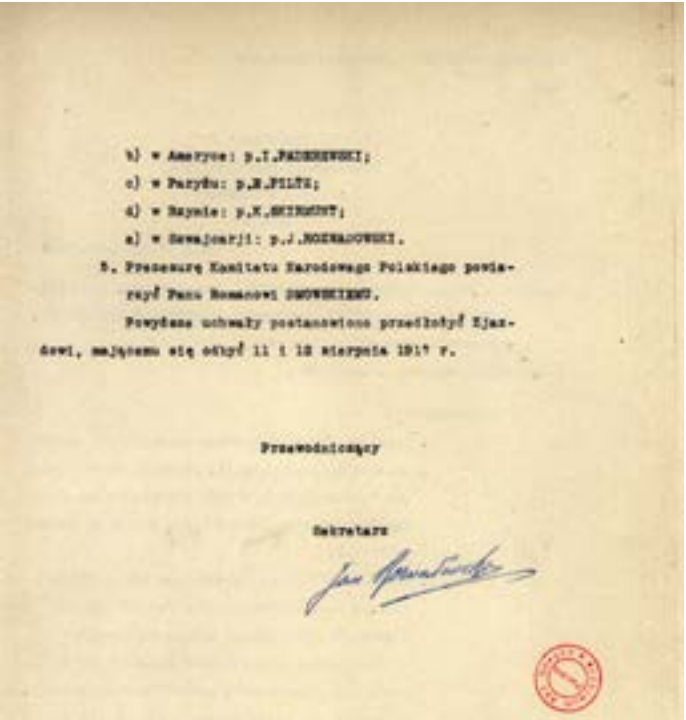
4. Roman Dmowski
Roman Dmowski

5–6. Protokół pierwszego posiedzenia KNP odbytego w dniach 9–10 VIII 1917
Minutes of the first meeting of the Polish National Committee, 9–10 August 1917

7. Paszport wydany przez KNP w grudniu 1918
Passport issued by the Polish National Committee in December 1918

Pieczętka poselstwa w Sofii
Stamp of the Legation in Sofia

6

7

Ignacy Jan Paderewski (1860–1941)

Pianista, kompozytor, polityk. Od 1881 r. studiował w Berlinie, a następnie w Wiedniu. Propagując ideę niepodległości Polski dotarł m.in. do prezydenta USA, Thomasa Woodrowa Wilsona. Dnia 28 VIII 1917 r. wszedł w skład KNP w Paryżu; był jego przedstawicielem w USA. Odegrał dużą rolę w tym, że w orędziu Wilsona z 22 I 1918 r. znalazł się postulat odbudowy niepodległości Polski i w przyjęciu przez Francję, Wielką Brytanię i Włochy deklaracji z 3 VI 1918 r., uznającej utworzenie niepodległej Polski za jeden z warunków przyszłego pokoju w Europie. W dniu 16 I 1919 r. otrzymał w Warszawie misję utworzenia rządu. Do 9 XII 1919 r. był premierem i ministrem spraw zagranicznych. Delegat Polski na konferencję pokojową w Paryżu. W 1920 r. wyjechał do Szwajcarii, a w 1921 r. do USA.

Virtuoso pianist, composer, statesman. Studied piano in Berlin (1881) and later in Vienna. Promoting the idea of Polish independence, he reached influential people, including US President Thomas Woodrow Wilson. On 28 August 1917, Paderewski joined the Polish National Committee (KNP) in Paris and was appointed its representative in the United States. It was very much to his credit that President Wilson postulated restoring Polish statehood in his famous Fourteen Points Declaration of 8 January 1918, and that France, Britain and Italy officially declared (3 June 1918) that Poland's independence is one of the terms of a future peace in Europe. On 16 January 1919, Paderewski was entrusted with forming a government as prime minister and foreign minister, positions he held until 9 December 1919. A Polish delegate to the Paris Peace Conference. In 1920, he went to Switzerland and, in 1921, to the United States.

8

8. Ignacy Jan Paderewski

Ignacy Jan Paderewski

9. Kopia telegramu do Ignacego Paderewskiego, w którym Francja uznała KNP za przedstawicielstwo odrodzonej Polski, 1917

Copy of a telegram to Ignacy Paderewski, in which France recognises the Polish National Committee as representing reborn Poland, 1917

10. List Polaków z San Sebastian do KNP z prośbą o utworzenie przedstawicielstwa RP w Hiszpanii, 1918
Letter to the Polish National Committee from the Polish community of San Sebastian requesting the establishment of a Polish diplomatic representation in Spain, 1918

9

10

Pieczętka KNP
Polish National Committee stamp

Józef Piłsudski (1867–1935)

Działacz niepodległościowy, jeden z twórców odrodzonego państwa polskiego, jego późniejszy przywódca, mąż stanu. Po powrocie w 1892 r. z zesłania na Syberię został członkiem władz Polskiej Partii Socjalistycznej (PPS), ponownie aresztowany w 1900 r., uciekł z więzienia. Był inicjatorem powołania Organizacji Bojowej PPS, członkiem PPS–Frakcji Rewolucyjnej (1906–1914), organizatorem oddziałów strzeleckich w Galicji (1908–1914). Po wybuchu I wojny światowej był dowódcą I Brygady Legionów Polskich i Polskiej Organizacji Wojskowej (POW). Członek Tymczasowej Rady Stanu. Przewidując zwycięstwo ententy i wybuch rewolucji w Rosji, doprowadził do tzw. kryzysu przysięgowego, polecając żołnierzom polskim, aby odmówili złożenia deklaracji lojalności wobec Niemców. Został aresztowany i osadzony w Magdeburgu. Ogromnie popularny w społeczeństwie polskim. Po zwolnieniu z więzienia 10 XI 1918 r. powrócił do Warszawy i przejął władzę jako Tymczasowy Naczelnik Państwa. W dniu 20 II 1919 r. został mianowany Naczelnikiem Państwa. Zwolennik utworzenia federacji państw: Polski, Białorusi, Ukrainy i Litwy, czyli „rozcłonkowania Rosji po szwach narodowościowych”. Od 1920 r. marszałek Polski. W latach 1923–1926 nie uczestniczył w życiu publicznym. W 1926 r. dokonał zwycięskiego zamachu stanu (tzw. zamach majowy) i wprowadził autorytarny system władzy. Od 1926 r. minister spraw wojskowych, w latach 1926–1928 i 1930 – premier rządu. W polityce zagranicznej był zwolennikiem równowagi sił między ZSRR a Niemcami, inicjatorem zawarcia paktu o nieagresji z ZSRR (1932) i Niemcami (1934). Cieszył się dużym zaufaniem społeczeństwa i autorytetem, także za granicą.

Independence activist, statesman, one of the founders of the reborn Poland. In 1892, on return from exile to Siberia, he joined the Polish Socialist Party (PPS) leadership; arrested again in 1900, escaped from prison. Initiator of the Combat Organisation of the PPS, member of PPS-Revolutionary Fraction (1906–1914), organiser of the Rifleman Squads in Galicia (1908–1914). After the

11

11. Józef Piłsudski
Józef Piłsudski

12. Depesza iskrowa notyfikująca powstanie państwa polskiego, „Monitor Polski” z 18 XI 1918
Telegram notifying of the establishment of the Polish State, “Monitor Polski” of 18 November 1918

outbreak of World War I, Piłsudski took command of the First Brigade of the Polish Legions and of the Polish Military Organisation. Member of the Provisional Council of State. Predicting the victory of the Entente and the outbreak of a revolution in Russia, he brought about the so-called Oath Crisis, ordering Polish soldiers to refuse to the take the oath of allegiance to the Germans, for which he was arrested and imprisoned in Magdeburg.

Piłsudski was extremely popular among Poles. Released from Magdeburg, he arrived in Warsaw on 10 November 1918 to take over as Provisional Chief-of-State, and was appointed Chief-of-State on 20 February 1919. Piłsudski advocated a federation of Poland, Byelorussia, Ukraine and Lithuania, which would “dismember Russia along the national seams.” Made Marshall of Poland in 1920, he retired from public life in 1923–1926.

In 1926, he returned to power in a successful coup d’état (the May Coup) and imposed an authoritarian regime. Appointed minister of military affairs in 1926, he served as prime minister in 1926–1928 and 1930.

In foreign policy he advocated a balance of power between the USSR and Germany, and initiated nonaggression pacts with the Soviet Union (1932) and Germany (1934). Józef Piłsudski enjoyed enormous public trust among the Poles and was a man of great authority also in the eyes of foreigners.

12

Pieczętka Naczelnika Państwa
Rzeczypospolitej Polskiej
Stamp of the Chief-of-State
of the Republic of Poland

Stanisław Głąbiński (1862–1941)

Prawnik, ekonomista, polityk. W 1887 r. doktoryzował się na uniwersytecie we Lwowie, w 1888 r. uzyskał habilitację, a w 1895 r. tytuł profesora. W roku akademickim 1899–1900 dziekan Wydziału Prawa uniwersytetu we Lwowie, w latach 1908–1909 prorektor tej uczelni. Był aktywnym działaczem ruchu narodowego i współautorem jego ideologii. W 1905 r. był współzałożycielem i pierwszym prezesem Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego. W 1902 r. został wybrany do austriackiej Rady Państwa, gdzie zasiadał do 1918 r. W 1904 r. wybrany do Sejmu Krajowego w Galicji. W latach 1907–1911 przewodniczący klubu polskiego. W okresie 9 I do 24 VI 1911 r. austriacki minister kolei żelaznych. Minister spraw zagranicznych od 26 X do 4 XI 1918 r. w rządzie Józefa Świeżyńskiego powołanym przez Radę Regencyjną. W latach 1919–1928 deputowany do Sejmu, a od 1928 do 1935 r. członek Senatu RP. W dniu 18 IX 1939 r. aresztowany przez sowieckie organy bezpieczeństwa w Śniatyniu. Zmarł w więzieniu w Charkowie.

Lawyer, economist, politician. After graduating from the Law Faculty at the University of Lwow, in 1887 received his doctorate, and the following year – postdoctoral degree; in 1892 associate professor and in 1895 full professor. In 1899–1900 he was dean of the Faculty of Law and, in 1908–1909, Vice-Chancellor of the University of Lwow. Głąbiński was an activist of the Polish National Democracy movement and co-author of its ideology. In 1905 he was a co-founder and chairman of the National Democratic Party (Stronnictwo Narodowo-Demokratyczne); later of the National Populist Union. In 1902–1918 he was deputy to Austrian State Council; and in 1904 elected to Galician Diet; in 1907–1911 chairman of the Polish Club. From 9 January to 25 June 1911, he was Austria's minister of railways; from 26 October to 4 November 1918, Polish minister of foreign affairs in Józef Świeżyński's cabinet; from 28 May to 27 October 1923, minister of religion and public education, and deputy prime minister. In 1919–1928 deputy to the Sejm, and in 1928–1935 member of the Senate. Arrested by the NKVD on 18 September 1939, at Śniatyń, he died in prison at Kharkiv.

13

14

Władysław Wróblewski (1875–1951)

Prawnik, polityk, dyplomata. Ukończył Wydział Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie w 1897 r. uzyskał stopień doktora. Po habilitacji, w latach 1908–1918, pracował jako docent prawa administracyjnego. Od 5 do 17 XI 1918 r. stał na czele rządu utworzonego przez Radę Regencyjną i kierował resortem spraw zagranicznych. Następnie był podsekretarzem stanu w Prezydium Rady Ministrów i w MSZ. Od 13 do 16 XII 1919 r. kierował tym resortem. Przewodniczący delegacji polskiej do przejęcia prowincji pruskiej w 1919 r., a następnie w 1920 r. wiceprzewodniczący polskiej delegacji pokojowej w Mińsku. Od 15 III 1921 do 10 XI 1922 r. był posłem nadzwyczajnym i ministrem pełnomocnym RP w Londynie. Przeniesiony do Waszyngtonu, reprezentował tam Polskę do 12 X 1925 r. Od 1945 r. był profesorem historii państwa i prawa na Uniwersytecie Łódzkim. Opublikował wiele prac z zakresu prawa publicznego.

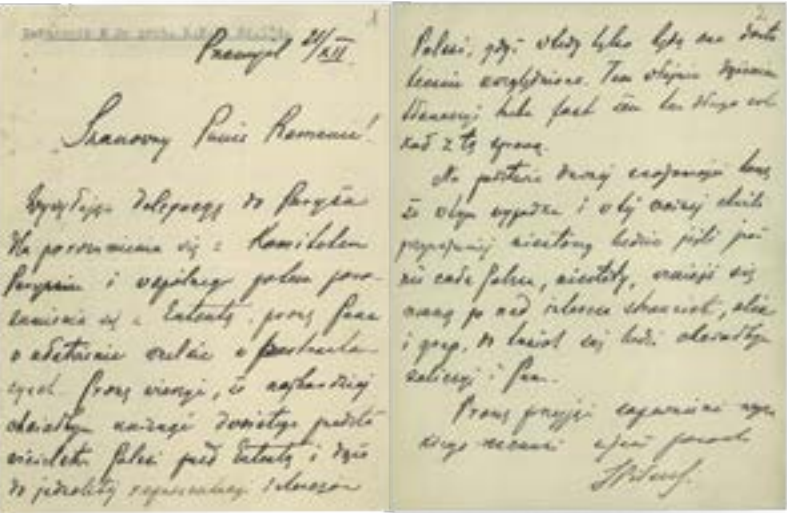
Lawyer, politician, diplomat. He graduated from the Faculty of Law at the Jagiellonian University, where he received a Ph.D. in 1897. In 1908–1918, after receiving his postdoctoral degree, he worked as associate professor of administrative law. Prime minister of a government formed by the Regency Council (5–17 November 1918) in which he also held the foreign affairs portfolio. Undersecretary of State at the Presidium of the Council of Ministers and the Ministry of Foreign Affairs; its head from 13–16 December 1919. Wróblewski headed the Polish delegation in charge of taking over the Prussian province in 1919; in 1920 he was vice-chairman of the Polish peace delegation at Minsk. From 15 March 1921 to 10 November 1922, envoy extraordinary and minister plenipotentiary of the Republic of Poland to the UK. Transferred to Washington D.C., where he represented Poland until 12 October 1925. From 1945, professor of the history of state and law at University of Lodz. Published many works on public law.

13. Stanisław Głąbiński

Stanisław Głąbiński

14. Władysław Wróblewski

Władysław Wróblewski

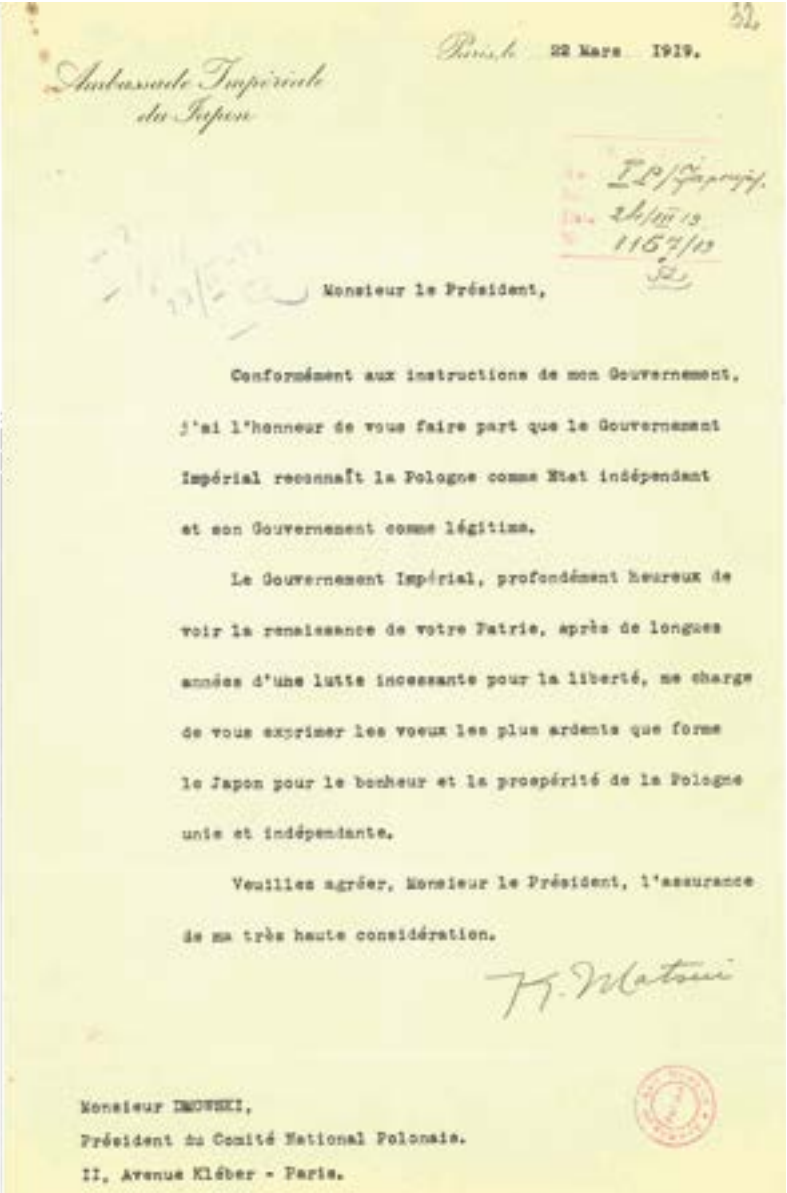

15

15. List Józefa Piłsudskiego do Romana Dmowskiego w sprawie wyłonienia wspólnego przedstawicielstwa Polski wobec aliantów, 1918

Józef Piłsudski's letter to Roman Dmowski, urging the creation of a united Polish representation to the Allies, 1918

“While sending a delegation to Paris to reach an agreement with the Paris Committee on joint actions towards the Allies, I would like to ask you to do everything in your power to assist the negotiations. Please, believe me, that above all I wish to avoid a double representation of Poland to the Allies: only one united representation can make our demands be heard. It is because of my concern for this unity that I was not in any hurry to proceed with this matter.”

16

16. Cesarstwo Japonii uznaje niepodległość Polski, 1919

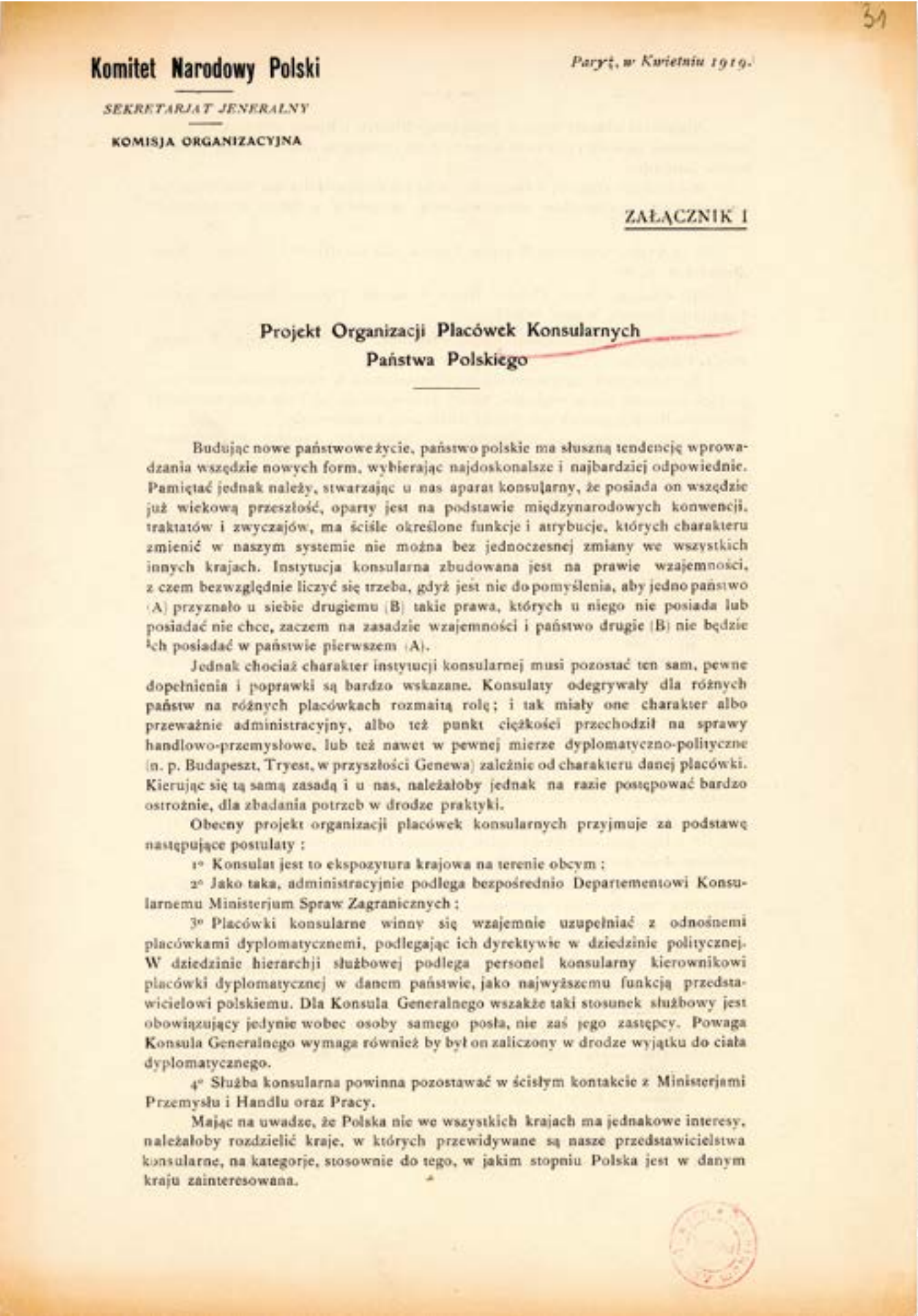
The Empire of Japan recognises the independence of Poland, 1919

17. Pierwsza strona załącznika do pisma KNP zawierającego projekt organizacji sieci konsulatów, kwiecień 1919

First page of an attachment to a memorandum from the Polish National Committee outlining the organisation of a network of Polish consulates, April 1919

Pieczętka Rzeczypospolita Polska
The Republic of Poland stamp

17

18

19

18. Józef Wierusz-Kowalski – poseł przy Stolicy Apostolskiej od 2 VIII 1919
Józef Wierusz-Kowalski, Envoy to the Holy See from 2 August 1919

19. Konstanty Skirmunt – poseł we Włoszech od 24 V 1919
Konstanty Skirmunt, Envoy to Italy from 24 May 1919

20. Władysław Skrzyński – poseł w Hiszpanii od 24 XI 1919
Władysław Skrzyński, Envoy to Spain from 24 November 1919

21. Alfred Wysocki – chargé d'affaires w Czechosłowacji od 30 V 1919
Alfred Wysocki, chargé d'affaires in Czechoslovakia from 30 May 1919

22. Aleksander Skrzyński – poseł w Rumunii od 1 VII 1919
Aleksander Skrzyński, Envoy to Romania from 1 July 1919

23. Jan Modzelewski – chargé d'affaires w Szwajcarii od 20 IV 1919, a następnie poseł
Jan Modzelewski, chargé d'affaires in Switzerland from 20 April 1919, later Envoy

24. Kazimierz Lubomirski – poseł w Stanach Zjednoczonych od 1 XI 1919
Kazimierz Lubomirski, Envoy to the United States from 1 November 1919

25. Władysław Sobański – poseł w Belgii od 29 VIII 1919
Władysław Sobański, Envoy to Belgium from 29 August 1919

20

21

22

23

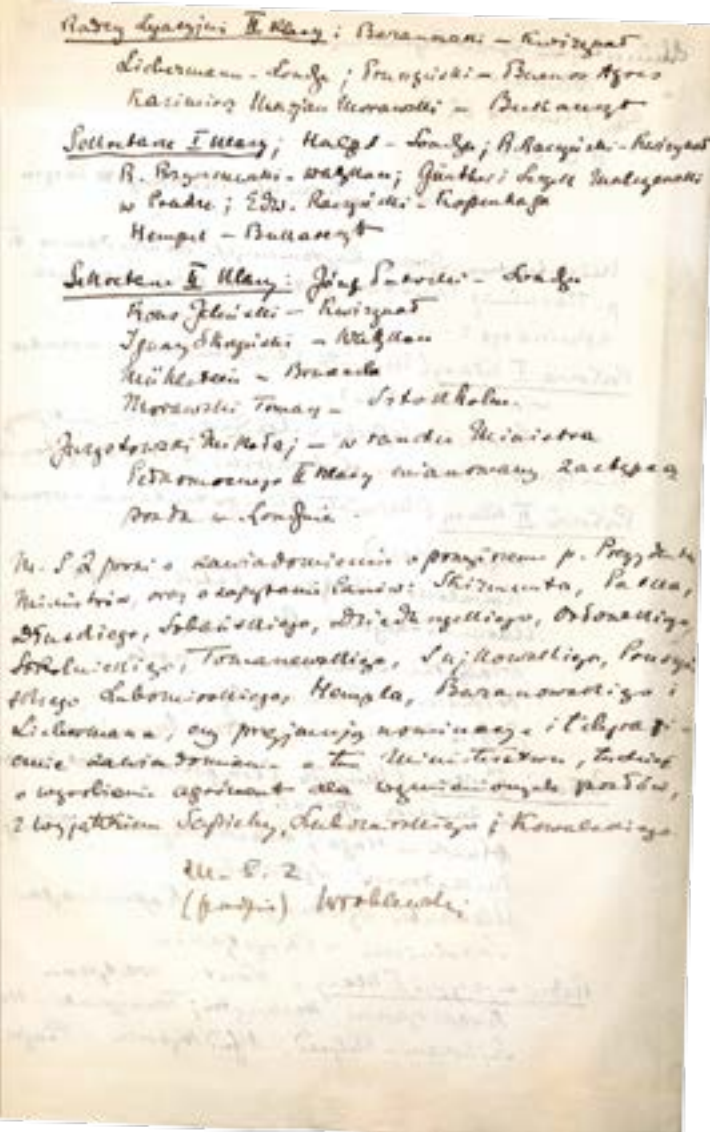
24

25

26

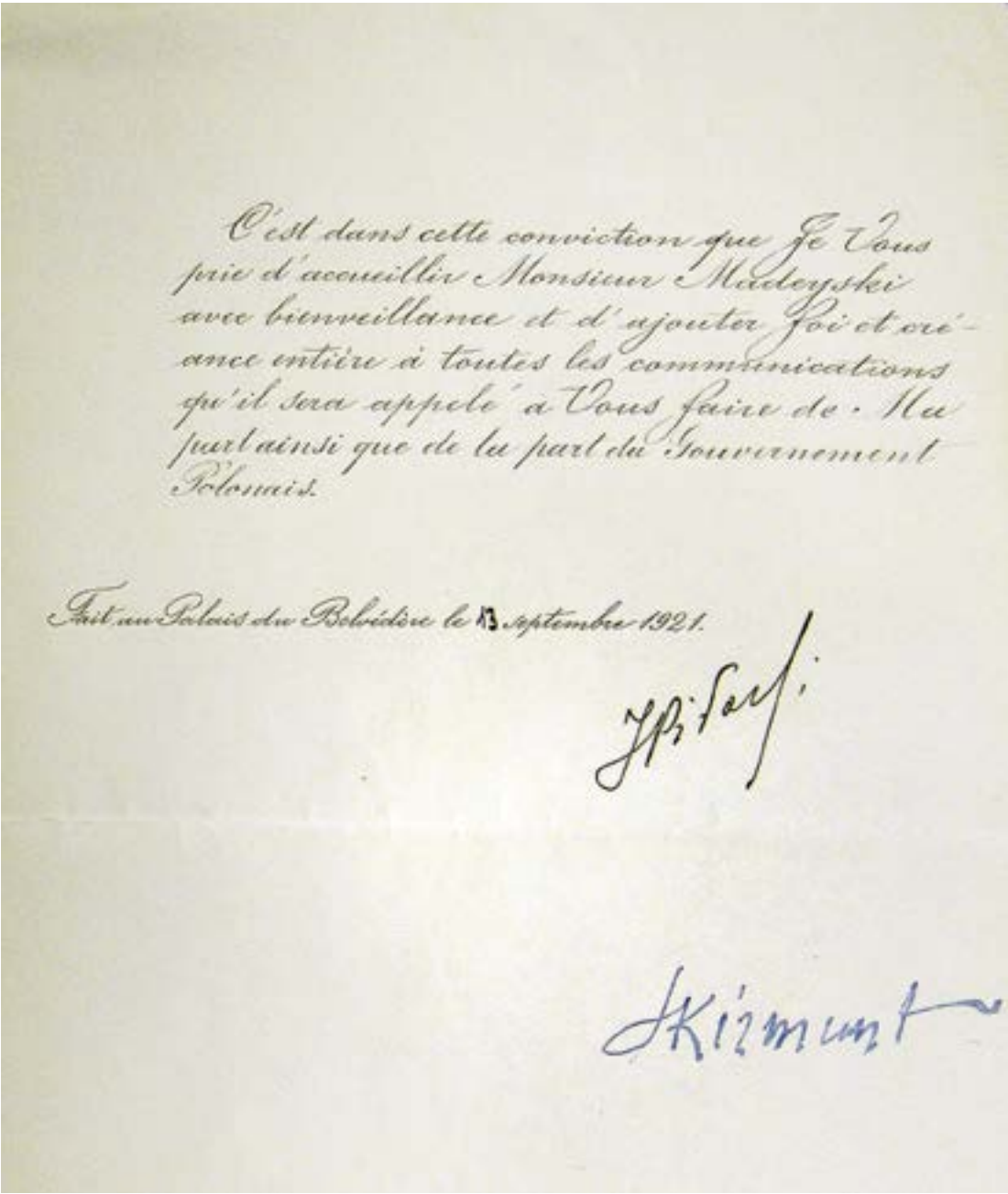
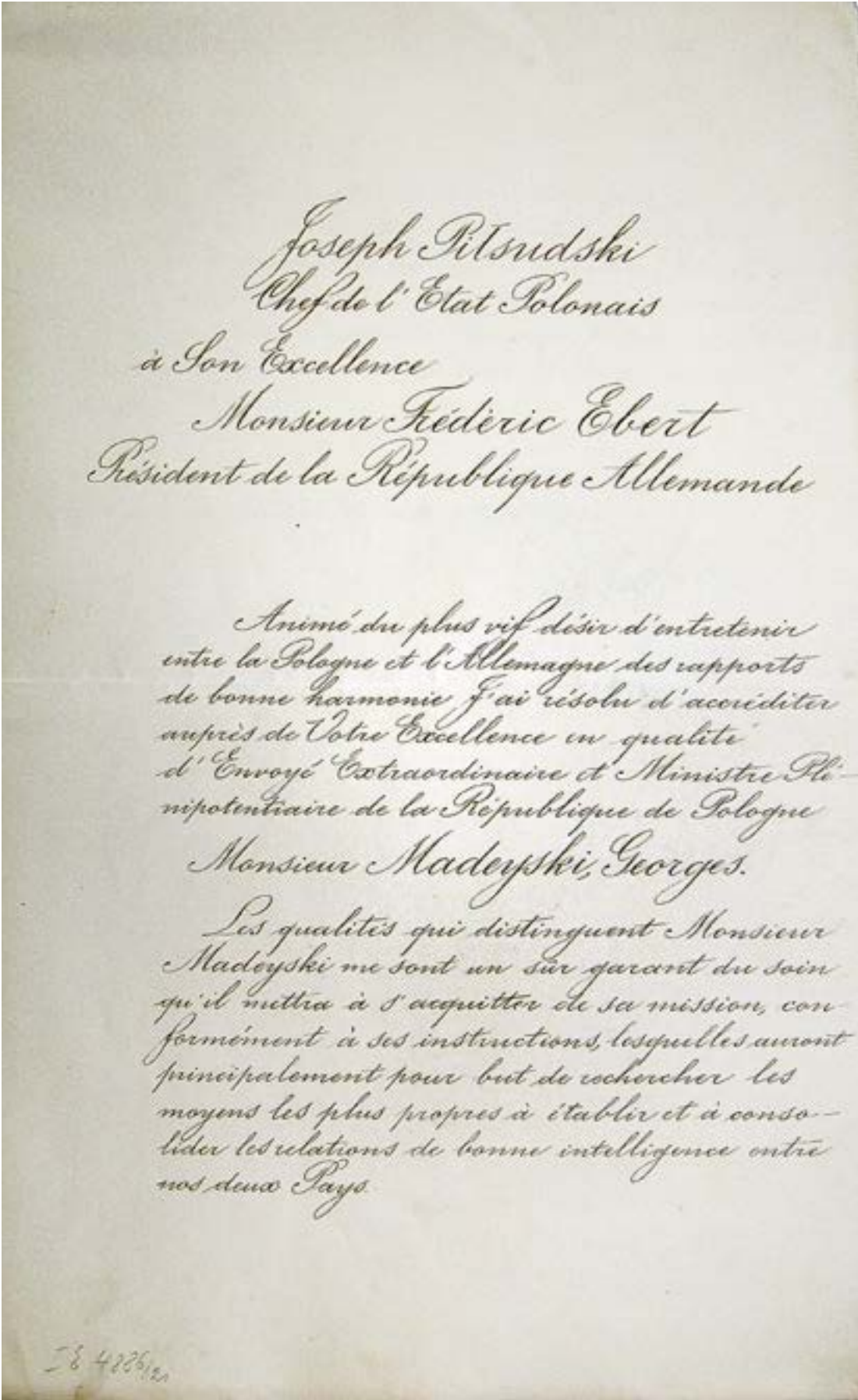

27

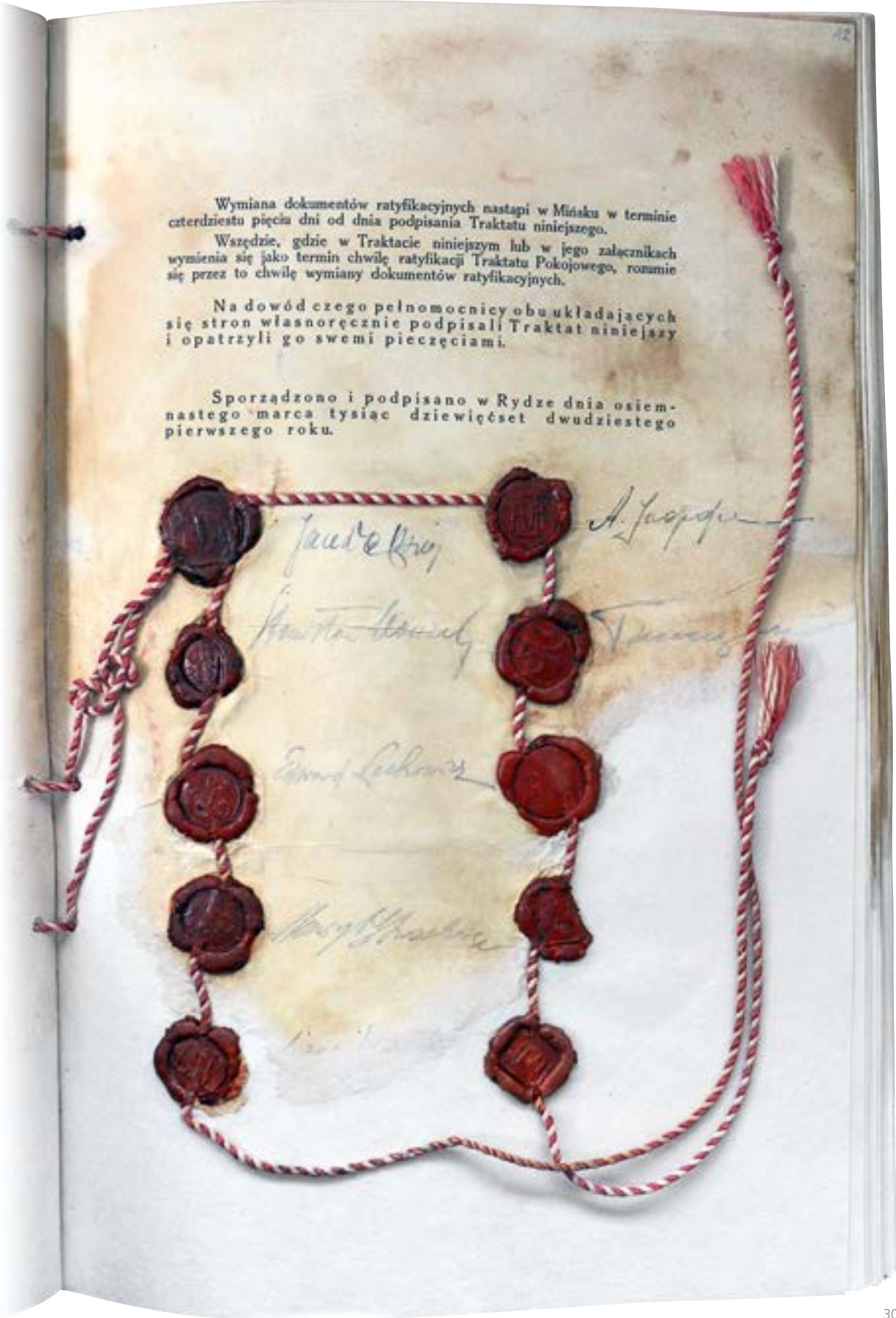
26–27. Pismo Władysława Wróblewskiego do KNP w sprawie organizacji i obsady pierwszych polskich placówek, 1919
Memorandum from Władysław Wróblewski to the Polish National Committee on the organisation and staffing of Poland's first diplomatic posts, 1919

„Dopiero z chwilą podpisania traktatu wersalskiego nastąpiło pełne scalenie polskiej służby zagranicznej. Komitet Narodowy Polski uległ rozwiązaniu. Biura jego złąły się z biurami MSZ, wielu z jego członków objęło poselstwa zależne odtąd wprost od Warszawy” ¹.

“It was only with the signing of the Versailles Treaty that the actual integration of the Polish foreign service took place. The Polish National Committee was dissolved. Its bureaus merged with those of the Ministry, and many of its members were appointed as official emissaries subordinated directly to Warsaw.” ¹

28–29. Listy uwierzytelniające posła Jerzego Madeyskiego wystawione przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego do prezydenta Niemiec Fryderyka Eberta (strona pierwsza i druga), 1921
Letter of credence for Envoy George Madeyski from Chief-of-State Józef Piłsudski to the President of Germany Frederic Ebert (first and second page), 1921

30. Traktat pokojowy w Rydze z 1921 kończył okres kształtowania granic terytorium Polski
The Treaty of Riga of 1921 that ended the process of establishing Poland's borders

31. Delegacja polska na rokowania pokojowe w Rydze, 1921
Polish delegation to the peace negotiations in Riga, 1921

32. Sala obrad w Kamienicy Czarnogłowców, Ryga 1921
Conference room in the Czarnogłowce Palace, Riga 1921

33

Ministrowie
Ministers

Ministrowie
Ministers

- Leon Wasilewski 17 XI 1918 – 16 I 1919
- Ignacy Jan Paderewski 16 I 1919 – 9 XII 1919
- Władysław Wróblewski (Kierownik MSZ – *Head of Ministry of Foreign Affairs*) 13 XII 1919 – 16 XII 1919
- Stanisław Jan Patek 16 XII 1919 – 9 VI 1920
- Eustachy Sapieha 23 VI 1920 – 24 V 1921
- Jan Dąbski (Kierownik MSZ – *Head of Ministry of Foreign Affairs*) 24 V 1921 – 11 VI 1921
- Konstanty Skirmunt 11 VI 1921 – 6 VI 1922
- Gabriel Narutowicz 28 VI 1922 – 14 XII 1922
- Aleksander Skrzyński 16 XII 1922 – 26 V 1923
- Marian Seyda 28 V 1923 – 27 X 1923
- Roman Dmowski 27 X 1923 – 14 XII 1923
- Karol Bertoni (Kierownik MSZ – *Head of Ministry of Foreign Affairs*) 19 XII 1923 – 19 I 1924
- Maurycy Zamoyski 19 I 1924 – 27 VII 1924
- Aleksander Skrzyński 27 VII 1924 – 5 V 1926
- Kajetan Dzierżykraj-Morawski (Kierownik MSZ – *Head of Ministry of Foreign Affairs*) 10 V 1926 – 15 V 1926
- August Zaleski (Kierownik MSZ – *Head of Ministry of Foreign Affairs*) 15 V 1926 – 25 VI 1926
- August Zaleski 25 VI 1926 – 2 XI 1932
- Józef Beck 2 XI 1932 – 30 IX 1939

33. (s. 45) Pieczęć lakowa MSZ
(p. 45) The MFA's wax seal

34. Leon Wasilewski
(1870–1936)

Historyk, dyplomata. Studiował we Lwowie i w Pradze. W latach 1893–1894 był członkiem Ligi Narodowej. Od 1896 r. należał do PPS. Do 1905 r. był redaktorem

„Robotnika”, a następnie „Przedświtu”. W 1906 r. znalazł się w PPS–Frakcji Rewolucyjnej; należał do jej Centralnego Komitetu Robotniczego. Od 17 XI 1918 do 16 I 1919 r. był pierwszym ministrem spraw zagranicznych Polski niepodległej, a od lutego 1920 r. mężem zaufania i pełnomocnikiem Naczelnika Państwa ds. bałtyckich. Bliski współpracownik Józefa Piłsudskiego. W 1920 r. objął kierownictwo misji dyplomatycznej w Estonii. Był członkiem delegacji pokojowej w Rydze i przewodniczącym polsko-radzieckiej komisji granicznej. W 1934 r. został wiceprzewodniczącym Rady Naczelnej PPS.

Historian and diplomat; studied in Lwow and Prague. A member of the National League in 1893–1894, he joined the PPS (Polish Socialist Party, in 1896. Editor of “Robotnik” (PPS publication in London) until 1905, and later of “Przedświt” (in Galicia). After a split in the party, Wasilewski moved to the PPS–Revolutionary Fraction, and was a member of its Central Workers’ Committee. The first minister of foreign affairs of independent Poland (17 November 1918–16 January 1919; trusted representative and plenipotentiary of Chief-of-State for the Baltic Countries from February 1920; close associate of Józef Piłsudski. In 1920, appointed chief of the diplomatic mission to Estonia. Wasilewski was a member of the peace delegation at Riga and the chair of the Polish-Soviet Border Commission. In 1934, appointed vice-president of the PPS Central Council.

L. Wasilewski

35. Ignacy Jan Paderewski
(1860–1941)

Pianista, kompozytor, polityk. Od 1881 r. studiował w Berlinie, a następnie w Wiedniu. Propagując ideę niepodległości Polski dotarł m.in. do prezydenta USA, Thomasa Woodrowa

Wilsona. Dnia 28 VIII 1917 r. wszedł w skład KNP w Paryżu; był jego przedstawicielem w USA. Odegrał dużą rolę w tym, że w orędziu Wilsona z 22 I 1918 r. znalazł się postulat odbudowy niepodległości Polski i w przyjęciu przez Francję, Wielką Brytanię i Włochy deklaracji z 3 VI 1918 r., uznającej utworzenie niepodległej Polski za jeden z warunków przyszłego pokoju w Europie. Dnia 16 I 1919 r. otrzymał w Warszawie misję utworzenia rządu. Do 9 XII 1919 r. był premierem i ministrem spraw zagranicznych. Delegat Polski na konferencję pokojową w Paryżu. W 1920 r. wyjechał do Szwajcarii, a w 1921 r. do USA.

Virtuoso pianist, composer, statesman. Studied piano in Berlin (1881) and later in Vienna. Promoting the idea of Polish independence, he reached influential people, including US President Thomas Woodrow Wilson. On August 28, 1917, Paderewski joined the Polish National Committee (KNP) in Paris and was appointed its representative in the United States. It was very much to his credit that President Wilson postulated restoring Polish statehood in his famous Fourteen Points Declaration of 8 January 1918, and that France, Britain and Italy officially declared (3 June 3 1918) that Poland's independence is one of the terms of a future peace in Europe. On 16 January 1919, Paderewski was entrusted with forming a government as prime minister and foreign minister, positions he held until 9 December 1919. A Polish delegate to the Paris Peace Conference. In 1920, he moved to Switzerland and, in 1921, to the United States.

Ignacy Jan Paderewski

36. Władysław Wróblewski
(1875–1951)

Prawnik, polityk, dyplomata. Ukończył Wydział Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie w 1897 r. uzyskał stopień doktora. Po habilitacji, w latach 1908–1918, pracował jako docent prawa administracyjnego. Od 5 do 17 XI 1918 r. stał na czele rządu utworzonego przez Radę Regencyjną i kierował resortem spraw zagranicznych. Następnie był podsekretarzem stanu w Prezydium Rady Ministrów i w MSZ. Od 13 do 16 XII 1919 r. kierował tym resortem. Przewodniczący delegacji polskiej do przejęcia prowincji pruskiej w 1919 r., a następnie w 1920 r. wiceprzewodniczący polskiej delegacji pokojowej w Mińsku. Od 15 III 1921 do 10 XI 1922 r. był posłem nadzwyczajnym i ministrem pełnomocnym RP w Londynie. Przeniesiony do Waszyngtonu, reprezentował Polskę do 12 X 1925 r.

Lawyer, politician, diplomat. He graduated from the Faculty of Law at the Jagiellonian University, where he received a Ph.D. in 1897. In 1908–1918, after receiving his postdoctoral degree, he worked as associate professor of administrative law. Prime minister of a government formed by the Regency Council (5–17 November 1918) in which he also held the foreign affairs portfolio. Undersecretary of State at the Presidium of the Council of Ministers and the Ministry of Foreign Affairs; its head from 13–16 December 1919. Wróblewski headed the Polish delegation in charge of taking over the Prussian province in 1919; in 1920 he was vice-chairman of the Polish peace delegation at Minsk. From 15 March 1921 to 10 November 1922, envoy extraordinary and minister plenipotentiary of the Republic of Poland to the UK. Transferred to Washington D.C., where he represented Poland until 12 October 1925.

37. Stanisław Jan Patek
(1866–1944)

Prawnik, dyplomata, adwokat. Ukończył Wydział Prawa Uniwersytetu Warszawskiego. Od 1889 r. pracował w sądownictwie. W 1894 r. został adwokatem przy Sądzie Okręgowym w Warszawie. W czasie I wojny światowej był wysłannikiem Józefa Piłsudskiego do Francji i Wielkiej Brytanii. W 1916 r. został jednym z przywódców Zjednoczenia Stronnictw Demokratycznych. Dnia 26 XI 1918 r. mianowany sędzią Sądu Najwyższego. W lutym 1919 r. został dokooptowany do KNP. W dniu 24 V 1919 r. otrzymał nominację na posła w Pradze, ale nie objął stanowiska, gdyż 6 listopada wyjechał do Paryża jako zastępca delegata Polski na konferencję pokojową. Od 16 XII 1919 do 9 VI 1920 r. był ministrem spraw zagranicznych. Od 24 III 1921 do 15 II 1926 r. kierował poselstwem w Tokio. Od 10 XII 1926 r. był posłem nadzwyczajnym i ministrem pełnomocnym w Moskwie, a od 17 XII 1932 do 30 IV 1935 r. ambasadorem w Waszyngtonie. Odwołany przez Józefa Becka, odszedł ze służby dyplomatycznej.

Lawyer, diplomat, barrister; studied at the Faculty of Law of the University of Warsaw; entered the judiciary in 1889. In 1894, joined the Regional Court in Warsaw as barrister. During World War I, he served as Józef Piłsudski's envoy to France and Great Britain. In 1916, became one of the leaders of the Coalition of Democratic Parties. Appointed Supreme Court justice on 26 November 1918; joined the Polish National Committee in February 1919. Patek was appointed envoy to Prague on 24 May 1919, but did not take the post because on 6 November he left for Paris as Poland's assistant delegate to the Peace Conference. From 16 December 1919 to 9 June 1920, he served as foreign minister; from 24 March 1921 to 15 February 1926, head of the Polish Legation in Tokyo. From 10 December 1926, envoy extraordinary and minister plenipotentiary in Moscow, and from 17 December 1932 to 30 April 1935, Polish Ambassador to Washington D.C. After being recalled from his post by Józef Beck, he resigned from the diplomatic service.

38. Eustachy Sapieha
(1881–1963)

Polityk, dyplomata, książę. W 1916 r. został prezesem Warszawskiego Komitetu Opiekuńczego. Od 1916 r. był prezesem Rady Głównej Opiekuńczej. Jeden z organizatorów nieudanego zamachu w styczniu 1919 r. na rząd Jędrzeja Moraczewskiego. W 1919 r. został pierwszym polskim posłem w Wielkiej Brytanii. Od 23 VI 1920 do 24 V 1921 r. był ministrem spraw zagranicznych. Po przewrocie majowym 1926 roku przeszedł do obozu sanacji. W 1929 r. zrzekł się mandatu poselskiego i wrócił do swojego majątku w Spuszy i zajął się jego administrowaniem. We wrześniu 1939 r. został aresztowany przez Sowieców i był więziony w Grodnie i na Łubiance w Moskwie. Przebywał w łagrze pod Archangielskiem, skąd wyszedł po podpisaniu w 1941 r. układu Sikorski-Majski. Pracował w polskiej ambasadzie w Moskwie oraz w jej delegaturze w Ałma-Acie. Wraz z armią dowodzoną przez gen. Andersa wyjechał do Teheranu. W latach 1941–1945 sprawował funkcję pełnomocnika Polskiego Czerwonego Krzyża w Nairobi. Po wojnie pozostał na emigracji.

Politician, diplomat, prince. In 1916 appointed chairman of the Polish Relief Committee and president of the Central Relief Council. One of the organisers of a failed coup against Jędrzej Moraczewski's cabinet in January 1919. Appointed the first Polish envoy to Great Britain (1919). Sapieha served as minister of foreign affairs from 23 June 1920 to 24 May 1921. After the coup d'état of May 1926, he sided with Piłsudski's camp. He resigned his parliamentary seat in 1929 and returned to administer his estate in Spusza. In September 1939 arrested by Soviet and initially kept in a Grodno prison and then in Moscow's Łubyanka. He served in a camp outside Arkhangelsk, whence he left after the Sikorski-Majski agreement of 1941. He worked at Polish Embassy in Moscow and later for Polish Embassy's branch in Alma-Ata. With the entire Army, led by General Anders, he left for Teheran. In 1941-1945 was Polish Red Cross representative in Nairobi. After the war he stayed in emigration.

39. Jan Dąbski
(1880–1931)

Działacz ruchu ludowego, dziennikarz, dyplomata. Ukończył Wydział Chemii na uniwersytecie we Lwowie. W czasie I wojny światowej służył w Legionach Polskich. Po rozwiązaniu Legionów pracował w referacie prasowym Prezydium Rady Stanu w Warszawie. W marcu 1920 r. został wiceministrem spraw zagranicznych. Przewodniczył delegacji polskiej na rokowania pokojowe w Mińsku i Rydze. W marcu 1921 r. podpisał w imieniu Polski traktat pokojowy w Rydze. Od 24 V do 11 VI 1921 r. pełnił obowiązki kierownika MSZ, później odszedł z dyplomacji. Poseł na Sejm w latach 1919–1931, a w latach 1928–1931 jego wicemarszałek.

Peasant movement activist, journalist, diplomat; graduated from the Faculty of Chemistry at the University of Lwow. During World War I, Dąbski served in the Polish Legions and after their disbandment worked for the press office of the Presidium of the Council of State in Warsaw. Appointed deputy foreign minister in March of 1920, he headed the Polish delegation to the peace negotiations at Minsk and Riga. Dąbski signed the Peace Treaty in Riga on behalf of Poland, in March 1921. Acting head of the Ministry of Foreign Affairs from 24 May to 11 June 1921, after which he left the diplomatic service. Deputy to the Sejm in 1919–1931, he served as its Deputy Speaker in 1928–1931.

40. Konstanty Skirmunt
(1866–1949)

Polityk, dyplomata.
Ukończył Wydział Prawa uniwersytetu w Petersburgu. W latach 1907–1917 wchodził w skład rosyjskiej Rady Państwa z wyboru ziemian guberni grodzień-

skiej. W Polsce niepodległej pracował w służbie dyplomatycznej, będąc do 11 VI 1921 r. oficjalnym przedstawicielem Polski we Włoszech w randze ministra pełnomocnego. Od 11 VI 1921 do 6 VI 1922 r. był ministrem spraw zagranicznych w rządach Wincentego Witosa i Antoniego Ponikowskiego. Od 14 X 1922 r. poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny, a od 27 XI 1929 do 27 VI 1934 r. ambasador w Londynie.

Politician, diplomat. Graduate of the Faculty of Law at the University of St. Petersburg. Member of the Russian State Council, elected by the landed gentry of the Grodno Governorate (1907–1917). When Poland regained independence, he entered the foreign service and served as official representative to Italy in the rank of minister plenipotentiary till 11 June 1921. For one year, from 11 June 1921 to 6 June 1922, he was foreign minister in the cabinets of Wincenty Witos and Antoni Ponikowski. On 14 October 1922, he was appointed envoy extraordinary and minister plenipotentiary to the UK, and from 27 November 1929 to 27 June 1934, served as ambassador to the UK.

41. Gabriel Narutowicz
(1865–1922)

Inżynier, Prezydent RP.
W 1891 r. ukończył politechnikę w Zurychu. Zamieszkał w Szwajcarii, gdzie pracował jako inżynier projektant i budowniczy elektrowni wodnych.

W 1907 r. powołany został na kierownika katedry budownictwa wodnego politechniki w Zurychu, gdzie pełnił także funkcję dziekana. W 1920 r. przyjechał do Polski i 24 czerwca został ministrem robót publicznych w rządzie Władysława Grabskiego. W dniu 28 VI 1922 r. objął tekę ministra spraw zagranicznych w rządzie Artura Śliwińskiego. W dniu 9 XII 1922 r. został wybrany prezydentem. Zamordowany tydzień później przez endeckiego fanatyka Eligiusza Niewiadomskiego.

Engineer, President of the Republic of Poland. Graduate of the Institute of Technology in Zurich (1891), he lived in Switzerland where he worked as design engineer and constructor of hydroelectric power plants. In 1907 he was appointed head of the Department of Water Engineering at the Zurich Institute of Technology, where he was dean. He moved to Poland in 1920, and on 24 June was appointed minister of public works in the Władysław Grabski government; from 28 June 1922, he held the foreign ministry portfolio in Artur Śliwiński's cabinet. On 9 December 1922, Gabriel Narutowicz was elected President of the Republic of Poland; a week later he was shot and killed by Eligiusz Niewiadomski, a fanatical supporter of the National Democrats.

42. Aleksander Skrzyński
(1882–1931)

Polityk, dyplomata.
Ukończył studia prawnicze. Od 1918 r. pracował w polskim MSZ. W dniu 1 VII 1919 r. został posłem nadzwyczajnym i ministrem pełnomocnym w Bukaresz-

cie. Od 16 XII 1922 do 26 V 1923 r. minister spraw zagranicznych w gabinecie Władysława Sikorskiego. Od 27 VII 1924 r. kierował resortem spraw zagranicznych w rządzie Władysława Grabskiego. Od 20 XI 1925 r. także premier. W 1925 r. podpisał w imieniu rządu polskiego układy lokarneńskie. Po przewrocie majowym 1926 roku został odsunięty od życia politycznego.

Politician and diplomat with a degree in law. He joined the Polish Ministry of Foreign Affairs in 1918; on 1 July 1919, he was posted to Bucharest as envoy extraordinary and minister plenipotentiary. Minister of foreign affairs in Władysław Sikorski's cabinet from 16 December 1922 to 26 May 1923; held the foreign affairs portfolio in Władysław Grabski's cabinet from 27 July 1924; Skrzyński became prime minister on 20 November 1925. He signed the Locarno Treaties (1925) on behalf of Poland. Side-lined politically after the coup d'état of May 1926.

43. Marian Seyda
(1879–1967)

Prawnik, dyplomata, historyk sztuki, polityk, publicysta. Studiował prawo i historię sztuki w Berlinie, Wrocławiu i Monachium. Był członkiem Komitetu Centralnego Ligi Naro-

dowej, jednym z przywódców ND w zaborze pruskim. Podczas I wojny światowej działał w Centralnej Agencji Prasowej w Szwajcarii; do 1917 r. był jej dyrektorem. Członek KNP. Od 28 V do 27 X 1923 r. był ministrem spraw zagranicznych w rządzie Wincentego Witosa. W latach 1919–1927 był posłem na Sejm, a w latach 1928–1935 senatorem.

Lawyer, art historian, politician, and publicist. Studied law and art history in Berlin, Wrocław and Munich. Member of the Central Committee of the National League and a National Democracy leader in the Prussian Partition. During World War I, Seyda was an active member and then director of the Central Press Agency in Switzerland until 1917. Member of the Polish National Committee; minister of foreign affairs in Wincenty Witos's cabinet from 28 May to 27 October 1923; Deputy to the Sejm (1919–1927) and Senator (1928–1935).

44. Roman Dmowski
(1864–1939)

Polityk, ideolog ND i jej przywódca, pisarz polityczny. W latach 1907–1909 poseł do rosyjskiej Dumy Państwowej. Głosił konieczność współpracy z Rosją i ententą, za największe zagrożenie uznawał Niemcy. Od 1915 r. działał na Zachodzie. W 1917 r. utworzył KNP w Paryżu, który przez państwa europejskie był traktowany jako oficjalne przedstawicielstwo odradzającego się państwa polskiego. Z jego inicjatywy powstała we Francji ochotnicza Armia Polska pod dowództwem gen. Józefa Hallera. W 1919 r. został głównym delegatem Polski na konferencję pokojową w Paryżu. Jego działalność w dużym stopniu przyczyniła się do pomyślnych dla Polski rozstrzygnięć w sprawie granic. W dniu 28 VI 1919 r. razem z Ignacym Paderewskim w imieniu Polski podpisał wersalski traktat pokojowy. W 1919 r. został posłem na Sejm, w 1923 r. krótko był ministrem spraw zagranicznych w rządzie Wincentego Witosa.

Politician, ideologist and leader of the National Democratic Party (ND), political writer. Member of the Russian State Duma in 1907–1909. He advocated collaboration with Russia and the Entente; identified Germany as the greatest threat. Active in the West from 1915, he formed the Polish National Committee in Paris (1917) recognized by European countries as the official representation of the re-emerging Polish state. He inspired the formation of a volunteer Polish army in France under the command of General Józef Haller. In 1919, Dmowski represented Poland at the Paris Peace Conference, where his activities contributed greatly to decisions regarding borders that worked to Poland's interest. On 28 June 1919, he and Ignacy Paderewski signed the Versailles Peace Treaty on behalf of Poland. Deputy to the Polish Sejm (1919), he briefly served as foreign minister in Wincenty Witos's cabinet (1923).

Roman Dmowski

45. Karol Bertoni
(1887–1967)

Prawnik, doktor nauk prawnych, zawodowy dyplomata. Absolwent uniwersytetu w Wiedniu i tamtejszej Akademii Konsularnej. Do 1918 r. pracownik cesarsko-królewskiej służby zagranicznej, następnie w polskiej dyplomacji. Współorganizator centrali i placówek polskiej służby dyplomatyczno-konsularnej. Przez wiele lat dyrektor Departamentu Administracyjnego MSZ. Od 19 XII 1923 do 19 I 1924 r. pełnił obowiązki kierownika MSZ. W 1931 r. odszedł z dyplomacji.

Lawyer, doctor of law, career diplomat; graduate of the University of Vienna and the local Imperial Consular Academy. He served with the Imperial and Royal Foreign Service till 1918, and later joined the Polish foreign service as one of the organisers of its headquarters and diplomatic and consular missions abroad. A long-standing director of the Administrative Department at the Ministry of Foreign Affairs, Bertoni served as acting head of the Ministry from 19 December 1923 to 19 January 1924. He left the service in 1931.

K. Bertoni

46. Maurycy Zamoyski
(1871–1939)

Ordynat (XV) na Zamościu. Współtwórca Centralnego Towarzystwa Rolniczego, od 1903 r. jego prezes. Od 1904 r. członek Ligi Narodowej. W 1906 r. zasiadł w rosyjskiej Dumie Państwowej. W dniu 1 VIII 1919 r. uzyskał nominację na posła nadzwyczajnego i ministra pełnomocnego RP w Paryżu. W dniu 19 I 1924 r. otrzymał tekę ministra spraw zagranicznych. Urząd ten pełnił do 27 VII 1924 r., potem odszedł ze służby dyplomatycznej.

15th entailer of the Zamoyski Estate. Co-founder of the Central Agricultural Society and its president from 1903, he joined the National League in 1904 and was elected to the Russian State Duma in 1906. On 1 August 1919, he was appointed Polish envoy extraordinary and minister plenipotentiary to France and from 19 January to 27 July 1924, he served as minister of foreign affairs and then left the diplomatic service.

Maurycy Zamoyski

47. Kajetan Dzierżykraj-Morawski
(1892–1973)

Studiował nauki ekonomiczne w Lipsku i Monachium. W polskiej służbie dyplomatycznej od chwili jej powstania. Pracował na różnych stanowiskach w centrali i za granicą (szef misji RP przy Lidze Narodów). Kierownik MSZ w czasie przewrotu majowego 1926 roku, następnie poza dyplomacją na różnych stanowiskach państwowych.

Studied economics in Leipzig and Munich. In the Polish diplomatic service since its creation, he held various posts at home and abroad (such as, Chief of the Polish Mission at the League of Nations). Head of the Ministry of Foreign Affairs at the time of the May 1926 coup d'état, he later left the foreign service and held various government posts.

Kajetan Dzierżykraj-Morawski

48. August Zaleski
(1883–1972)

Studia uniwersyteckie ukończył w Londynie. W czasie I wojny światowej czynny w NKN (1915–1917) oraz jako naczelnik wydziału w Departamencie Stanu Królestwa Polskie-

go. Dnia 24 V 1919 r. został mianowany delegatem rządu w Atenach, gdzie 15 VII 1920 r. został posłem nadzwyczajnym i ministrem pełnomocnym. Od 1 I 1921 r. pracował w Departamencie Politycznym MSZ. Od kwietnia 1922 do lutego 1926 r. był posłem nadzwyczajnym i ministrem pełnomocnym we Włoszech. Dnia 3 II 1926 r. powrócił do centrali, a 15 V 1926 r. stanął na czele MSZ, początkowo jako kierownik (do 25 V 1926 r.), następnie do 2 XI 1932 r. jako minister.

Diplomat; graduate of the London School of Economics. During World War I, he was an active member of the Supreme National Committee (1915–1917) and a section head in the Department of State of the Kingdom of Poland. Appointed Polish government delegate (24 May 1919) and envoy extraordinary and minister plenipotentiary (on 15 July 1920) to Greece. He worked in the MFA's Political Department from 1 January 1921, and was later posted to Italy as envoy extraordinary and minister plenipotentiary (April 1922–February 1926). Zaleski returned to MFA headquarters on 3 February 1926 and on 15 May 1926 was appointed its head (until 25 May 1926) and minister (until 2 November 1932).

49. Józef Beck
(1894–1944)

Po uzyskaniu matury studiował na Politechnice Lwowskiej, a później w Akademii Eksportowej w Wiedniu. Wstąpił do Legionów Polskich, następnie jako członek POW

przebywał w misji wywiadowczej na Ukrainie. W listopadzie 1918 r. powrócił do kraju. Brał udział w wojnie polsko-radzieckiej 1919–1920. W latach 1922–1923 był *attaché* wojskowym w Paryżu i Brukseli. Po przewrocie majowym 1926 roku został szefem gabinetu ministra spraw wojskowych Józefa Piłsudskiego (do 1930 r.) i wicepremierem (25 VIII–4 XII 1930 r.). W dniu 2 XI 1932 r. uzyskał tekę ministra spraw zagranicznych, którą piastował do momentu internowania w Rumunii 30 IX 1939 r.

After passing his Matura exams, Beck studied at the Lwow Technical University and later at the Imperial Export Academy in Vienna. He joined the Polish Legions. As a member of the Polish Military Organization he was sent on a reconnaissance mission to Ukraine. He returned to Poland in November 1918, and fought in the Polish-Bolshevik War of 1919–1920. Served as military attaché in Paris and Brussels in 1922–1923. After the May 1926 coup d'état, Beck served as chief of staff to Minister of Military Affairs Józef Piłsudski (till 1930), and as deputy prime minister (25 August – 4 December 1930). He was appointed minister of foreign affairs on 2 November 1932 and held the position until his internment in Romania on 30 September 1939.

50. Funkcje ministra według Rozporządzenia Rady Ministrów z 25 sierpnia 1926 w sprawie organizacji i urzędowania ministerstw

Ordinance of the Council of Ministers of 25 August 1926 on the Organisation and Work of Ministries

§ 1.
Minister.
Minister sprawuje naczelną władzę w zakresie poruczonego mu działu służby.
Pełni on swoje funkcje urzędowe przy pomocy urzędników Ministerstwa z wyjątkiem tych funkcji, dla których istnieją osobne urzędy i organa centralne na podstawie przepisów szczególnych. Stosunek tych urzędów i organów do Ministra i Ministerstwa określają specjalne przepisy o ich ustroju oraz statuty organizacyjne Ministerstw.

§ 2.
O ile ustawy nie stanowią inaczej, żaden z urzędników Ministerstwa nie posiada samodzielnej władzy z tytułu zajmowanego stanowiska, lecz sprawuje ją tylko z upoważnienia Ministra w granicach określonych przepisami organizacyjnymi i poleceniami Ministra.

§ 3.
Podział Ministerstwa.
Ministerstwo dzieli się na departamenty, a departamenty dzielą się na wydziały. Liczbę i nazwy departamentów i wydziałów ustala statut organizacyjny Ministerstwa.

II. ROLA MINISTRA W MINISTERSTWIE.

§ 4.
Funkcje Ministra.
Minister jest zwierzchnikiem wszystkich urzędników Ministerstwa, nadaje ogólny kierunek jego działalności i sprawuje nad tą działalnością naczelną nadzór. Za kierunek polityki w swoim resorcie i działalność podległego mu Ministerstwa ponosi on odpowiedzialność.
W szczególności Minister:
a) udziela dyrektyw ze stanowiska politycznego i interesu publicznego;
b) nadaje kierunek pracom legislacyjnym;
c) koordynuje działalność departamentów oraz działalność całego Ministerstwa z działalnością podlegających mu lecz wyłączonych z Ministerstwa specjalnych urzędów i organów centralnych;
d) aprobuje projekty załatwienia spraw, które sobie do aprobaty zastrzeże.
Do nich z reguły należą:
a) projekty ustaw i rozporządzeń oraz innych uchwał, wnoszone na Radę Ministrów;

Ministerstwo
Ministry

Ministerstwo
Ministry

Początkowo departamenty MSZ rozmieszczone były w kilku miejscach na terenie Warszawy – w budynku przy ul. Miodowej, na II piętrze pałacu Kronenberga przy ul. Królewskiej. Docelowo MSZ otrzymało na swoją siedzibę cały kompleks budynków Pałacu Brühla. Zajmowanie gmachu rozpoczęło się od wprowadzenia się do czteropiętrowej kamienicy u zbiegu ulic Wierzbowej i Fredry, przylegających do niej sal I piętra Pałacu Brühla oraz jej prawej oficyny przy ul. Wierzbowej – stąd też w II Rzeczypospolitej potocznie MSZ nazywano „Wierzbową”.

The departments of the Ministry of Foreign Affairs were initially located in several places around Warsaw: in a building at Miodowa Street and on the second floor of the Kronenberg Palace at Królewska Street. The ministry eventually moved its seat to the Brühl Palace complex, first to a four-story building at the corner of Wierzbowa and Fredry streets and then to the adjoining rooms on the first floor of the Brühl Palace and its right-wing annex at Wierzbowa Street. Hence, in the Second Republic, the Ministry of Foreign Affairs was informally referred to as “Wierzbowa.”

52

53

„[...] co rano szedłem do MSZ-tu. Mijałem Grób Nieznanego Żołnierza, wejście główne do Pałacu Brühlowskiego i wchodziłem na Wierzbową, moją ukochaną ulicę, po której dziś nie ma prawie śladu. Na Wierzbowej, po lewej stronie była oficyna MSZ-tu, a na piętrze tak zwana zielona salka, gdzie odbywały się nasze szkoleniowe zajęcia. Trzy duże okna wychodziły na Wierzbową”².

“[...] every morning, I used to walk to the MFA. I went past the Tomb of the Unknown Soldier and the main entrance to the Brühl Palace, before finally turning into Wierzbowa, my favourite street, now almost completely gone. The MFA annex was located on the left side of Wierzbowa street and the so-called green room where we held our training courses was on the first floor. Its three big windows overlooked Wierzbowa.”²

Zwieńczenie bramy wjazdowej do MSZ
Finial of entrance gate to the MFA building

51. (s. 56–57) Pałac Brühla
(s. 56–57) Brühl Palace

52–53. Widok Pałacu Brühla od strony bramy frontowej i lewej oficyny przy ul. Wierzbowej, 1926
View of the Brühl Palace at Wierzbowa Street from the front gate and left-side annex, 1926

54

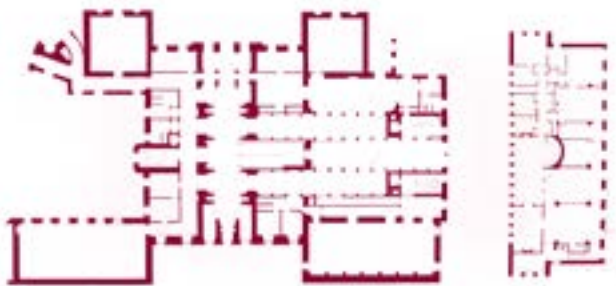
54. Pałac Brühla od strony dziedzińca, b.d.
Brühl Palace seen from the courtyard, undated

55. Pałac Brühla od strony ul. Fredry, b.d.
Brühl Palace seen from Fredry Street, undated

56. Minister spraw zagranicznych Aleksander Skrzyński przed samochodem na dziedzińcu Ministerstwa Spraw Zagranicznych, 1925
Foreign Minister Aleksander Skrzyński gets into a car in the courtyard of the Ministry of Foreign Affairs, 1925

55

Plan techniczny parteru
Layout of the ground floor

56

„[...] ściany gabinetu ministra pokryte były jasnopopielatym stiukiem. Sufit zdobił utrzymany w dyskretnej tonacji plafon o motywach marynistycznych. Ciężkie biurko, kilka foteli i dwa czy trzy stoliki stanowiły wyposażenie tego gabinetu. Nad biurkiem wisiał obligatoryjny portret Piłsudskiego, a naprzeciwko niego świetna kopia znajdującego się w krakowskim klasztorze misjonarzy portretu Stefana Batorego, pędzla Marcina Kobera. Przestronny, wysoki, wyposażony w niskie meble gabinet przytłaczał raczej, niż skłaniał do swobodnych, konfidencjonalnych rozmów. O ile Beck nie ingerował w sprawy związane z wystrojem i wyposażeniem siedziby podległego mu resortu, o tyle interesował się każdym szczegółem wnętrza swego gabinetu, pokoju sekretarzy i przyległej sali konferencyjnej”³.

“[...] The walls of the Minister’s office were done in light grey stucco, and the ceiling had the form of a discreet plafond with marine ornamentation. Furnishings consisted of a heavy desk, several armchairs and two or three small tables. On the wall above the desk hung an obligatory portrait of Józef Piłsudski and on the opposite wall – an excellent oil reproduction of King Stefan Batory’s portrait by Marcin Kober from the collection of Missionary Fathers in Krakow. The atmosphere of the spacious and tall office with low furniture was oppressing, rather than encouraging a friendly confidential conversation. Although Beck did not interfere in the interior decorations and furnishings of the ministerial building, he was deeply interested in every detail of his own office, the secretaries’ room and the adjacent conference hall.”³

58

59

57. (s. 62–63) Nowy pawilon przy Pałacu Brühla, 1936
(p. 62–63) New pavilion by the Brühl Palace, 1936

58–59. Hall na parterze Pałacu Brühla i I piętro po przebudowie wnętrz
Ground floor hall of the Brühl Palace and first floor after redecoration.

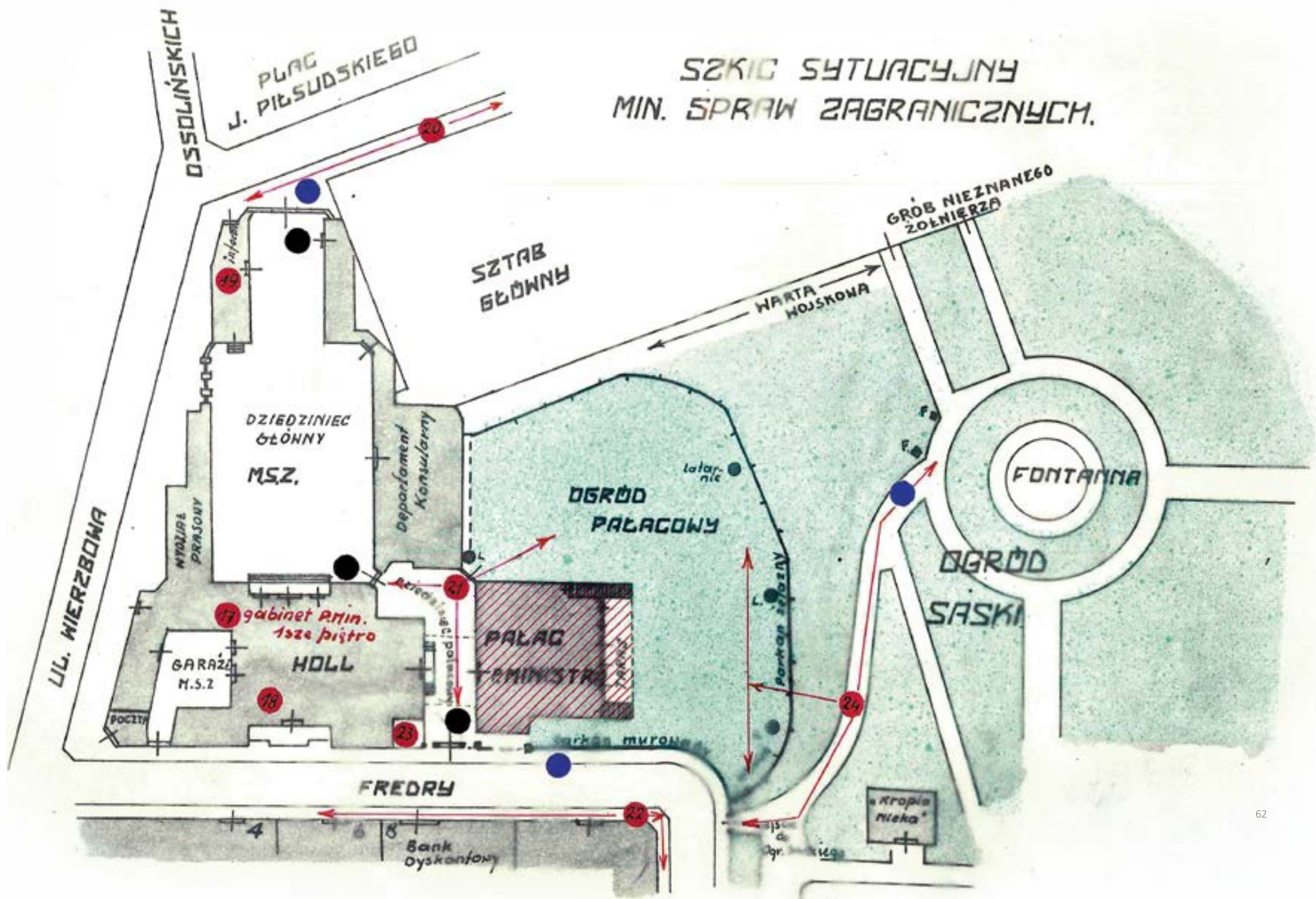
60–61. Wnętrze gabinetu ministra Józefa Becka
Office of Minister Józef Beck

60

61

62

W latach 1932–1937 MSZ przeprowadziło kosztowny remont obiektu. Równocześnie z odnawianiem głównego gmachu od strony Ogrodu Saskiego dobudowano modernistyczny pawilon według projektu Bohdana Pniewskiego, gdzie mieściły się sale balowa i bankietowa oraz mieszkanie ministra.

Between 1932 and 1937, the Ministry headquarters underwent a costly renovation. The main building was renovated and a new modernistic pavilion (designed by Bohdan Pniewski) was constructed on the Saski Gardens side, housing a ballroom, a banquet hall and the minister's apartment.

63

62. Szkic sytuacyjny Pałacu Brühla i okolic sporządzony na użytek Komendy Głównej Policji
Site plan of the Brühl Palace and surroundings drawn up for the National Police Headquarters

63. Minister Józef Beck w towarzystwie żony Jadwigi w swoim mieszkaniu, 1938
Minister Józef Beck and his wife Jadwiga in their apartment, 1938

Placówki zagraniczne
Foreign Missions

Placówki zagraniczne
Foreign Missions

W okresie międzywojennym systematycznie wzrastała liczba tworzonych przez MSZ placówek zagranicznych. W 1919 r. Polska posiadała 20 przedstawicielstw dyplomatycznych różnej rangi. Były to poselstwa I, II, III klasy oraz przedstawicielstwa zwykłe i delegacje. W 1938 r. MSZ nadzorowało działalność 10 ambasad, 42 poselstw, 21 konsulatów generalnych, 32 konsulatów, 17 wicekonsulatów i 110 konsulatów honorowych.

The interwar period saw a steady increase in the number of foreign posts. In 1919, Poland had 20 diplomatic missions of various rank: legations of the first, second and third class, permanent representations and delegations. In 1938 the Ministry of Foreign Affairs supervised a network of 10 embassies, 42 legations, 21 consulates general, 32 consulates, 17 vice-consulates and 110 honorary consulates.

64. (s. 69) Brama wjazdowa do ambasady w Paryżu, 1925
(p. 69) Entrance gate to Embassy in Paris, 1925

65. Konsulat w Wiedniu, 1925
Consulate in Vienna, 1925

66–68. Gmach poselstwa w Wiedniu, 1927
Legation in Vienna, 1927

66

65

67

68

Pieczątka konsultatu w Wiedniu
Stamp of Consulate in Vienna

69

72

73

70

71

69–71. Poselstwo w Brukseli od 1923
Legation in Brussels from 1923

72–73. Poselstwo w Sofii, b.d.
Legation in Sofia, undated

74. Ambasada w Pradze od 1934
Embassy in Prague from 1934

Figura wojownika, poselstwo w Brukseli
Statue of warrior, Legation in Brussels

74

75

76

79

77

78

75. Budynek ambasady w Paryżu (1921–1925),
12 Rue de Marignan
Embassy in Paris (1921–1925), 12 Rue de Marignan

76–78. Budynek ambasady w Paryżu (1925–1936),
14 Avenue de Tokio
Embassy in Paris (1925–1936), 14 Avenue de Tokyo

79–81. Budynek ambasady w Paryżu (od 1936), 1–3 Rue
de Talleyrand
Embassy in Paris (from 1936), 1–3 Rue de Talleyrand

80

Popiersie kobiety, ambasada w Paryżu
Bust of a woman, Embassy in Paris

81

82

84

85

83

82–83. Budynek konsulatu generalnego w Paryżu (od 1927), 19 Rue Alphonse de Neuville – fasada i wnętrze
Consulate General in Paris (from 1927), 19 Rue Alphonse de Neuville – façade and interior

84. Budynek konsulatu generalnego w Paryżu, 43 Rue Théophile Gautier, 1924
Consulate General in Paris, 43 Rue Théophile Gautier, 1924

85. Budynek konsulatu w Lyonie, b.d.
Consulate in Lyon, undated

86–87. Budynek konsulatu w Lille, b.d.
Consulate in Lille, undated

86

87

88

88. Budynek konsulatu w Strasburgu, b.d.
Consulate in Strasbourg, undated

89. Budynek konsulatu w Marsylii, b.d.
Consulate in Marseille, undated

89

„Znaki dla konsulatów, przeznaczone do powieszenia na zewnątrz gmachu, winny być wykonane na blasze okrągłej o średnicy 43 cm i mają wyobrażać godło Rzeczypospolitej Polskiej, tj. w polu czerwonym orła srebrnego z głową zwróconą w prawo, ze skrzydłami wzniesionymi do góry, z dziobem, szponami i koroną złotymi. Napis na otoku winien być sporządzony literami czarnymi na białym tle [...]. Konsulaty generalne i agencje konsularne winny używać takich samych znaków z zamianą napisu: «Konsulat» na «Konsulat Generalny», względnie «Agencja Konsularna»”⁴.

“The Consulate plaques to be put on the exterior walls of the building should be made of a circular plate 43 centimetres in diameter and should represent the national emblem of the Republic of Poland, i.e. a silver eagle, its head turned to the right, with a golden crown, golden beak and talons, against a red shield. The inscription on the rim shall be in black lettering against a white background [...] Consulates General and Consular Agencies shall use the same plaques provided that the text is modified and the Consulate is replaced by Consulate General or Consular Agency.”⁴

90. Wzory znaków, flag i pieczęci poselstw oraz konsulatów, 1922
Specimens of marks and seals of legations and consulates, 1922

91

92

*Poselstwo Polskie
w Hiszpanji
Legation de Pologne
en Espagne*

Nagłówek pisma poselstwa w Madrycie
Letterhead paper of Legation in Madrid

91. Wejście do poselstwa w Atenach, b.d.
Entrance to Legation in Athens, undated

92–94. Poselstwo w Madrycie, 1936
Legation in Madrid, 1936

95. Poselstwo w Belgradzie, 1928
Legation in Belgrade, 1928

93

94

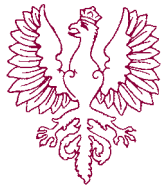

95

96. Poselstwo w Kownie, b.d.
Legation in Kaunas, undated

97–99. Poselstwo w Berlinie, 1936
Legation in Berlin, 1936

LÉGATION DE POLOGNE
A BERLIN

Nagłówek pisma poselstwa w Berlinie
Letterhead paper of Legation in Berlin

100–101. Konsulat generalny w Berlinie, 1935
Consulate General in Berlin, 1935

102. Konsulat generalny w Królewcu, 1932
Consulate General in Königsberg, 1932

103. Konsulat honorowy w Funchal (Madera), 1934
Honorary Consulate in Funchal (Madera), 1934

104. Poselstwo w Lizbonie, b.d.
Legation in Lisbon, undated

102

101

Naklejka kopertowa konsulatu w Hamburgu
Envelope sticker of Consulate in Hamburg

103

104

105

107

105–106. Konsulat Generalny w Kiszyniowie, b.d.
Consulate General in Kishinev, undated

107–108. Konsulat w Czerniowcach, b.d.
Consulate in Cernăuți, undated

106

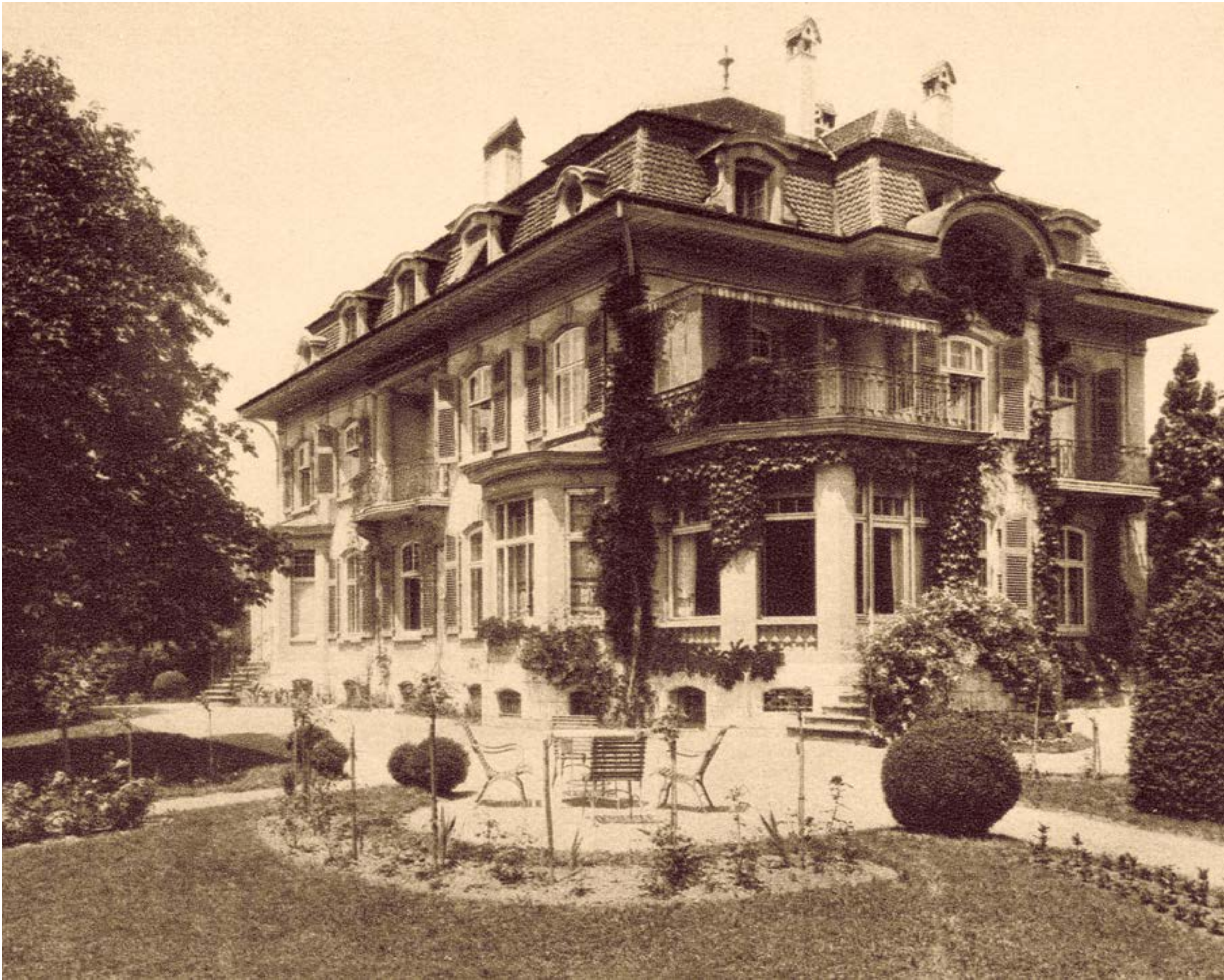

108

109

109–113. (s. 87–89) Poselstwo w Bernie, b.d.
(p. 87–89) Legation in Berne, undated

110

111

112

113

114

115

116

Dzwonek do drzwi, ambasada w Ankarze
Doorbel at the main entrance, Embassy in Ankara

114. Poselstwo w Ankarze, 1928
Legation in Ankara, 1928

115–116. Nowy gmach ambasady w Ankarze, wybudowany w 1931
New Embassy in Ankara, built in 1931

117–119. Wnętrza poselstwa w Londynie, b.d.
Legation in London, interiors, undated

117

118

119

120

118. Ambasada w Rzymie, 1933
Embassy in Rome, 1933

121–122. Poselstwo w Rzymie, 1928
Legation in Rome, 1928

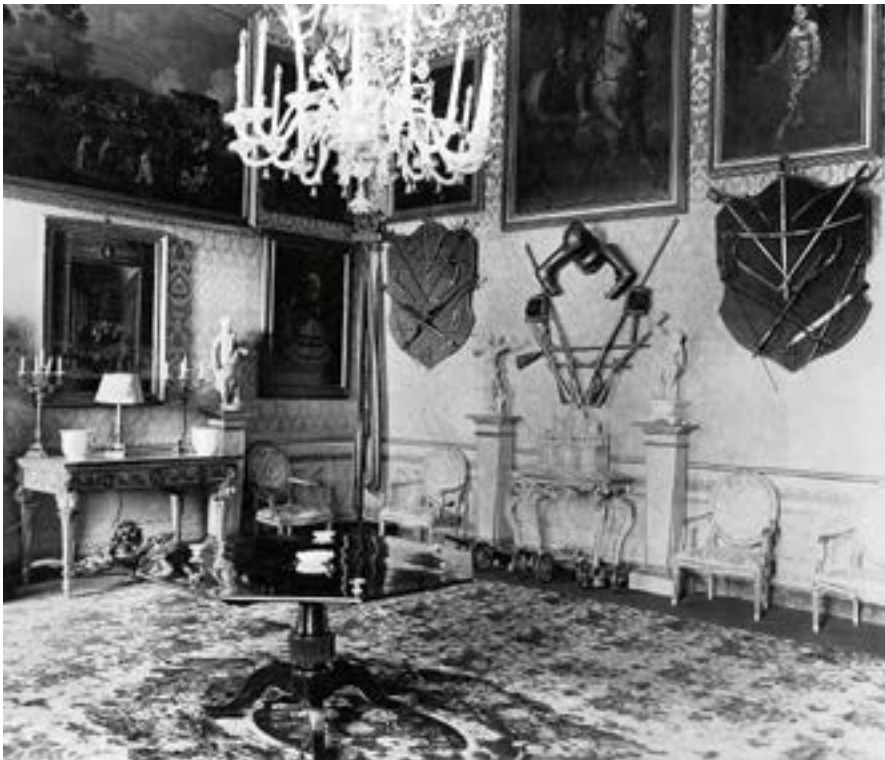
123. Konsulat w Trieście, b.d.
Consulate in Trieste, undated

124. Konsulat generalny w Tyflisie (Tibilisi), b.d.
Consulate General in Tiflis (Tbilisi), undated

125. Konsulat w Kijowie, 1926
Consulate in Kiev, 1926

121

122

123

124

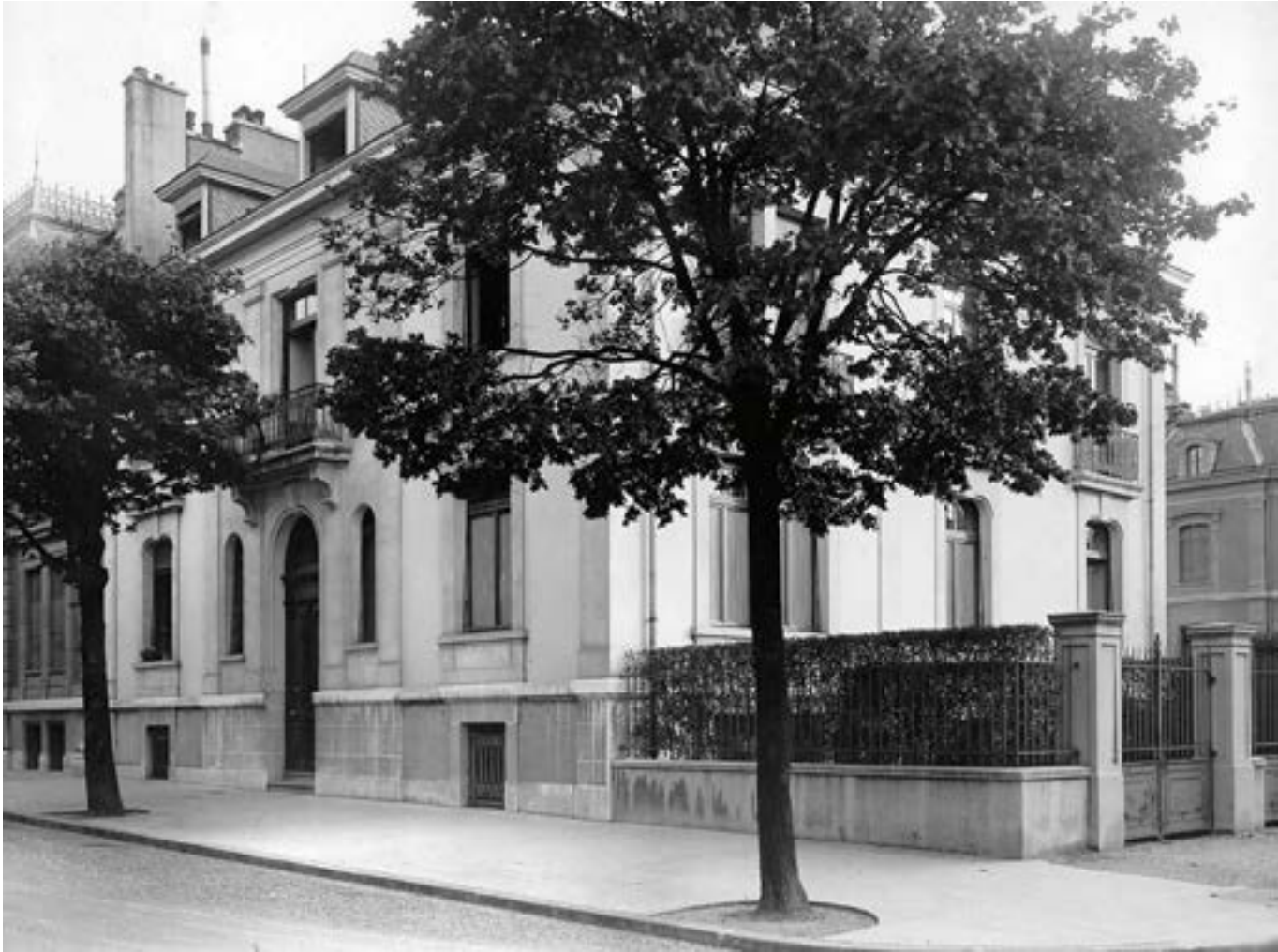
125

Pieczęć poselstwa w Rzymie
Stamp of Legation in Rome

Pieczętka konsulatu w Trieście
Stamp of Consulate in Trieste

126

127

128

129

130

DÉLÉGATION POLONAISE
AUPRÈS DE LA
SOCIÉTÉ DES NATIONS

Nagłówek pisma Delegacji RP przy Lidze Narodów
Letterhead paper of Polish Delegation
to the League of Nations

126–128. Siedziba Delegacji RP przy Lidze Narodów w Ge-
newie, 1928
*Seat of Polish Delegation to the League of Nations in
Geneva, 1928*

129. Poselstwo w Buenos Aires, b.d.
Legation in Buenos Aires, undated

130. Wydział konsularny poselstwa w Buenos Aires, b.d.
Consular Section of Legation in Buenos Aires, undated

131

132

133

POSELSTWO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
W RIO DE JANEIRO

Nagłówek pisma poselstwa w Rio de Janeiro
Letterhead paper of Legation in Rio de Janeiro

134

131. Poselstwo w Rio de Janeiro, b.d.
Legation in Rio de Janeiro, undated

132. Konsulat w Kurytybie, b.d.
Consulate in Curitiba, undated

133. Konsulat generalny w Meksyku,
od 1929 siedziba poselstwa, 1929
*Consulate General in Mexico; from 1929
the seat of Legation, 1929*

134. Ambasada w Waszyngtonie, b.d.
Embassy in Washington D.C., undated

135. Konsulat generalny w Chicago, 1932
Consulate General in Chicago, 1932

135

136

138

137

136–137. Konsulat generalny w Buffalo, 1932
Consulate General in Buffalo, 1932

138. Konsulat w Pittsburgu, b.d.
Consulate in Pittsburgh, undated

139. Konsulat generalny w Detroit, b.d.
Consulate General in Detroit, undated

KONSULAT R. P.
849 N. CRAIG STREET
PITTSBURGH, PA

Pieczętka konsulatu w Pittsburgu
Stamp of Consulate in Pittsburgh

139

141

142

143

140–142. (s. 100–102) Poselstwo w Szanghaju, 1932
(p. 100–102) Legation in Shanghai, 1932

143. Poselstwo w Tokio, 1932
Legation in Tokyo, 1932

144. Poselstwo w Tokio po pożarze gmachu, 1929
Legation in Tokyo after a fire, 1929

Pieczętka ambasady w Tokio
Stamp of Embassy in Tokyo

144

145

W okresie międzywojennym Polska posiadała również placówki konsularne na terytoriach będących pod panowaniem kolonialnym lub na obszarach mandatowych Ligi Narodów. Łącznie według stanu na rok 1939 Polska posiadała 14 tego typu placówek w Afryce (12 konsulatów honorowych, 1 wicekonsulat honorowy, 1 agencję konsularną honorową), 15 placówek na obszarze Bliskiego Wschodu i Azji (2 konsulaty generalne, 1 konsulat, 8 konsulatów honorowych, 4 wicekonsulaty honorowe), 7 placówek na obszarze obu Ameryk (1 konsulat generalny, 2 konsulaty, 3 konsulaty honorowe i 1 agencję konsularną honorową) i 2 konsulaty honorowe na obszarze Australii i Oceanii.

During the interwar period, Poland also had consular posts in territories under colonial rule and League of Nations mandates. In 1939, it had 14 such posts in Africa (12 honorary consulates, one honorary vice-consulate and one honorary consular agency), 15 in the Middle East and Asia (two consulates general, one consulate, eight honorary consulates, four honorary vice-consulates), seven posts in the Americas (one Consulate General, two consulates, three honorary consulates and one honorary consular agency) and two honorary consulates in Oceania.

145. Gmach poselstwa w Teheranie, 1938
Legation in Teheran, 1938

146

146. Poselstwo w Kairze, 1932
Legation in Cairo, 1932

147. Konsulat generalny w Jerozolimie, b.d.
Consulate General in Jerusalem, undated

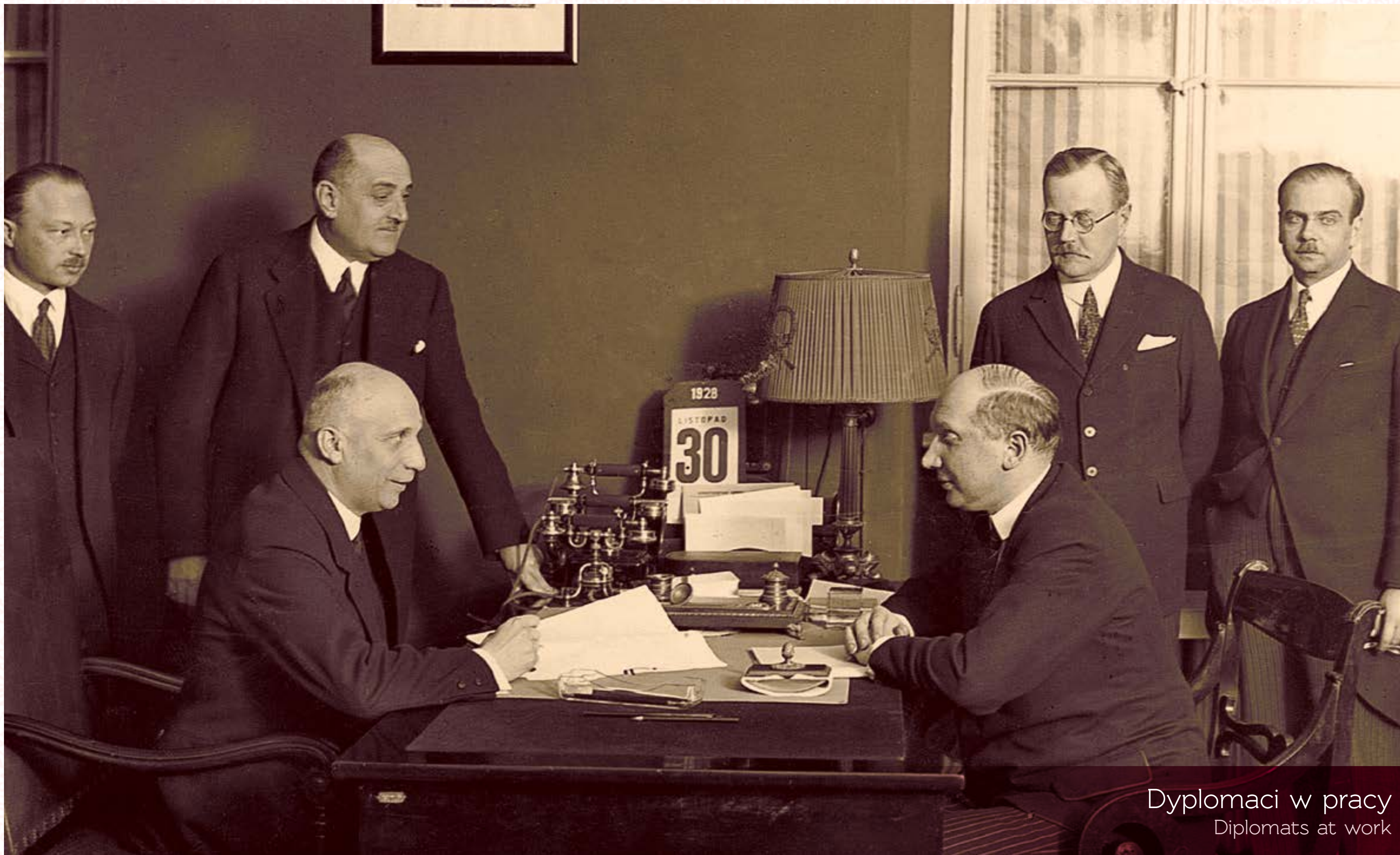
148. Konsulat generalny w Kapsztadzie, 1930
Consulate General in Cape Town, 1930

147

148

Dyplomaci w pracy
Diplomats at work

Wizyty, spotkania, negocjacje
Visits, meetings and negotiations

149. (s. 106–107) Oficjalna wizyta ministra spraw zagranicznych Węgier Lajosa Walkó w Polsce, Warszawa, 1928
(p. 106–107) Hungarian Foreign Minister Lajos Walkó on an official visit to Poland, Warsaw, 1928

150. Oficjalna wizyta ministra spraw zagranicznych Józefa Becka we Włoszech i negocjacje z ministrem spraw zagranicznych Włoch Galeazzo Ciano, Rzym 1938
Polish Foreign Minister Józef Beck on official visit to Italy and for negotiations with Italian Foreign Minister Galeazzo Ciano, Rome, 1938

151. Oficjalna wizyta ministra spraw zagranicznych Łotwy Vilhelma Muntersa w Polsce, Warszawa, 1936
Latvian Foreign Minister Vilhelm Munters on official visit to Poland, Warsaw, 1936

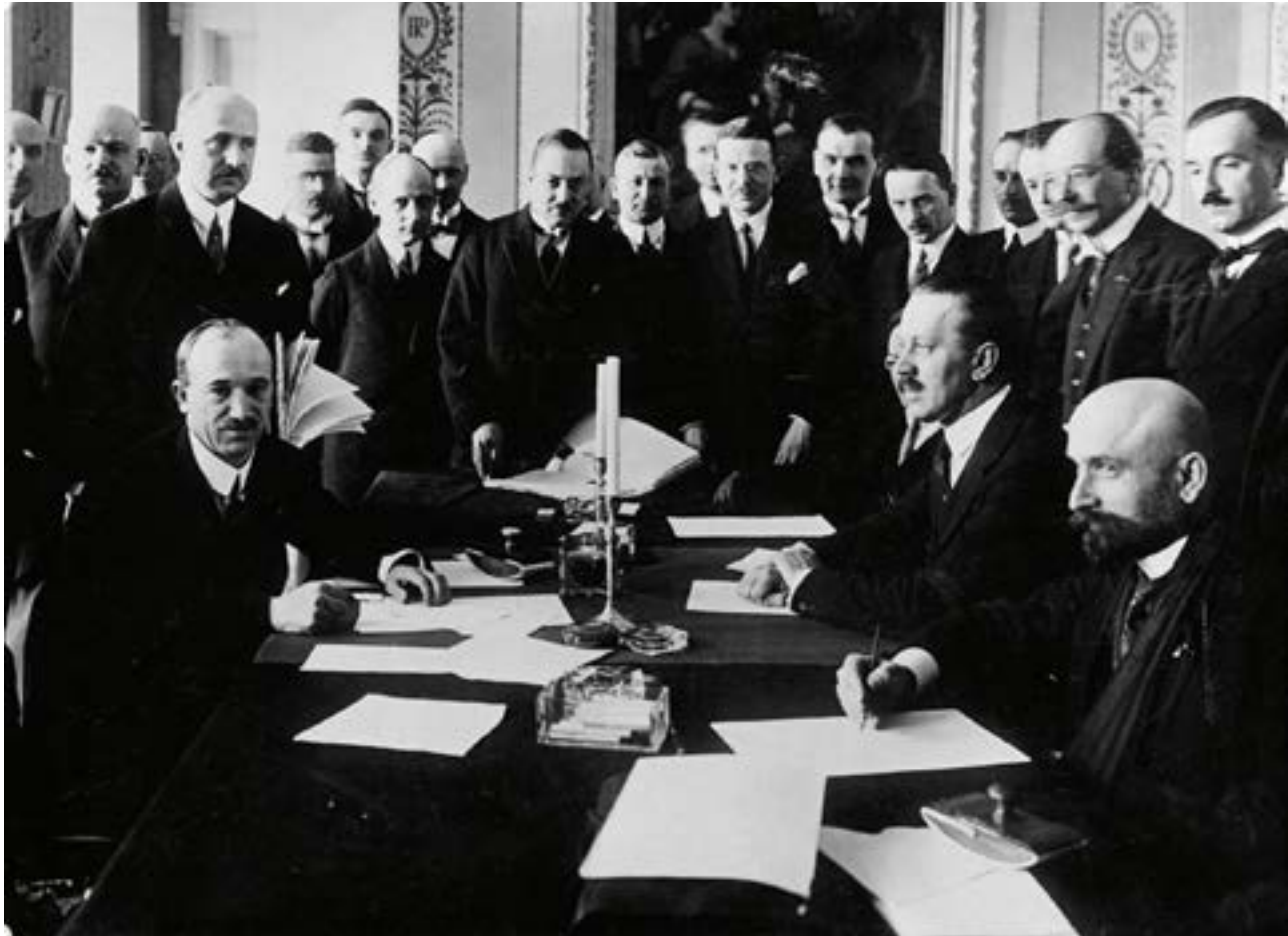
152. Oficjalna wizyta ministra spraw zagranicznych Czechosłowacji Edvarda Beneša w Polsce, Warszawa, 1925
Czechoslovak Foreign Minister Edvard Beneš on official visit to Poland, Warsaw, 1925

150

151

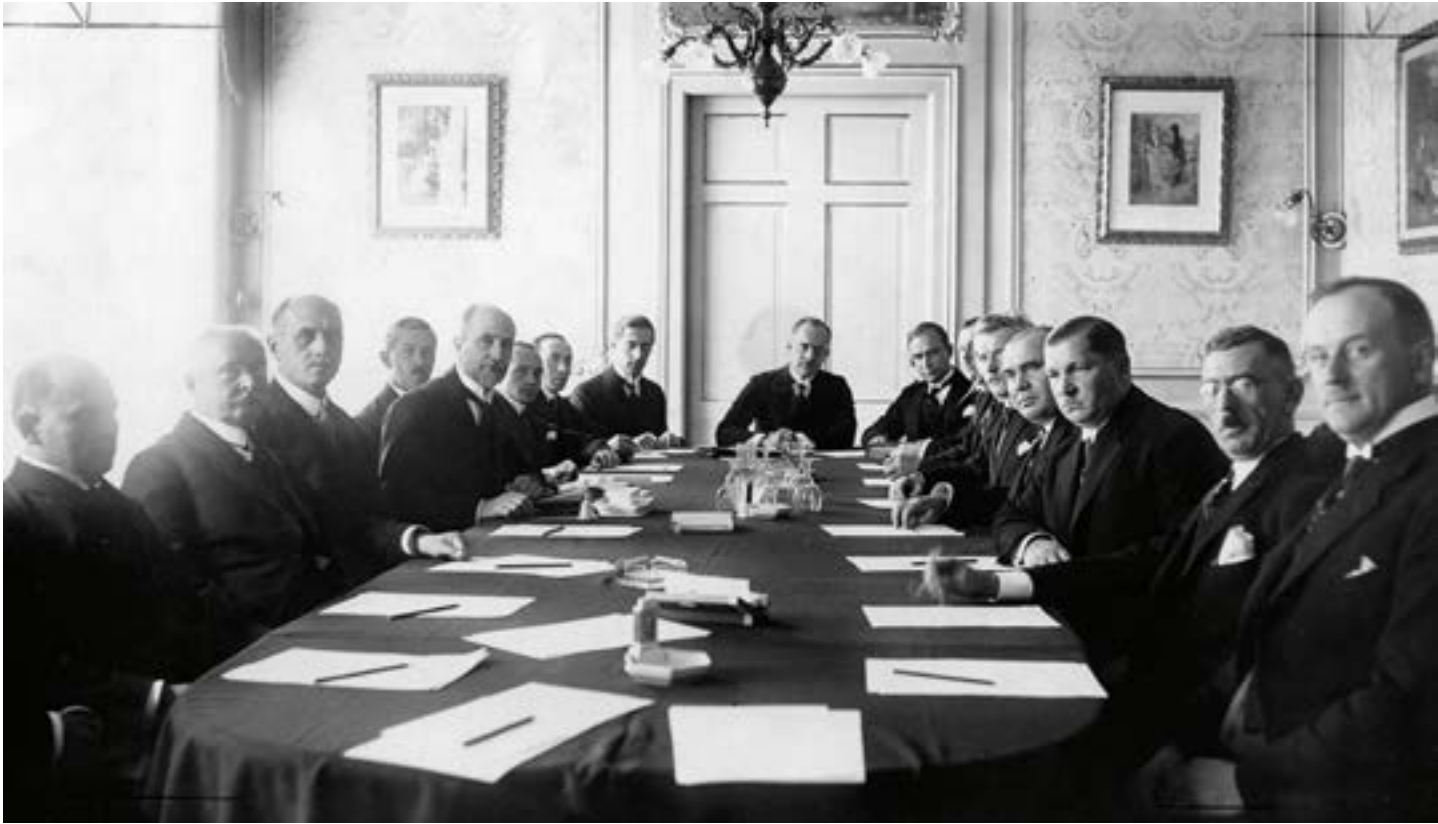
152

Podpisy i pieczęcie osobiste ministra Józefa Becka i ambasadora USA Johna Cudahy'ego
Signatures and private seals of Minister Józef Beck and U.S. Ambassador John Cudahy

153

154

153. Polsko-niemieckie rokowania nad umową handlową, Warszawa, 1939
Polish-German trade negotiations, Warsaw, 1939

154. Konferencja polsko-litewska w sprawach spławu polskiego drewna Niemnem, komunikacji pocztowej i stosunków konsularnych, Kopenhaga, 1925
Polish-Lithuanian conference on floating Polish timber down the Neman River, postal communications and consular relations, Copenhagen, 1925

155. Delegacja polska na rokowania i podpisanie umowy o ruchu granicznym między Polską i Niemcami, Poznań, 1926
Polish delegation to negotiate and sign an agreement on local traffic between Poland and Germany, Poznan, 1926

156. Członkowie delegacji polskiej i czeskosłowackiej na rokowania polsko-czechosłowackie w sprawie uregulowania należności z tytułu likwidacji monarchii austro-węgierskiej, Praga, 1925
Polish-Czechoslovak negotiations on mutual settlements after the dissolution of the Austro-Hungarian Monarchy, Prague, 1925. Members of Polish and Czechoslovak delegations (pictured)

155

156

157

157. Podpisanie konwencji polsko-niemieckiej w sprawie obywatelstwa i opcji, Wiedeń, 1924
Signing ceremony for the German-Polish Convention concerning Questions of Option and Nationality, Vienna, 1924

158. Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych polsko-niemieckiego układu likwidacyjnego, Warszawa, 1931
Exchange of ratification instruments for the Polish-German Claims Liquidation Agreement, Warsaw, 1931

159. Minister Aleksander Skrzyński przemawia na forum 5. Sesji Zgromadzenia Ligi Narodów, 1924
Minister Aleksander Skrzyński addresses the 5th session of the Assembly of the League of Nations, 1924

158

159

160. Delegaci polscy na 7. Sesję Zgromadzenia Ligi Narodów, widoczny m.in. Franciszek Sokal (w środku), 1926
Polish delegates to the 7th session of the Assembly of the League of Nations, Franciszek Sokal (pictured standing in the middle), 1926

161. Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych polsko-radzieckiego układu o nieagresji podpisanego w Moskwie 25 VII 1932, Warszawa, 1932
Exchange of ratification instruments for the Polish-Soviet Non-Agression Treaty, signed in Moscow on 25 July 1932, Warsaw, 1932

160

161

163

162. (s. 114–115) Ministrowie spraw zagranicznych Polski i Rumunii Józef Beck oraz Victor Antonescu podpisują konwencję dotyczącą współpracy intelektualnej, Warszawa, 1937
(p. 114–115) Foreign Ministers of Poland Józef Beck and of Romania Victor Antonescu sign a convention on intellectual cooperation, Warsaw, 1937

Legitymacja prasowa wydana przez MSZ
Accreditation card issued by the Polish MFA

163. Aleksander Skrzyński – minister spraw zagranicznych, podczas wygłaszania odczytu w auli Uniwersytetu Warszawskiego, 1924
Foreign Minister Aleksander Skrzyński delivers a lecture at University of Warsaw auditorium, 1924

164. Ministrowie spraw zagranicznych Polski i Austrii Józef Beck oraz Guido Schmidt podpisują porozumienie dotyczące stosunków kulturalnych, Warszawa, 1926
Foreign Ministers of Poland Józef Beck and of Austria Guido Schmidt sign an agreement on cultural relations, Warsaw, 1926

165. Minister Aleksander Skrzyński na korcie tenisowym warszawskiej Legii podczas meczu tenisowego o Puchar Davisa między Polską i Wielką Brytanią, 1925
Minister Aleksander Skrzyński on Legia Warsaw's tennis court during Poland-Great Britain Davis Cup tennis tournament, 1925

164

165

W biurze
At the office

166

167

Podpis i osobista pieczęć ministra Augusta Zaleskiego
Signature and private seal of minister August Zaleski

168

169

170

166. Minister spraw zagranicznych Aleksander Skrzyński (w latach 1925–1926 także premier), b.d.
Foreign Minister Aleksander Skrzyński (also prime minister in 1925–1926), undated

167. Minister spraw zagranicznych August Zaleski w gabinecie przy pracy, 1929
Foreign Minister August Zaleski at work in his office, 1929

168. Poseł we Włoszech Roman Knoll, b.d.
Envoy to Italy Roman Knoll, undated

169. Ambasador we Włoszech Alfred Wysocki, 1933
Ambassador to Italy Alfred Wysocki, 1933

170. Poseł w Bułgarii Tadeusz Grabowski, 1925
Envoy to Bulgaria Tadeusz Grabowski, 1925

- 171.** Poseł w Austrii Karol Bader, 1928
Envoy to Austria Karol Bader, 1928
- 172.** Poseł w Estonii Wacław Przesmycki, 1937
Envoy to Estonia Wacław Przesmycki, 1937
- 173.** Ambasador we Francji Alfred Chłapowski, b.d.
Ambassador to France Alfred Chłapowski, undated
- 174.** Poseł w Czechosłowacji Wacław Grzybowski, bd.
Envoy to Czechoslovakia Wacław Grzybowski, undated
- 175.** Naczelnik wydziału w Departamencie Politycznym MSZ Tadeusz Romer, b.d.
Tadeusz Romer, head of section in the Political Department of the Ministry of Foreign Affairs, undated
- 176.** Szef Protokołu Dyplomatycznego Stefan Przedziecki, 1927
Chief of Diplomatic Protocol Stefan Przedziecki, 1927

171

172

173

174

175

176

Przycisk do papieru z wytwórni Braci Łopieńskich, ważnego dostawcy wyposażenia centrali i placówek
Paperweight made by the Łopieński Brothers workshop, major supplier of furnishings for MFA's headquarters and its foreign posts

177

178

179

180

181

177. Konsul w Pile Kazimierz Szwarzenberg-Czerny, b.d.
Polish Consul in Pila Kazimierz Szwarzenberg-Czerny, undated

178. Konsul generalny w Bytomiu Aleksander Szczepański, 1925
Consul General in Beuthen (Bytom) Aleksander Szczepański, 1925

179. Konsul generalny w Paryżu Karol Poznański, 1927
Consul General in Paris Karol Poznański, 1927

180. Kierownik wydziału konsularnego poselstwa w Buenos Aires Romuald Putryński, b.d.
Head of Consular Section at Polish Legation in Buenos Aires, Romuald Putryński, undated

181. Konsul generalny w Królewcu Kazimierz Papée, 1932
Consul General in Königsberg Kazimierz Papée, 1932

Kredki używane do dekretacji pism
Crayons used for assigning documents

182

183

184

185

186

187

188

182–186. (s. 124–127) Pracownicy poselstwa w Bernie, b.d.
(p. 124–127) *Staff of the Legation in Berne, undated*

187–188. Pracownicy konsulatu generalnego w Paryżu, b.d.
Staff of Consulate General in Paris, undated

189. Pracownicy poselstwa w Belgradzie, 1928
Staff of Legation in Belgrade, 1928

190–191. Konsulat generalny w Paryżu, 1928
Consulate General in Paris, 1928

192. Pracownicy konsulatu w Marsylii, b.d.
Staff of Consulate in Marseille, undated

189

190

191

192

193

- 193.** Poseł na Łotwie Jerzy Kłopotowski, 1939
Envoy to Latvia Jerzy Kłopotowski, 1939
- 194.** Konsul w Morawskiej Ostrawie Karol Ripa, 1928
Consul in Ostrava Karol Ripa, 1928
- 195.** Konsul w Leningradzie Heliodor Sztark, b.d.
Consul in Leningrad Heliodor Sztark, undated
- 196.** Konsul w Olsztynie Filip Zawada, b.d.
Consul in Olsztyn Filip Zawada, undated
- 197.** Konsul w Essen Jan Łodzia-Brodzki, b.d.
Consul in Essen Jan Łodzia-Brodzki, undated

Lampa z ambasady w Paryżu
Lamp from Embassy in Paris

194

195

196

197

198

198. Konsul generalny w Paryżu Karol Poznański w otoczeniu pracowników, b.d.
Consul General in Paris, Karol Poznański with his collaborators, undated

199. Attaché prasowy poselstwa w Belgradzie Ksawery Glinka, 1928
Press attaché at the Legation in Belgrade, Ksawery Glinka, 1928

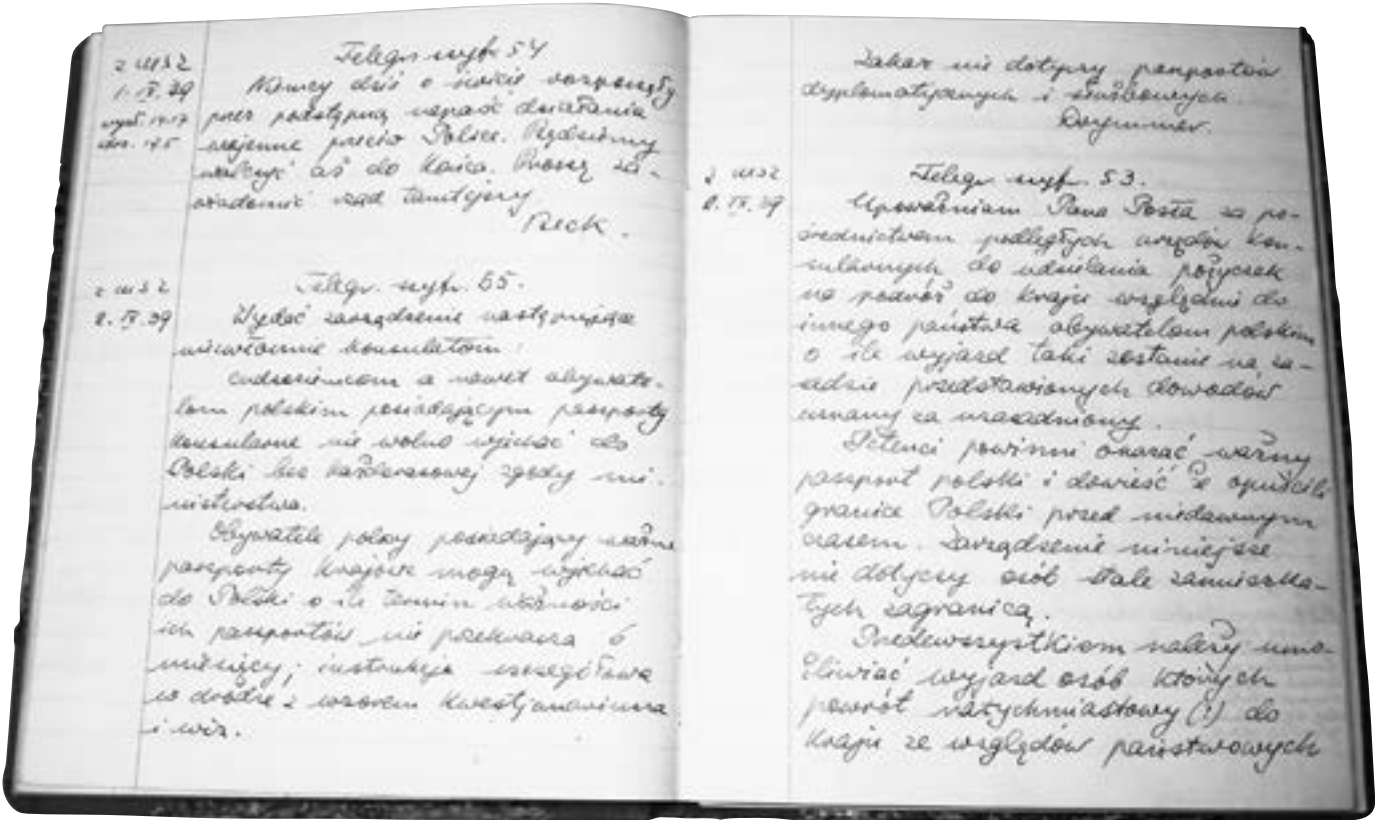
200. Notes szyfranta z poselstwa w Brukseli z początków września 1939. W lewym górnym rogu widoczna treść wiadomości szyfrowej ministra Józefa Becka, skierowanej do placówek w momencie ataku Niemiec na Polskę 1 IX 1939
Cipher clerk's notebook at Legation in Brussels, early September 1939. In the upper left-hand corner: Minister Józef Beck's visible coded message to Polish diplomatic posts sent at the time of Germany's invasion of Poland on 1 September 1939

199

201. Antonii Świerzbirski, pracownik Biura Szyfrów w MSZ, 1921
Antoni Świerzbirski, employee of the MFA Cipher Office, 1921

202. Kasa pancerna konsulatu generalnego w Nowym Jorku (obecnie w ambasadzie w Meksyku)
Strongbox from Consulate General in New York (now in the Embassy in Mexico)

200

201

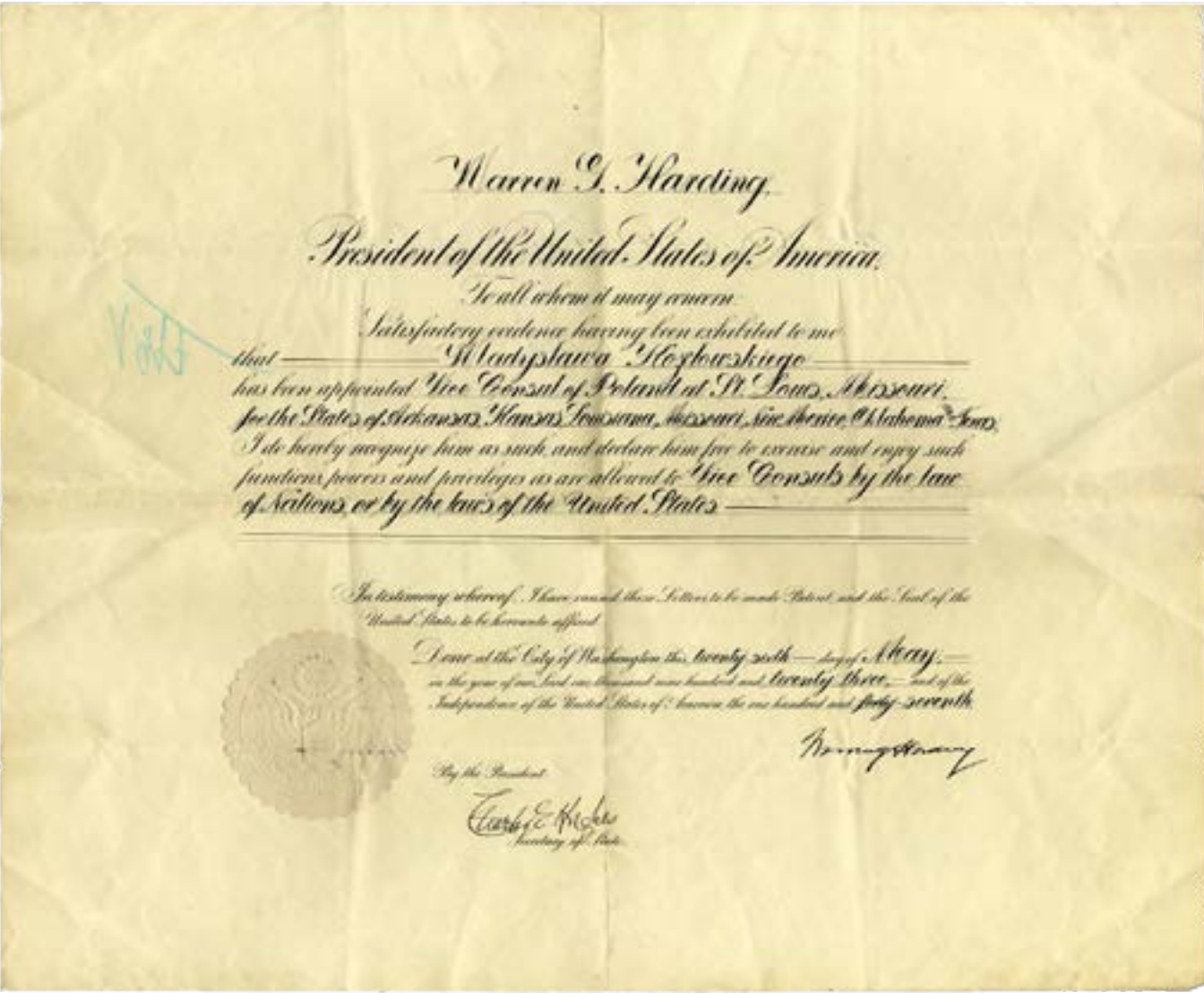
202

Konsulowie
Consuls

203

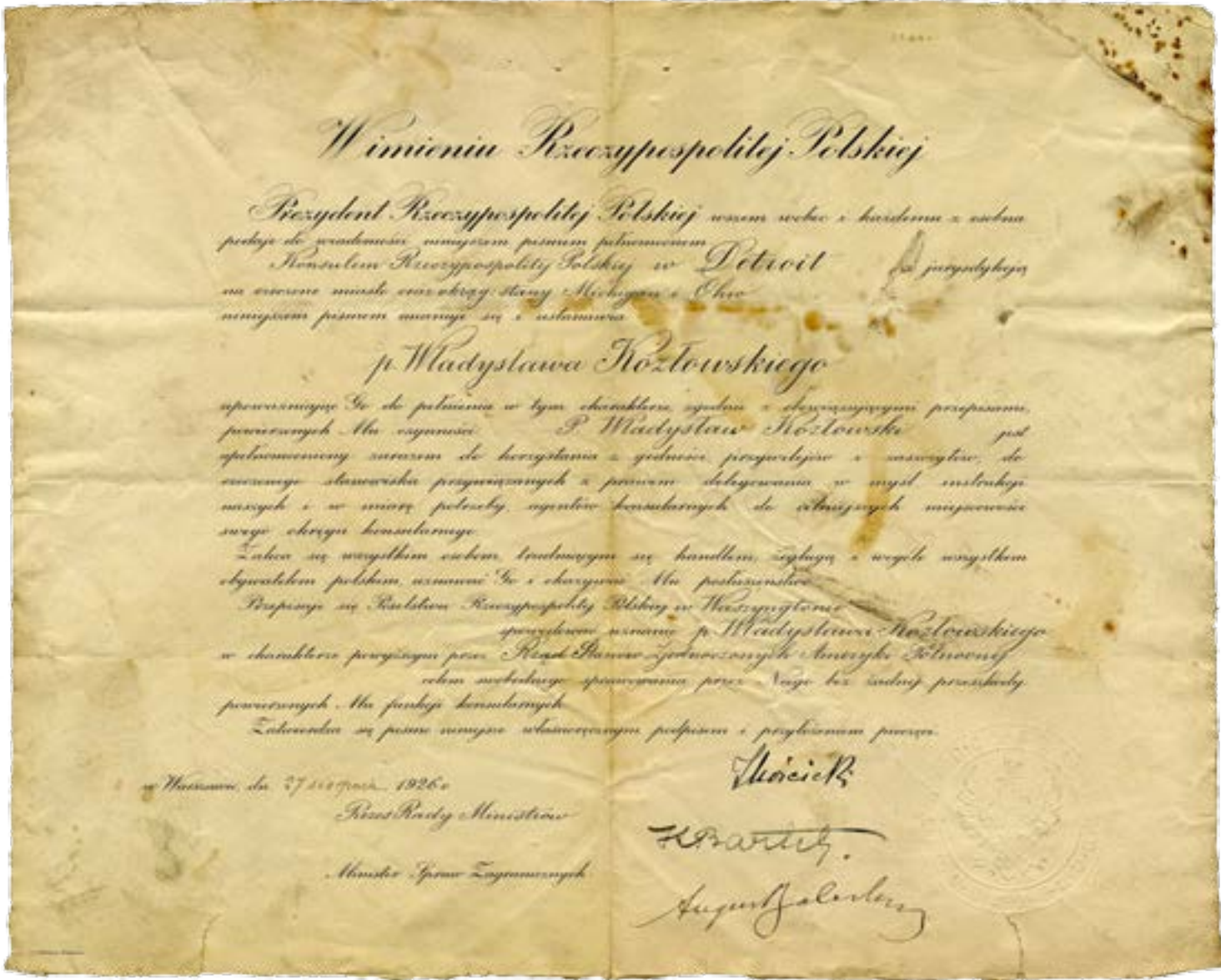
203. Dokument patentowy polskiego konsula Władysława Kozłowskiego w St. Louis, Missouri, podpisany przez prezydenta Stanisława Wojciechowskiego oraz kontrasygnowany przez ministra spraw zagranicznych Aleksandra Skrzyńskiego, Warszawa, 1923
Letter patent of Polish Consul in St. Louis, Missouri, Władysław Kozłowski, signed by the President of the Republic of Poland, Stanisław Wojciechowski, and countersigned by the Minister of Foreign Affairs, Aleksander Skrzyński, Warsaw, 1923

204

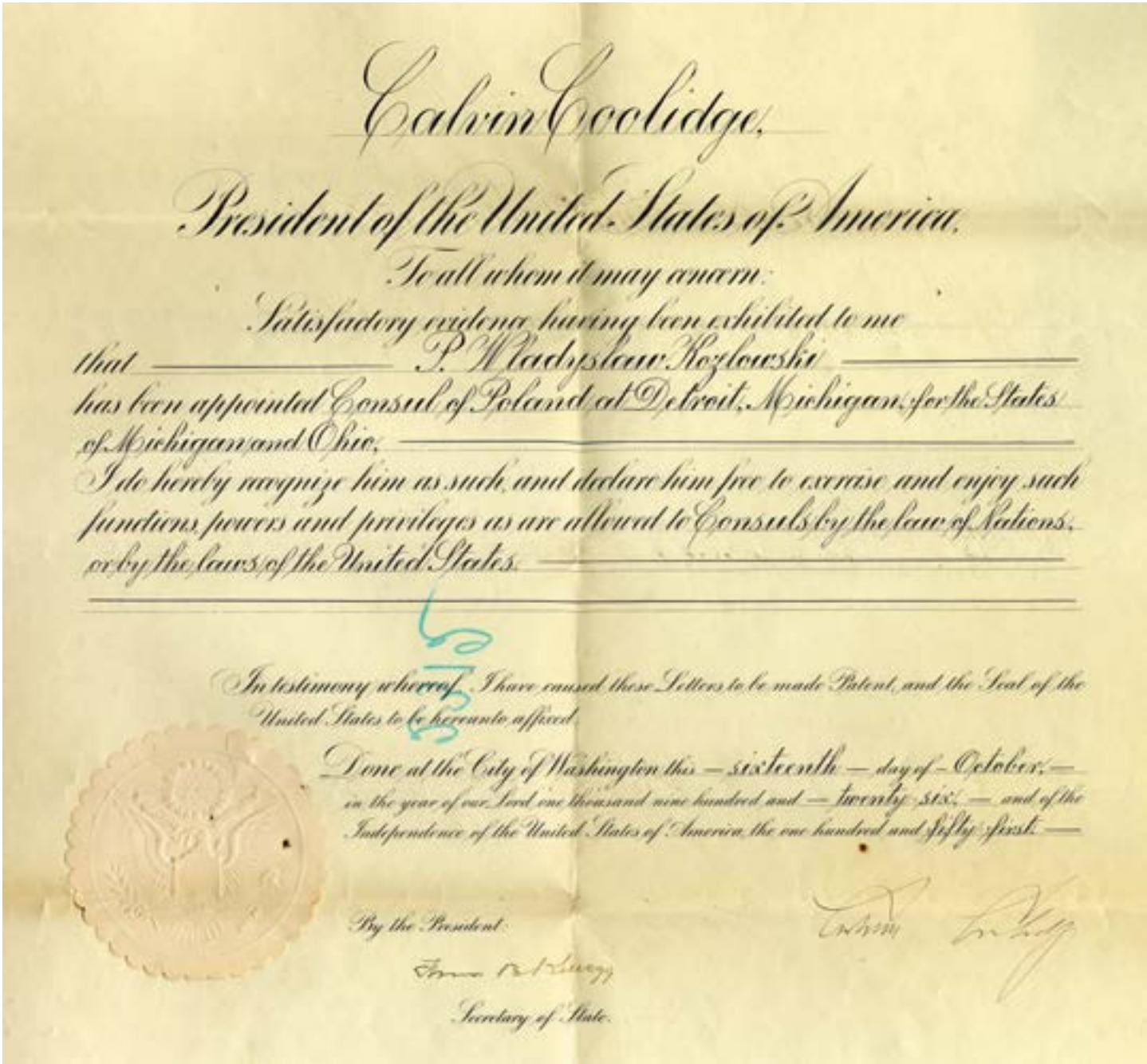
204. Exequatur dla Władysława Kozłowskiego, polskiego konsula w St. Louis, Missouri dla dystryktu konsularnego obejmującego stany Arkansas, Kansas, Luizjana, Missouri, Nowy Meksyk, Oklahoma oraz Teksas, podpisany przez Prezydenta Stanów Zjednoczonych Warrena G. Hardinga oraz kontrasygnowany przez sekretarza stanu Charlesa E. Huguesa, Waszyngton, 1923

The exequatur for Władysław Kozłowski, Polish Consul in St. Louis, Missouri, for the consular district consisting of the States of Arkansas, Kansas, Louisiana, Missouri, New Mexico, Oklahoma and Texas, signed by the President of the United States, Warren G. Harding, and countersigned by the U.S. Secretary of State, Charles E. Hughes, Washington D.C., 1923

205

205. Dokument patentowy polskiego konsula Władysława Kozłowskiego w Detroit, Michigan, podpisany przez prezydenta Ignacego Mościckiego oraz kontrasygnowany przez premiera Kazimierza Bartla oraz ministra spraw zagranicznych Augusta Zaleskiego, Warszawa, 1926
Letter patent of Polish Consul in Detroit, Michigan, Władysław Kozłowski signed by the President of the Republic of Poland, Ignacy Mościcki, and countersigned by Prime Minister Kazimierz Bartel, and Minister of Foreign Affairs, August Zaleski, Warsaw, 1926

206

206. Exequatur Stanów Zjednoczonych dla polskiego konsula Władysława Kozłowskiego w Detroit, Michigan, dla dystryktu konsularnego obejmującego stany Michigan i Ohio, podpisany przez prezydenta Calvina Coolidge'a oraz kontrasygnowany przez sekretarza stanu Franka B. Kellogga, Waszyngton, 1926

The exequatur for Władysław Kozłowski, Polish Consul in Detroit, Michigan, for the consular district consisting of the States of Michigan and Ohio, signed by the President of the United States, Calvin Coolidge, and countersigned by the U.S. Secretary of State, Frank B. Kellogg, Washington D.C., 1926

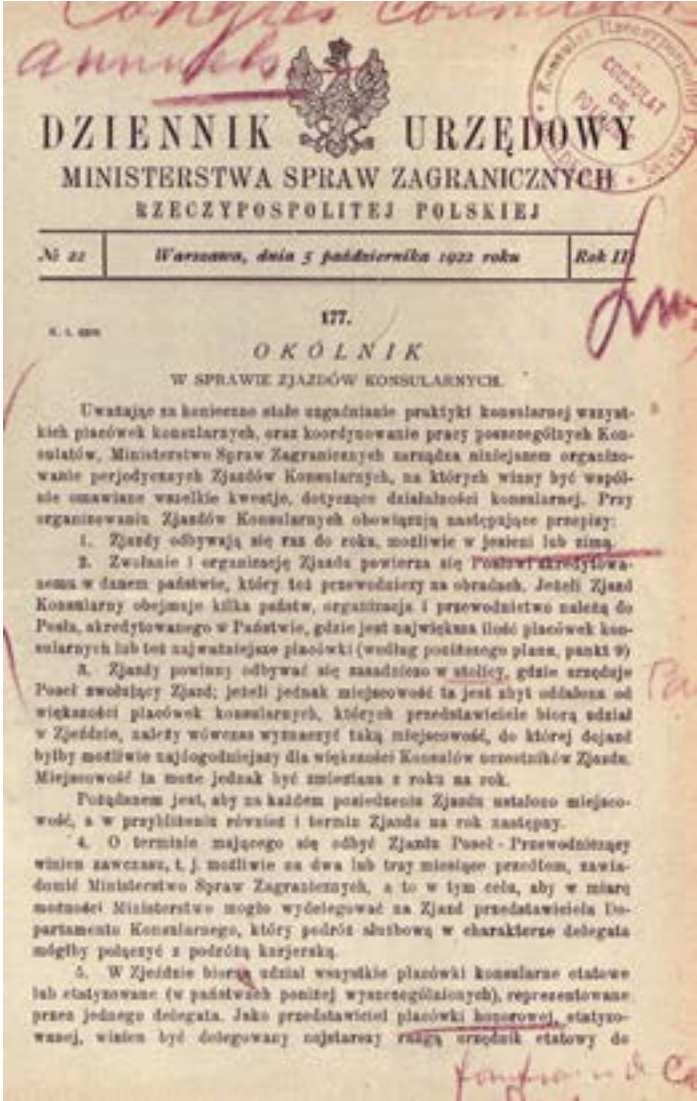
Zjazdy konsularne
Consular conferences

207

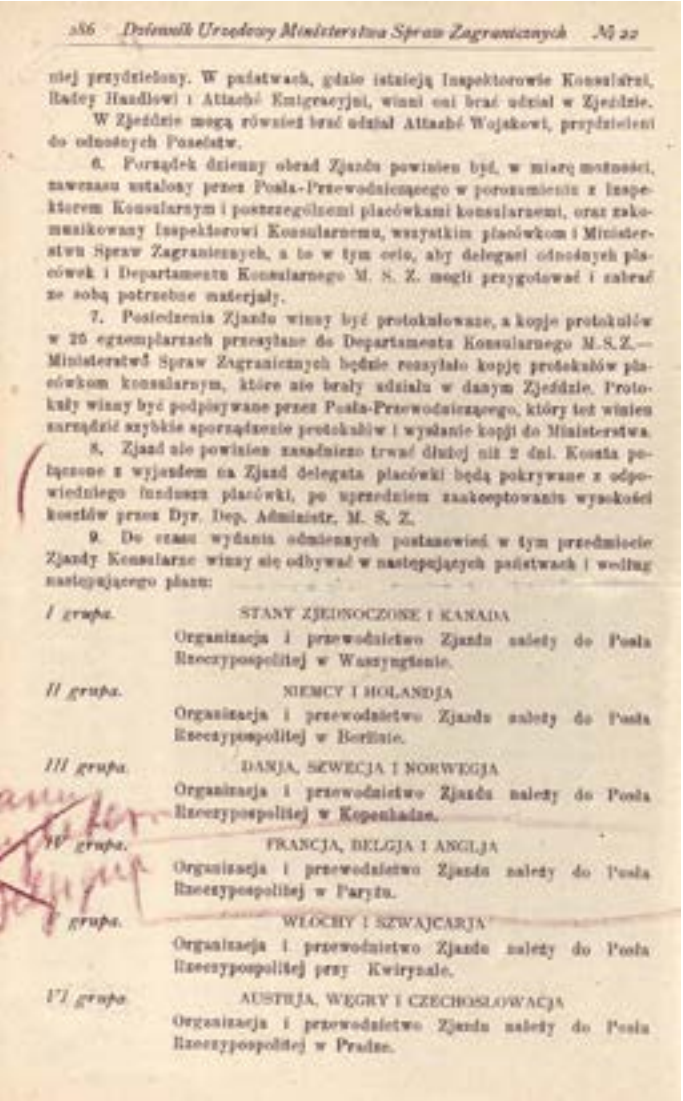

208

207. Zjazd polskich konsulów w Paryżu. Widoczni m.in. konsulowie z Lille, Strasburga, Paryża, Marsylii i Lyonu, b.d.
Polish consuls from Lille, Strasbourg, Paris, Marseille and Lyon attending a consular conference in Paris, undated

208. Zjazd konsulów honorowych. Uczestnicy zjazdu u ministra spraw zagranicznych Józefa Becka, Warszawa, 1933
Conference of honorary consuls. Conference participants received by Foreign Minister Józef Beck, Warsaw, 1933

209

209. Okólnik podpisany w 1922 przez ówczesnego ministra spraw zagranicznych Gabriela Narutowicza w sprawie zjazdów konsularnych. Miały one za zadanie koordynowanie pracy placówek konsularnych na danym obszarze
A circular signed in 1922 by Foreign Minister Gabriel Narutowicz concerning consular conferences, the aim of which was to coordinate the operations of consular agencies in a specific area

210

211

212

210. Zjazd polskich konsulów w ZSRR, Moskwa, b.d.
Meeting of Polish consuls in the Soviet Union, Moscow, undated

211. Zjazd polskich konsulów honorowych w Berlinie, Wi-
doczni m.in. konsulowie z Królewca, Berlina, Hamburga,
Lipska, Bytomia, 1929
*Conference of Polish honorary consuls in Berlin. Consuls
in Königsberg, Berlin, Hamburg, Leipzig, Beuthen (Bytom)
(pictured), 1929*

212. Zjazd konsulów w Paryżu, ok. 1930
Meeting of consuls in Paris, ca. 1930

213. Spotkanie trzech polskich konsulów w USA – Lecha
Byszewskiego z Nowego Jorku, Stefana Rosickiego z Buffa-
lo i Artura Ocetkiewicza z Pittsburgha, Nowy Jork, b.d.
*Meeting of three Polish consuls in the United States. Lech
Byszewski from New York, Stefan Rosicki from Buffalo and
Artur Ocetkiewicz from Pittsburgh, New York City, undated*

214. Zjazd polskich konsulów honorowych w Polsce.
Wycieczka do Krakowa, 1933
*Conference of Polish honorary consuls in Poland. An excu-
sion to Krakow, 1933*

215. Zjazd polskich konsulów honorowych w Polsce.
Spotkanie Jadwigi Beckowej z żonami konsulów honoro-
wych, Warszawa, 1933
*Conference of Polish honorary consuls in Poland. Jadwiga
Beck meets with the wives of honorary consuls, Warsaw,
1933*

Bilet wizytowy Kazimierza Trębickiego
Kazimierz Trębicki's visiting card

213

214

215

Attaché wojskowi
Military attachés

216. Pułkownik Jerzy Ferek-Bleszyński, *attaché* wojskowy poselstwa w Paryżu, b.d.
Col. Jerzy Ferek-Bleszyński, military attaché at the Legation in Paris, undated

216

217. Pułkownik Leon Mitkiewicz-Żółtek, *attaché* wojskowy poselstwa w Kownie, 1938
Col. Leon Mitkiewicz-Żółtek, military attaché at the Legation in Kaunas, 1938

217

218. Nominacja płk. Józefa Becka na stanowisko *attaché* wojskowego w poselstwie w Paryżu, 1921
Col. Józef Beck's nomination as military attaché at the Legation in Paris, 1921

218

219. Major Jan Kowalewski, *attaché* wojskowy poselstwa w Moskwie, 1932
Maj. Jan Kowalewski, military attaché at the Legation in Moscow, 1932

219

220. Major Kazimierz Mach, *attaché* wojskowy poselstwa w Stanach Zjednoczonych, 1921
Maj. Kazimierz Mach, military attaché at the Legation in the United States, 1921

220

221. Personel ambasady w Paryżu przed udaniem się na przyjęcie u prezydenta Francji. Obok ambasadora Juliusza Łukasiewicza (trzeci z lewej) widoczny *attaché* wojskowy płk Wojciech Fyda (czwarty z lewej) oraz jego zastępca mjr Franciszek Piniński (pierwszy z prawej), 1937
Members of the Paris Embassy staff on their way to a reception hosted by the French President. Ambassador Juliusz Łukasiewicz (third from the left) is next to Military Attaché Col. Wojciech Fyda (fourth from the left) and his deputy Maj. Franciszek Piniński (first from the right), 1937

221

222. Podpułkownik Stanisław Grodzki – *attaché* wojskowy poselstwa w Belgradzie, b.d.
Military Attaché at the Legation in Belgrade Lieut.-Col. Stanisław Grodzki, undated

222

Pracownicy
The Staff

223

224

223. Pracownicy poselstwa w Rzymie, 1928
Staff of the Legation in Rome, 1928

224. Pracownicy poselstwa w Berlinie, 1924
Staff of the Legation in Berlin, 1924

225. Pracownicy konsulatu generalnego w Buffalo, b.d
Staff of the Consulate General in Buffalo, undated

226. Pracownicy poselstwa w Pradze, b.d
Staff of the Legation in Prague, undated

225

226

227

227. Pracownicy poselstwa w Londynie. Siedzi poseł Konstanty Skirmunt, b.d.
Staff of the Legation in London. Envoy Konstanty Skirmunt (sitting), undated

228

228. Pracownicy poselstwa w Ankarze, 1926
Staff of the Legation in Ankara, 1926

229. Ambasador we Francji Alfred Chłapowski w otoczeniu pracowników ambasady i centrali polskiego MSZ przy podpisywaniu umów polsko-francuskich, Paryż, 1925
Ambassador to France Alfred Chłapowski with Embassy diplomats and MFA staff before the signing of Polish-French agreements, Paris, 1925

230. Pracownicy konsulatu generalnego w Kapsztadzie, 1930
Staff of the Consulate General in Cape Town, 1930

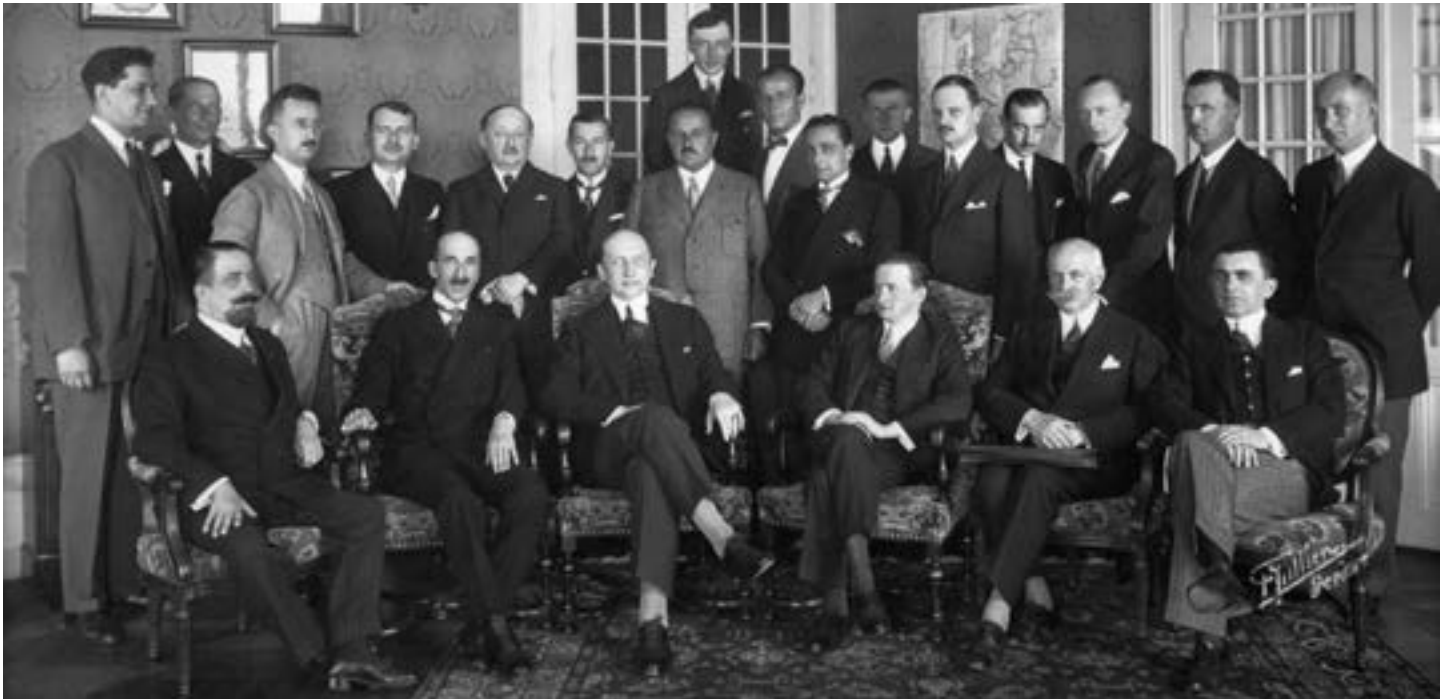
231. Pracownicy MSZ w biurach Delegacji RP przy Lidze Narodów w Genewie, b.d.
Ministry of Foreign Affairs staff at the offices of the Polish Delegation to the League of Nations, Geneva, undated

229

230

231

232

232. Pracownicy konsulatu generalnego w Mińsku, b.d.
Staff of the Consulate General in Minsk, undated

233. Pracownicy agencji konsularnej w Koszycach, b.d.
Staff of the Consular Agency in Košice, undated

234. Pracownicy poselstwa w Ankarze, 1926
Staff of the Legation in Ankara, 1926

235. Pracownicy konsulatu w Olsztynie, b.d.
Staff of the Consulate in Olsztyn, undated

233

234

235

236

236. Pracownicy konsulatu w Mediolanie, b.d.
Staff of the Consulate in Milan, undated

237

237. Ambasador w USA Tytus Filipowicz (drugi od prawej w pierwszym rzędzie) wśród pracowników konsulatu generalnego w Chicago, 1931
Ambassador to the United States Tytus Filipowicz (second from the right in first row) with the Consulate General staff in Chicago, 1931

238

238. Pracownicy konsulatu w Essen, b.d.
Staff of the Consulate in Essen, undated

239. Pracownicy konsulatu w Kurytybie, b.d.
Staff of the Consulate in Curitiba, undated

239

240. Pracownicy konsulatu w Czerniowcach z rodzinami podczas świąt Bożego Narodzenia, b.d.
Staff of the Consulate at Chernivtsi with their families celebrating Christmas, undated

240

241. „Święconka” w poselstwie w Belgradzie, 1931
Traditional Polish Easter food blessing at the Legation in Belgrade, 1931

242. Pracownicy konsulatu w Kolonii, b.d.
Staff of the Consulate in Cologne, undated

243. Pracownicy konsulatu w Nicei, b.d.
Staff of the Consulate in Nice, undated

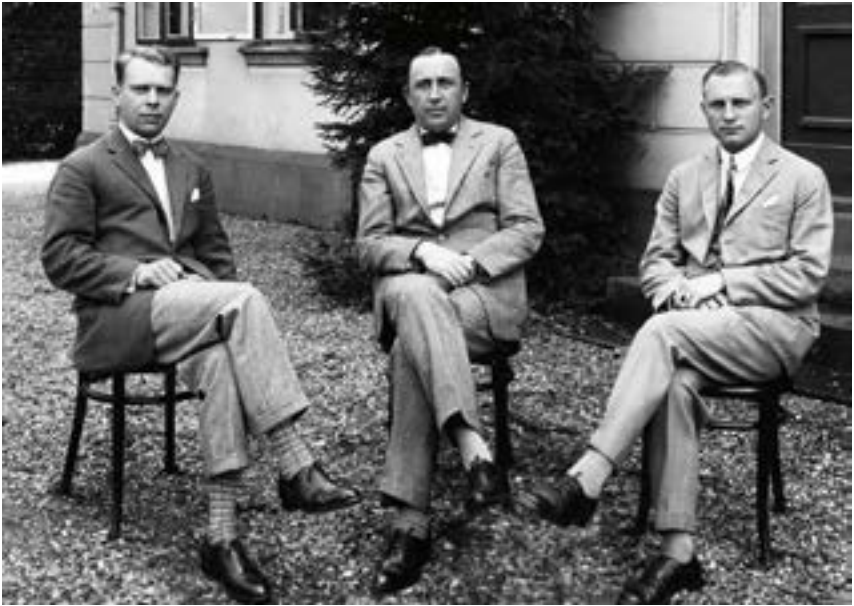
244. Pracownicy konsulatu w Morawskiej Ostrawie, b.d.
Staff of the Consulate in Ostrava, undated

241

Filiżanka z zastawy stołowej MSZ, wyprodukowana w Polskiej Fabryce Porcelany w Ćmielowie
Teacup from the MFA's tableware manufactured by Ćmielow Porcelain Factory in Poland

242

243

244

Małżonki
Spouses

245

247

246

245–246. Minister August Zaleski z małżonką Ewelina podczas oficjalnych wizyt w Paryżu w 1928 (zdjęcie wyżej) oraz w 1929 (po lewej)
Minister August Zaleski with his wife Ewelina on official visits to Paris in 1928 (pictured above) and in 1929 (on the left)

247–248. Wyjazd ministra Józefa Becka z małżonką Jadwigą do Rumunii, Warszawa, 1934
Minister Józef Beck with his wife Jadwiga depart for Romania, Warsaw, 1934

Jadwiga Beckowa

Podpis Jadwigi Beck, żony ministra spraw zagranicznych
Wife of foreign minister Jadwiga Beck's signature

248

249. (s. 156–157) Poseł w Holandii Wacław Babiński z małżonką Marią w trakcie uroczystości na terenie placówki, ok. 1936
(p. 156–157) Envoy to the Netherlands Wacław Babiński with his wife Maria at a mission reception, ca. 1936

250. Ambasador we Francji Alfred Chłapowski z żoną Heleną pod tablicą upamiętniającą dwie królowe Polski pochodzące z Francji, Nevers, b.d.
Ambassador to France Alfred Chłapowski with his wife Helena pictured with a memorial plaque commemorating two Polish queens of French origin, Nevers, undated

251. Poseł w Japonii Zdzisław Okęcki z małżonką na peronie dworca w Tokio, 1926
Envoy to Japan Zdzisław Okęcki with his wife on a platform in Tokyo's train station, 1926

250

251

252. Poseł w Estonii Wacław Przesmycki z żoną Haliną na pokładzie statku MS „Batory”, 1936
Envoy to Estonia Wacław Przesmycki with his wife Halina on board of the M/S Batory, 1936

253. Ambasador w Wielkiej Brytanii Edward Raczyński w towarzystwie małżonki Cecylii udaje się na przyjęcie w pałacu królewskim, Londyn, 1937
Ambassador to the United Kingdom Edward Raczyński and his wife Cecylia on their way to a reception at the Royal Palace, London, 1937

252

253

254

255

256

254. Przyjęcie z okazji wizyty w Polsce ministra spraw zagranicznych Francji Louisa Barthou, Warszawa, 1934
Reception in honour of French Foreign Minister Louis Barthou, Warsaw, 1934

255. Przyjęcie z okazji wizyty w Polsce ministra spraw zagranicznych Francji Pierre'a Laval, Warszawa, 1935
Reception in honour of French Foreign Minister Pierre Laval on the occasion of his visit to Poland, Warsaw, 1935

256. Obiad wydany przez ambasadora Wielkiej Brytanii w Polsce Howarda Kennarda dla polskiej delegacji udającej się na koronację króla Wielkiej Brytanii Jerzego VI, Warszawa 1936
Dinner given by British Ambassador to Poland Howard Kennard for the Polish delegation going to the coronation of George VI as King of Great Britain, Warsaw, 1936

257. Podczas przyjęcia z okazji wizyty oficjalnej w Polsce regenta Węgier Miklósa Horthyego. Na zdjęciu żony dygnitarzy, Kraków, 1938
State banquet for Hungarian Regent Miklós Horthy during his official visit to Poland. Wives of dignitaries (pictured), Krakow, 1938

257

258

259

258–259. Bal w Pałacu Brühla z okazji wizyty w Polsce króla Rumunii Karola II i następcy tronu wielkiego wojewody Michała, Warszawa, 1937

Ball at the Brühl Palace given in honour of King Carol II of Romania and Crown Prince Michael the Grand Voievod of Alba-Iulia during their visit to Poland, Warsaw, 1937

260. Raut w Pałacu Brühla z okazji wizyty w Polsce ministra spraw zagranicznych Szwecji Richarda Sandlera, Warszawa 1937

Banquet at the Brühl Palace in honour of Swedish Foreign Minister Richard Sandler, Warsaw, 1937

261. Bal w Łazienkach Królewskich w Warszawie. Uczestnicy balu: radca MSZ Janusz Zembruski i małżonka sekretarza poselstwa Holandii w Polsce baronowa van Gevers podczas tańca, 1938

Ball in the Royal Łazienki in Warsaw. Attendees: MFA Counsellor Janusz Zembruski and wife of the Secretary at the Dutch Legation in Poland, Baroness van Gevers during a dance, 1938

Zaproszenie na bal pod patronatem ministra spraw zagranicznych
Invitation to a ball under the patronage of the foreign minister

260

261

262. Poseł w Estonii Wacław Przesmycki z żoną Hali-
ną, b.d.
*Envoy to Estonia Wacław Przesmycki with his wife
Halina, undated*

263. Poseł w Japonii Michał Mościcki z żoną Heleną
przed budynkiem poselstwa, Tokio, 1933
*Envoy to Japan Michał Mościcki and his wife Helena in
front of the building of the Legation, Tokyo, 1933*

264. Radca ambasady w Paryżu Anatol Mühlstein
z żoną Dianą, Warszawa, 1932
*Counsellor of the Embassy in Paris Anatol Mühlstein
with his wife Diana, Warsaw, 1932*

265. Poseł w Jugosławii Władysław Schwarzburg-
-Günther z żoną Jadwigą, b.d.
*Envoy to Yugoslavia Władysław Schwarzburg-Günther
with his wife Jadwiga, undated*

266. Wicekonsul w Chicago Tadeusz Zażuliński z żoną
Katherine, 1931
*Vice-Consul in Chicago Tadeusz Zażuliński with his wife
Katherine, 1931*

267. Bal Towarzystwa Rozwoju Kresów Wschodnich
w Warszawie. Grupa uczestników balu. Widoczny
m.in. szef Protokołu Dyplomatycznego MSZ Karol
Romer z małżonką Olgą (trzecia z lewej), 1935
*Ball of the Society for the Development of the Eastern
Borderlands. A group of ball-goers. Chief of MFA
Diplomatic Protocol Karol Romer with his wife Olga
(pictured third from the left), 1935*

268

269

270

271

272

- 268.** Poseł w Austrii Karol Bader z żoną, 1927
Envoy to Austria Karol Bader with his wife, 1927
- 269.** Konsul generalny w Meksyku Zygmunt Merdinger (w środku) z żoną Zofią, Meksyk, 1929
Consul General in Mexico Zygmunt Merdinger (in the middle) with his wife Zofia, Mexico, 1929
- 270.** Konsul w Brukseli Tadeusz Nagórny wraz z żoną Heleną, 1936
Consul in Brussels Tadeusz Nagórny with his wife Helena, 1936
- 271.** Konsul w Bytomiu Leon Malhomme w towarzystwie żony na przejażdżce konnej, Bytom, b.d.
Consul in Beuthen (Bytom) Leon Malhomme with his wife, on a horse ride, Bytom, undated
- 272.** Konsul w Strasburgu Tadeusz Nagórny (stoi pierwszy od lewej) podczas obiadu konsularnego. Jego żona Helena siedzi trzecia od prawej, Thann (Francja), 1938
Consul in Strasburg Tadeusz Nagórny (pictured first from the left) at consular dinner. His wife Helena (pictured sitting third from right), Thann (France), 1938

Kurierzy
Couriers

„W czasie kiedy obejmowałem kierownictwo departamentu administracyjnego [1933 r. – przyp. red.], MSZ nie komunikowało się jeszcze ze swymi placówkami za pośrednictwem radiostacji krótkofalowych. Dla wymiany informacji o charakterze poufnym i przekazywania tajnych instrukcji posługiwano się depeszami szyfrowymi, wysyłanymi pocztą tzw. listami szyfrowymi oraz pocztą kurierską. Cotygodniowe połączenia kurierskie mieliśmy z Paryżem przez Berlin, w dłuższych odstępach z Rzymem przez Wiedeń, z Atenami przez Belgrad, ze Sztokholmem itd. Do krajów zamorskich pocztę dyplomatyczną zabierali kapitanowie polskich statków, na niektórych trasach na podstawie porozumienia z Quai d’Orsay korzystaliśmy z kurierów francuskich. Nie mieliśmy – w przeciwieństwie do niektórych innych państw – zawodowych kurierów, spośród urzędników wszystkich departamentów zgłaszała się jednak do nas zawsze aż nadto wielka liczba ochotników na wyjazdy w tym charakterze. [...] Dla większego bezpieczeństwa przewożonej poczty kurierzy dyplomatyczni mieli prawo podróżowania pierwszą klasą”⁵.

“At the time when I took over as Head of the Administrative Department [in 1933 – ed.], the Ministry of Foreign Affairs did not yet communicate with its foreign posts via shortwave radio transmitters. Confidential information and secret instructions were exchanged by means of coded telegrams sent by post, so-called Coded Letters, and by courier mail. We had weekly courier service with Paris via Berlin, less frequently with Rome via Vienna, with Athens via Belgrade, with Stockholm etc. Diplomatic mail to overseas countries was sent through captains of Polish ships, and on some routes we used French couriers under an agreement with the Quai d’Orsay. Unlike some other countries, we had no professional couriers, but there was never a shortage of officers from all departments volunteering for a mission in this capacity. [...] To increase mail security, the diplomatic couriers were entitled to travel first class.”⁵

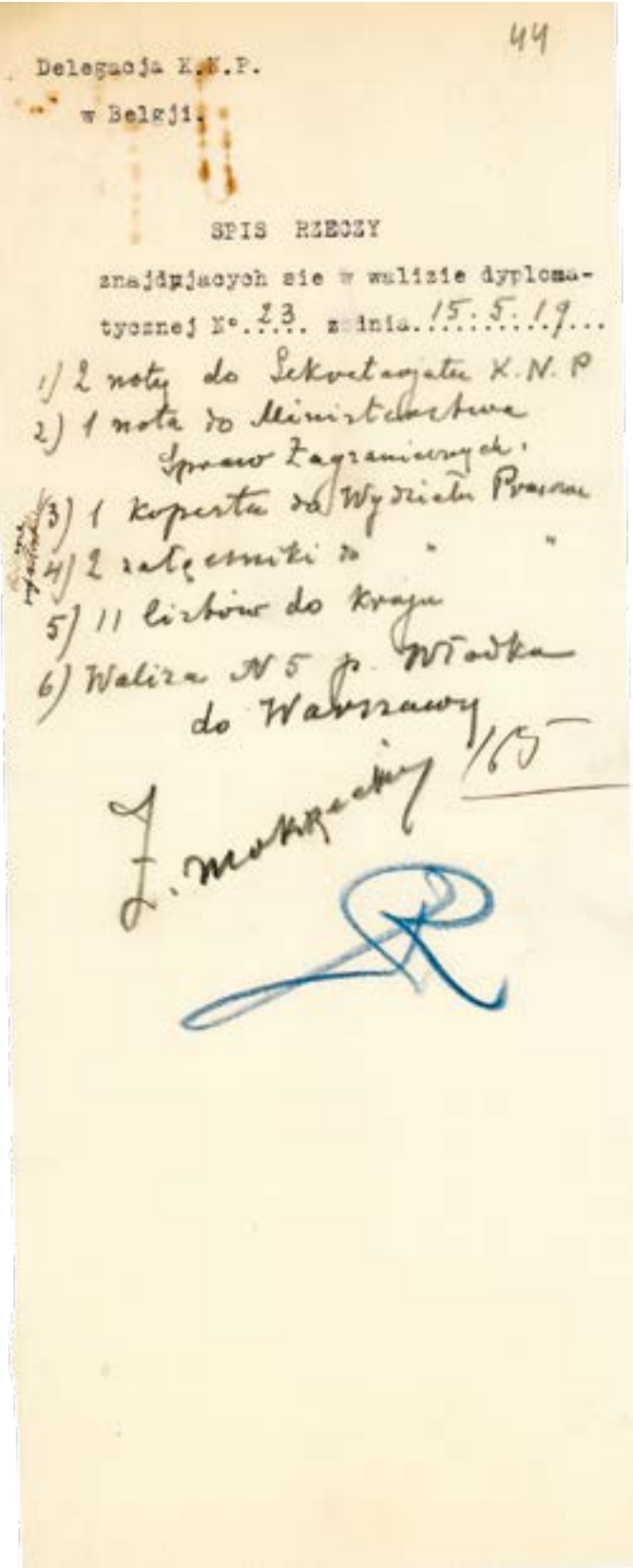
273

273. Przed wyjazdem, Warszawa, 1926
Ready to depart, Warsaw, 1926

274. Spis zawartości przesyłki dyplomatycznej wysłanej przez delegaturę KNP w Belgii, 1919
Lists of items sent by diplomatic bag by Polish National Committee representation in Belgium, 1919

275. Paszport kuriera dyplomatycznego Wiktora Bilińskiego, 1919
Passport of diplomatic courier Wiktor Biliński, 1919

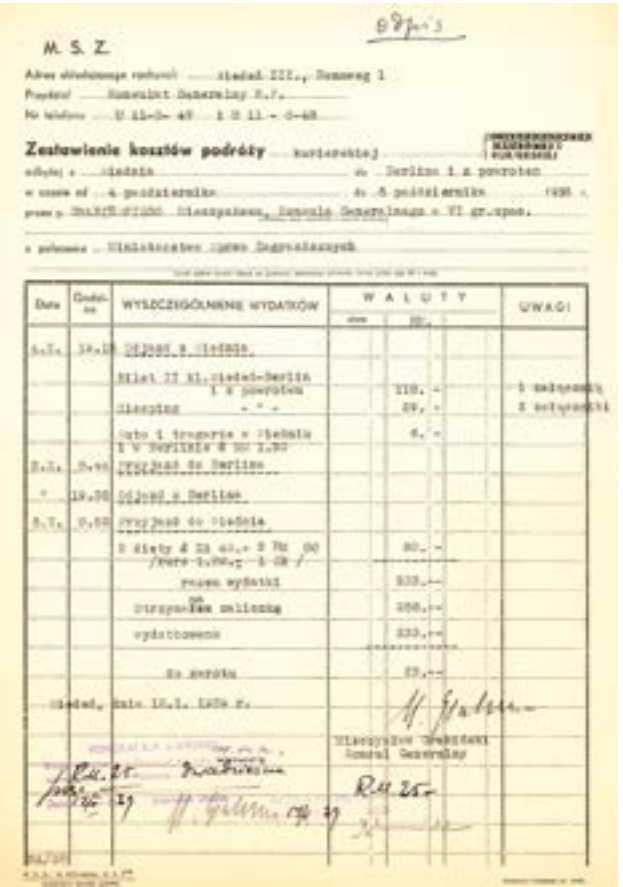
276. Zestawienie kosztów podróży kurierskiej z Wiednia do Berlina odbytej w dniach 4–6 X 1938.
Travel expense statement of a courier from his Vienna-Berlin trip on 4–6 October 1938

274

275

276

Stroje
Dresses

- 277.** Poseł w ZSRR Stanisław Patek, 1932
Envoy to the USSR Stanisław Patek, 1932
- 278.** Minister spraw zagranicznych August Zaleski, 1931
Minister of Foreign Affairs August Zaleski, 1931
- 279.** Ambasador we Francji Juliusz Łukasiewicz, 1936
Ambassador to France Juliusz Łukasiewicz, 1936
- 280.** Podsekretarz stanu w MSZ Jan Szembek, 1938
Undersecretary of State at the Ministry of Foreign Affairs Jan Szembek, 1938
- 281.** Minister Józef Beck w rozmowie z ministrem spraw zagranicznych Włoch Galeazzo Ciano w trakcie jego wizyty w Polsce, Warszawa, 1939
Minister Józef Beck talks to Italian Foreign Minister Galeazzo Ciano during his visit to Poland, Warsaw, 1939
- 282.** Minister Aleksander Skrzyński i minister spraw zagranicznych Estonii Kaarel Robert Pusta, Warszawa, 1925
Estonian Foreign Minister Kaarel Robert Pusta and Minister Aleksander Skrzyński, Warsaw, 1925

277

278

279

280

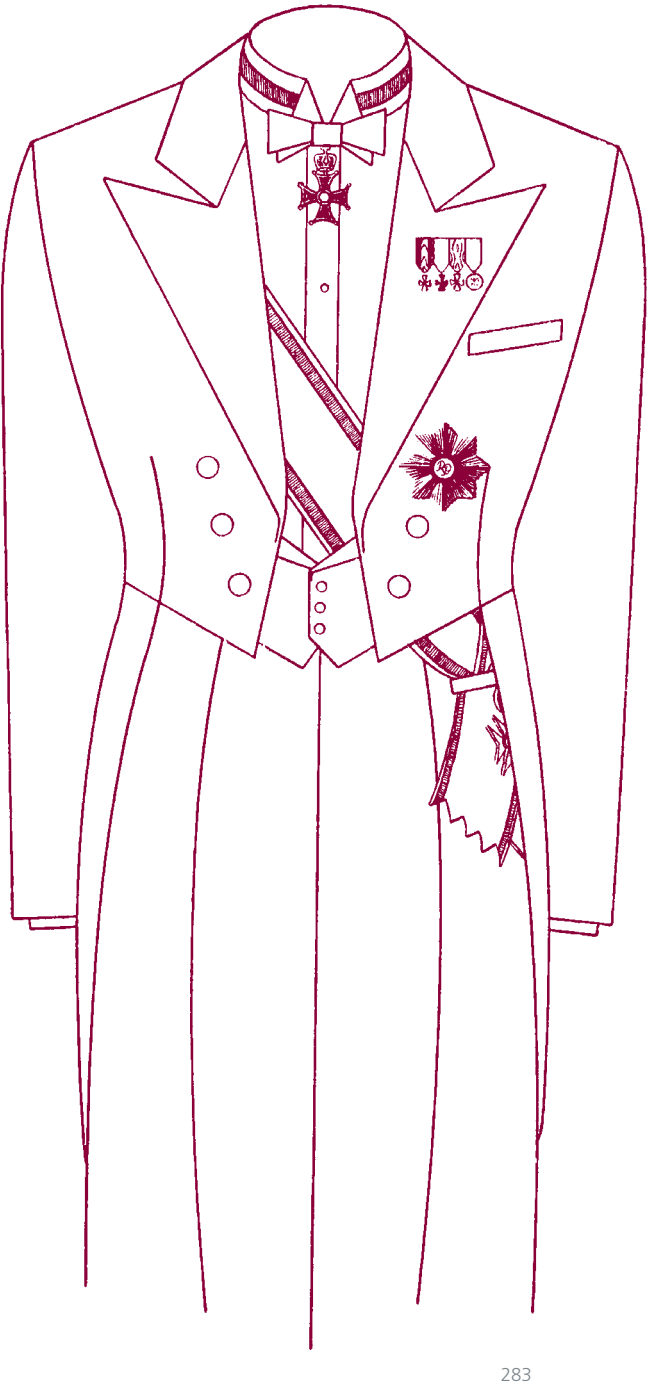

281

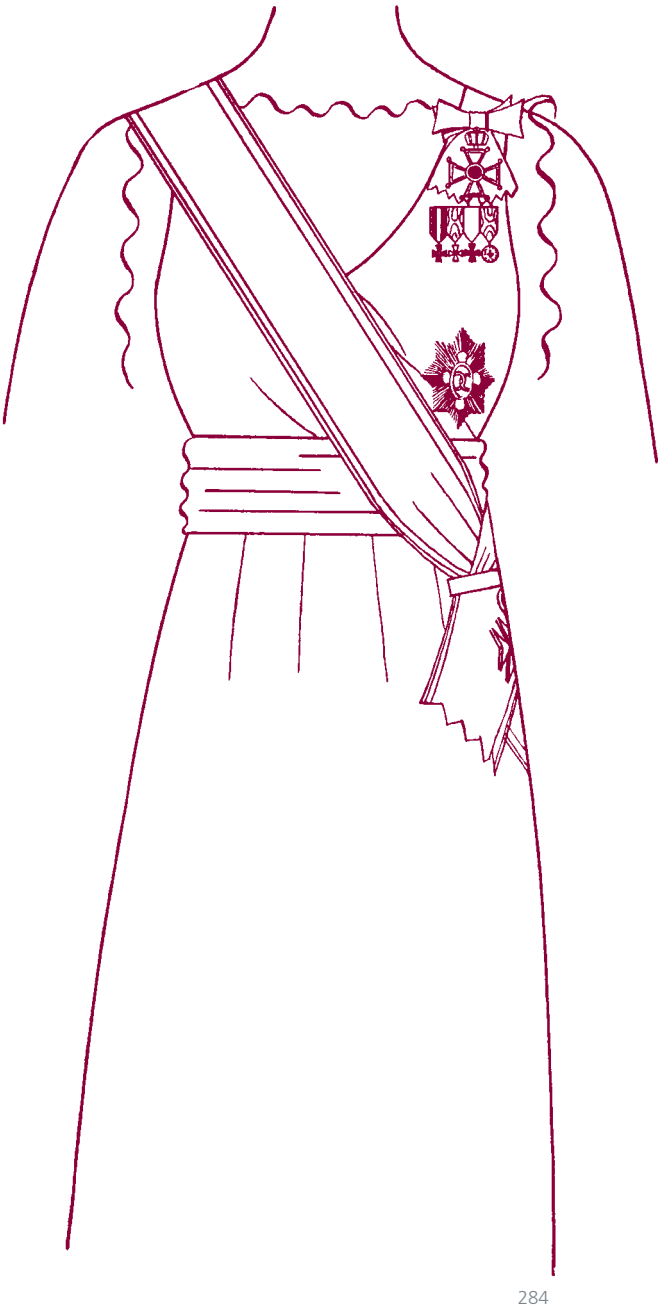

282

283

284

283–284. Wzorzec noszenia orderów przy fraku i sukni
Pictorial guide to wearing orders with white tie and evening dress

285. Zofia Romerowa w sukni z orderami
Zofia Romer wearing a dress with orders

285

286. Konsul w Strasburgu Jerzy Lechowski podczas wygłaszania przemówienia radiowego, 1935
Consul in Strasbourg Jerzy Lechowski delivers a radio address, 1935

287. Ambasador w Stanach Zjednoczonych Jerzy Potocki (po lewej), Waszyngton, 1938
Ambassador to the United States Jerzy Potocki (on the left), Washington, 1938

288. Ambasador we Włoszech Alfred Wysocki, Rzym, 1935
Ambassador to Italy Alfred Wysocki, Rome, 1935

289. Minister spraw zagranicznych Aleksander Skrzyński, Wiedeń, 1926
Foreign Minister Aleksander Skrzyński, Vienna, 1926

290. Ambasador we Francji Alfred Chłapowski (po lewej) podczas rozmowy z dyrektorem w MSZ Karolem Bertonim, Paryż, 1925
Ambassador to France Alfred Chłapowski (on the left), with Director Karol Berton of the Ministry of Foreign Affairs, Paris, 1925

286

287

288

289

290

Awers krzyża Orderu „Odrodzenia Polski” I klasy
(Krzyż Wielki)
*Obverse of the Order of Polonia Restituta,
I Class (Grand Cross)*

291

291. Minister August Zaleski udaje się na spotkanie z premierem brytyjskim, Londyn, 1931
Minister August Zaleski on his way to see the British prime minister, London, 1931

292

292. Poseł w Stanach Zjednoczonych Władysław Wróblewski, Waszyngton, b.d.
Władysław Wróblewski, Envoy to the United States, Washington D.C., undated

293

293. Poseł w Niemczech Kazimierz Olszowski, Berlin, 1925
Kazimierz Olszowski, Envoy to Germany, Berlin, 1925

294

294. Podsekretarz stanu w MSZ Jan Szembek oraz szef Protokołu Dyplomatycznego Karol Romer w trakcie wizyty ministra spraw zagranicznych Łotwy Vilhelma Muntersa, Warszawa, 1936
Undersecretary of State in the Ministry of Foreign Affairs Jan Szembek and Chief of Protocol Karol Romer during a visit to Poland by Latvian Foreign Minister Vilhelm Munters, Warsaw, 1936

295

295. Minister Józef Beck podczas wizyty w Niemczech, Berlin, 1935
Minister Józef Beck on a visit to Germany, Berlin, 1935

Protokół Dyplomatyczny
Diplomatic Protocol

Szefowie polskiego Protokołu
Dyplomatycznego
Chiefs of Polish Diplomatic Protocol

„Formalnie rzecz ujmując, przepisy dla unormowania Państwowego Ceremoniału Polskiego opracowały wspólnie trzy ośrodki władzy: Kancelaria Cywilna Prezydenta RP, Protokół Dyplomatyczny MSZ i urzędnicy Prezydium Rady Ministrów. Treść poszczególnych zapisów konsultowano też z Ministerstwem Spraw Wojskowych i Ministerstwem Spraw Wewnętrznych. W rzeczywistości jednak spójne opracowanie całości przepisów i nadanie im ostatecznego kształtu zwartego dokumentu należało do Protokołu Dyplomatycznego, a precyzyjniej rzecz ujmując – do Rajnolda Przędzieckiego”⁶.

“Three centers of power were formally responsible for drafting the rules of Polish State etiquette: the Civilian Chancellery of the President, the MFA Diplomatic Protocol, and the Presidium of the Council of Ministers. The wording of specific provisions was also consulted with the Ministry of Military Affairs and the Ministry of Home Affairs. But it was the Diplomatic Protocol, or, to be more precise, Rajnold Przędziecki that was actually responsible for the final drafting, making sure the rules were concise and consistent.”⁶

Podpis Stefana Przędzieckiego – pierwszego szefa Protokołu Dyplomatycznego
Signature of Stefan Przędziecki, the first Chief of Diplomatic Protocol

296. (s. 178–179) Personel ambasady w Rzymie w mundurach dyplomatycznych. Od lewej: sekretarz, radca, poseł, radca, sekretarz, 1927
(p. 178–179) Embassy staff in Rome in diplomatic uniforms. From the left: Secretary, Counsellor, Envoy, Counsellor, Secretary, 1927

297. Stefan Przędziecki – szef Protokołu Dyplomatycznego w latach 1919–1928
Stefan Przędziecki, Chief of Diplomatic Protocol, 1919–1928

298. Karol Romer – szef Protokołu Dyplomatycznego w latach 1928–1938
Karol Romer, Chief of Diplomatic Protocol, 1928–1938

299. Aleksander Łubieński – pełniący obowiązki szefa Protokołu Dyplomatycznego od 1938
Aleksander Łubieński, acting Chief of Diplomatic Protocol from 1938

297

298

299

Mundury
Uniforms

Ambasador

Granatowy mundur, pełny haft na kołnierzu, mankietach, piersiach i patkach, galon podwójny, złoty, na spodniach z amarantową wypustką na szwie. Pióra strusie białe na kapeluszu.

Ambassador

Navy blue uniform, full embroidery on the collar, cuffs, breast and tabs, double gold galloon on the trousers, with amaranth lace at the seams. Hat with white ostrich feathers.

300

301

302

Kapelusz do munduru dyplomatycznego
Hat worn with the diplomatic uniform

300. Ambasador we Włoszech Stefan Przeddziecki, b.d.
Ambassador to Italy Stefan Przeddziecki, undated

301. Ambasador w Rumunii Roger Raczyński, 1938
Ambassador to Romania Roger Raczyński (pictured on the left), 1938

302. Szef Protokołu Dyplomatycznego Karol Romer (z prawej), 1934
Karol Romer (pictured on the right), Chief of Diplomatic Protocol, 1934

Posel

Granatowy mundur, pełny haft na kołnierzu, mankietach, piersiach i patkach, galon pojedynczy, złoty na spodniach. Pióra strusie białe na kapeluszu.

Envoy

Navy blue uniform, full embroidery on the collar, cuffs, breast and tabs, single gold galloon on the trousers. Hat with ostrich feathers, white.

„Szpada prosta z rękojeścią z perłowej masy, bez jelca, z rozpiętym orłem złożonym w formie krzyża. Trzewiki czarne, lakierowane, typu wojskowego, bez kapki. Rękawiczki białe, skórkowe.

Na placówkach, gdzie zwyczaj wymaga używania krótkich spodni, dozwolone jest noszenie do munduru spodni krótkich, białych lub czarnych oraz stosownie do tego białych lub czarnych pończoch jedwabnych i czółenek lakierowanych czarnych z kokardą jedwabną czarną, ewentualnie opatrzonych srebrną klamrą”⁷.

“A dress sword was worn, straight with mother-of-pearl hilt, without guard, with gilded eagle wings spread in the form of a cross. Black lacquer shoes, military style, without wingtip, were requisite. White leather gloves. At the posts where it was customary to wear knee pants, they could be worn, white or black, with uniform, and white or black silk stockings and black dress shoes with a black silk bow or silver buckle.”⁷

Mundur posła
Envoy's uniform

303

303. Poseł w Estonii Wacław Przesmycki, b.d.
Envoy to Estonia Wacław Przesmycki, undated

304. Poseł w Danii Michał Sokolnicki, b.d.
Envoy to Denmark Michał Sokolnicki, undated

304

305

305. Poseł w Jugosławii Władysław Schwarzburg-Günther, 1931
Envoy to Yugoslavia Władysław Schwarzburg-Günther, 1931

306. Poseł w Belgii Michał Mościcki, 1937
Envoy to Belgium Michał Mościcki, 1937

306

Mundur dyplomatyczny wymagał noszenia pełnych odznaczeń honorowych. Dozwolona była tylko jedna wstęga. Liczba gwiazd przypiętych do piersi była nieograniczona, jednak gwiazdy nadane jako polskie odznaczenia musiały być przypięte na wysokości piersi, a poniżej, po prawej stronie, znajdowały się obce gwiazdy.

With a diplomatic uniform, full decorations of honour were requisite. Only one great ribbon was allowed. The number of order breast stars was unlimited, but the stars of Polish orders were to be worn toward the breast centre and above the foreign stars, placed in a right sequence below.

307. Poseł w ZSRR Stanisław Patek, b.d.
Envoy to the USSR Stanisław Patek, undated

308. Poseł w Japonii Michał Mościcki, 1933
Envoy to Japan Michał Mościcki, 1933

309. Poseł w Holandii Wacław Babiński, b.d.
Envoy to the Netherlands Wacław Babiński, undated

310. Poseł w Niemczech Alfred Wysocki, 1931
Envoy to Germany Alfred Wysocki, 1931

311. szef Protokołu Dyplomatycznego Karol Romer (z prawej), 1934
Karol Romer (pictured on the right), Chief of Diplomatic Protocol, 1934

Szpada do munduru dyplomatycznego
Sword worn with the diplomatic uniform

307

308

309

310

311

312–313. Peleryna granatowa z kołnierzem aksamitnym o wypustce amarantowej. Krój włoski fasonu „cappa”
A navy blue cloak with velvet collar and amaranth lace inset. Italian-style cappa

314–315. Płaszcz dwurzędowy zapięty na 10 metalowych guzików z godłem państwa. Krój luźny, plecy z kontrafałdą, ujęte patką szerokości 8 cm, zapiętą na dwa guziki. Kołnierz aksamitny czarny, z amarantową wypustką. Rękawy szerokie, mankiety wysokie, odwiniete z wypustką amarantową
A double-breasted overcoat with ten metal buttons decorated with the national emblem. Loose-fitting, the back with box pleat secured by a tab 8 cm. wide, with two buttons. A velvet collar, black in colour with an amaranth lace inset. The sleeves wide, broad rolled cuffs with an amaranth lace inset

312

313

314

315

Wzorzec rysunkowy peleryny i płaszcza dyplomatycznego
Pattern drawing of diplomatic cape and coat

Radca

Mundur granatowy, pełny haft na kołnierzu, mankietach i patkach. Pojedynczy galon złoty na spodniach. Pióra strusie czarne na kapeluszu.

Counsellor

A navy blue uniform, with full embroidery on the collar, cuffs and tabs. A single gold galloon on the trousers. Black ostrich feathers on the hat.

Sekretarz i attaché

Mundur granatowy, pełny haft na kołnierzu, galon na spodniach pojedynczy, złoty. Pióra strusie czarne na kapeluszu.

Secretary and Attaché

Navy blue uniform, with full embroidery on the collar. A single gold galloon on the trousers. Hat with black ostrich feathers.

316. Radca ambasady w Rzymie Tadeusz Romer, 1933
Counsellor at the Embassy in Rome Tadeusz Romer, 1933

317. Attaché ambasady w Bukareszcie Jan Buzek, 1938
Attaché at the Embassy in Bucharest Jan Buzek, 1938

318. Kierownik Referatu Ogólnego w Protokole Dyplomatycznym Rajnold Przedziecki, b.d.
Head of General Section in the MFA Diplomatic Protocol
Rajnold Przedziecki, undated

319. Sekretarz ambasady w Paryżu Mirosław Arciszewski, b.d.
Secretary at the Embassy in Paris Mirosław Arciszewski, undated

320. Sekretarz ambasady w Paryżu Feliks Frankowski, b.d.
Secretary at the Embassy in Paris Feliks Frankowski, undated

Mundur sekretarza
Uniform of a secretary

316

317

318

319

320

Konsul

Urzędnicy konsularni nosili ciemnoniebieskie uniformy. Konsul generalny wyróżniał się pełnymi haftowaniami na kołnierzu, mankietach oraz klapach. Pojedynczy lampas na spodniach. Ubiór konsula oraz wicekonsula odpowiadał mundurowi sekretarza oraz *attaché*.

Consul

Consular officers wore navy blue uniforms. The Consul-General was distinguished by full embroidery on the collar, cuffs and tabs. A single gold galloon on the trousers. The dress of Consul and Vice-Consul corresponded with the uniform of Secretary and Attaché.

321. Konsul generalny w Jerozolimie Tytus Zbyszewski, b.d.
Tytus Zbyszewski, Consul General in Jerusalem, undated

322. Personel ambasady w Rzymie w mundurach dyplomatycznych. Od lewej na pierwszym planie stoją: sekretarz, radca, ambasador, radca, *attaché*, 1928
Staff of the Embassy in Rome dressed in diplomatic uniforms. Standing from the left: Secretary, Counsellor, Ambassador, Counsellor, Attaché, 1928

KONSULAT GENERALNY
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
953—3rd AVENUE
NEW YORK

Pieczętka konsulatu generalnego
w Nowym Jorku
Stamp of the Consulate General in New York

323–327. Kierowcy, ochrona oraz portierzy odgrywali ważną rolę w prawidłowym funkcjonowaniu służby zagranicznej. Ich także obowiązywały ściśle wytyczne dotyczące ubioru w trakcie służby

Drivers, guards and porters played an important role in the proper functioning of the foreign service. They, too, had to observe the strict rules governing service attire

323

324

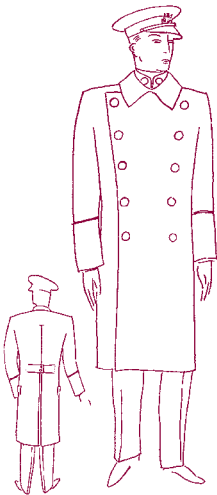
325

326

327

Wzorzec rysunkowy płaszcza kierowcy
Pattern drawing of a driver's coat

Składanie listów uwierzytelniających przez polskich dyplomatów
Letters of credence presented by Polish diplomats

328

329

330

328. Poseł w Jugosławii Władysław Schwarzburg-Günther po ceremonii złożenia listów uwierzytelniających z udziałem króla Aleksandra I Karadziordzewicza, 1931
Envoy to Yugoslavia Władysław Schwarzburg-Günther after the ceremony of presenting letters of credence to King Alexander I Karageorgević, 1931

329. Poseł w Japonii Michał Mościcki po ceremonii złożenia listów uwierzytelniających z udziałem cesarza Hirohito, 1933
Envoy to Japan Michał Mościcki after the ceremony of presenting letters of credence to Emperor Hirohito, 1933

330. Poseł w Austrii Jan Gawroński przed ceremonią złożenia listów uwierzytelniających z udziałem prezydenta Wilhelma Miklasa, 1934
Envoy to Austria Jan Gawroński before the ceremony of presenting letters of credence to President Wilhelm Miklas, 1934

331. Poseł w Rzeszy Niemieckiej Roman Knoll po ceremonii złożenia listów uwierzytelniających z udziałem prezydenta Paula von Hindenburga, 1928
Envoy to the German Reich Roman Knoll after the ceremony of presenting letters of credence to President Paul von Hindenburg, 1928

332. Poseł w Rzeszy Niemieckiej Alfred Wysocki po ceremonii złożenia listów uwierzytelniających z udziałem prezydenta Paula von Hindenburga, 1931
Envoy to the German Reich Alfred Wysocki after the ceremony of presenting letters of credence to President Paul von Hindenburg, 1931

333. Poseł w Rzeszy Niemieckiej Józef Lipski po ceremonii złożenia listów uwierzytelniających z udziałem kanclerza Adolfa Hitlera, 1933
Envoy to the German Reich Józef Lipski after the ceremony of presenting letters of credence to Chancellor Adolf Hitler, 1933

331

332

333

R É P U B L I Q U E P O L O N A I S E .

N O U S ,

STANISŁAW WOJCIECHOWSKI ,

PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE POLONAISE ,

à tous ceux qui ces Présentes Lettres verront ,

S a l u t :

NOUS nommons et constituons Délégué Plénipotentiaire Permanent auprès de la Société des Nations Monsieur Aleksander Skrzyński , Docteur en Droit, Ministre Plénipotentiaire, ancien Ministre des Affaires Étrangères de Pologne, auquel Délégué Plénipotentiaire Permanent, nommé et constitué, NOUS donnons plein pouvoir et autorité de représenter le Gouvernement Polonais devant tous les Organes de la Société des Nations, tels qu'ils ont été institués par ou en vertu du Pacte de la dite Société et en particulier de siéger en qualité de Membre du Conseil chaque fois lorsqu'une question, intéressant la Pologne, aura été mise à l'ordre du jour du Conseil.

./.

En Foi de Quoi les Présentes Lettres lui ont été délivrées revêtues du Sceau de la République.

Donné à Varsovie le 20 Mai, l'an mil neuf cent vingt quatre.

Wojciecha

Par le Président de la République

Le Président du Conseil des Ministres

Hořvahl

Le Ministre des Affaires Étrangères

Maurice Lamy

334–335. (s. 198–199) Listy uwierzytelniające Aleksandra Skrzyńskiego, delegata pełnomocnego przy Lidze Narodów, 1924
(p. 198–199) Letters of credence of Aleksander Skrzyński, plenipotentiary delegate to the League of Nations, 1924

336. Poseł w Danii Michał Sokolnicki przed ceremonią złożenia listów uwierzytelniających z udziałem króla Chrystiana X, 1931
Envoy to Denmark Michał Sokolnicki before the ceremony of presenting letters of credence to King Christian X, 1931

337. Poseł w Stanach Zjednoczonych Tytus Filipowicz po ceremonii złożenia listów uwierzytelniających z udziałem prezydenta Herberta C. Hoovera w Białym Domu, 1930
Envoy to the United States Tytus Filipowicz after the ceremony of presenting letters of credence to President Herbert C. Hoover at the White House, 1930

338. Poseł w Rumunii Jan Szembek przed ceremonią złożenia listów uwierzytelniających z udziałem króla Ferdynanda I, 1927
Envoy to Romania Jan Szembek before the ceremony of presenting letters of credence to King Ferdinand I, 1927

339–340. Poseł w Hiszpanii Marian Szumlakowski podczas ceremonii złożenia listów uwierzytelniających z udziałem prezydenta Niceto Alcalá-Zamora y Torres, 1935
Envoy to Spain Marian Szumlakowski during the ceremony of presenting letters of credence to President Niceto Alcalá-Zamora y Torres, 1935

336

337

338

339

340

341

341–342. Ambasador w Rumunii Roger Raczyński podczas ceremonii złożenia listów uwierzytelniających z udziałem króla Karola II, 1938
Ambassador to Romania Roger Raczyński during the ceremony of presenting letters of credence to King Carol II, 1938

342

343–344. Poseł w Turcji Kazimierz Olszowski przed i po ceremonii złożenia listów uwierzytelniających z udziałem prezydenta Mustafy Kemala Atatürka, 1928
Envoy to Turkey Kazimierz Olszowski before and after the ceremony of presenting letters of credence to President Mustafa Kemal Atatürk, 1928

345. Ambasador w Turcji Michał Sokolnicki podczas ceremonii złożenia listów uwierzytelniających z udziałem prezydenta Mustafy Kemala Atatürka, 1936
Ambassador to Turkey Michał Sokolnicki during the ceremony of presenting letters of credence to President Mustafa Kemal Atatürk, 1936

343

344

Ambasador w Niemczech Józef Lipski
Ambassador to Germany Józef Lipski

345

346

346. Poseł w ZSRR Stanisław Patek podczas ceremonii złożenia listów uwierzytelniających sekretarzowi Wszechrosyjskiego Centralnego Komitetu Wykonawczego Michaiłowi Kalininowi, 1926

Envoy to the USSR Stanisław Patek during the ceremony of presenting letters of credence to Chairman of the Soviet Central Executive Committee Mikhail Kalinin, 1926

347. Poseł w Belgii Jan Szembek po ceremonii złożenia listów uwierzytelniających królowi Albertowi I, 1924
Envoy to Belgium Jan Szembek before the ceremony of presenting letters of credence to King Albert I of the Belgians, 1924

347

348

348. Poseł w Japonii Zdzisław Okęcki po ceremonii złożenia listów uwierzytelniających z udziałem cesarza Hirohito, 1928

Envoy to Japan Zdzisław Okęcki after the ceremony of presenting letters of credence to Emperor Hirohito, 1928

349. Poseł przy Stolicy Apostolskiej Kazimierz Papée podczas ceremonii złożenia listów uwierzytelniających, 1939
Envoy to the Holy See Kazimierz Papée during the ceremony of presenting letters of credence, 1939

349

350. Ambasador we Francji Juliusz Łukasiewicz po ceremonii złożenia listów uwierzytelniających z udziałem prezydenta Alberta Lebruna, 1936
Ambassador to France Juliusz Łukasiewicz after the ceremony of presenting letters of credence to President Albert Lebrun, 1936

351. Poseł w Argentynie Kazimierz Zdzisław Kurnikowski po ceremonii złożenia listów uwierzytelniających z udziałem prezydenta Augustina Pedro Justo, 1937
Envoy to Argentina Kazimierz Zdzisław Kurnikowski after the ceremony of presenting letters of credence to President Agustín Pedro Justo, 1937

352. Ambasador we Włoszech Alfred Wysocki (po prawej) po ceremonii złożenia listów uwierzytelniających z udziałem króla Victora Emmanuela III, 1933
Ambassador to Italy Alfred Wysocki (on the right) after the ceremony of presenting letters of credence to King Victor Emmanuel III, 1933

353. Poseł w Japonii Tadeusz Romer po ceremonii złożenia listów uwierzytelniających z udziałem cesarza Hirohito, 1927
Envoy to Japan Tadeusz Romer after the ceremony of presenting letters of credence to Emperor Hirohito, 1927

Powóz na ceremonię złożenia listów uwierzytelniających, Rzym
Carriage used for the ceremony of presenting letters of credence, Rome

351

350

352

353

Składanie listów uwierzytelniających przez obcych dyplomatów w Polsce

Letters of credence presented by foreign diplomats in Poland

„W chwili, gdy Ambasador wyjdzie z bramy Ambasady, oczekująca go eskorta wojskowa odda honory, dowodzący oficer złoży raport”⁸.

“When the Ambassador exits through the gate of the Embassy, the awaiting military escorts shall salute him, and the commanding officer presents a report.”⁸

W latach 1919–1925 listy uwierzytelniające obcych dyplomatów w Polsce składane były w Belwederze na ręce Naczelnika Państwa, a potem Prezydenta RP.

Between 1919 and 1925, foreign Ambassadors and Envoys to Poland presented their letters of credence to the Chief-of-State, and then to the President of the Republic of Poland at Belvedere Palace in Warsaw.

354. Ambasador Francji Léon Noël podczas rozpoczęcia ceremonii składania listów uwierzytelniających. Wyjazd z ambasady w towarzystwie szefa Protokołu Dyplomatycznego Karola Romera, 1935

French Ambassador Léon Noël at the start of the ceremony of presenting letters of credence. He leaves the embassy accompanied by the Chief of Diplomatic Protocol Karol Romer, 1935

355–356. Przejazd ulicami Warszawy w asyście kawalerzystów, 1928, 1936

On the way to the ceremony of presenting letters of credence with cavalry escort, 1928 and 1936

354

355

356

357

357. Poseł Francji w Polsce Eugène Pralon przed złożeniem listów uwierzytelniających w Belwederze, 1919

French Envoy to Poland Eugène Pralon before presenting his letters of credence at Belvedere Palace, 1919

358–359. Poseł Grecji w Polsce Nikolas Xydakis po złożeniu listów uwierzytelniających w Belwederze, 1925

358

359

W latach 1925–1939 miejscem składania listów uwierzytelniających przez dyplomatów akredytowanych w Polsce był Zamek Królewski.

„Orszak składał się z: czterech trębaczy na białych koniach, półszwadronu kawalerii z przodu i półszwadronu za pojazdem Prezydenta Rzeczypospolitej, w którym jechał ambasador lub poseł z dyrektorem Protokołu Dyplomatycznego. Przy prawych drzwiach pojazdu jechał konno oficer dowodzący oddziałem, za nim trębacz, na końcu zaś dwa pojazdy z personelem ambasady”⁹.

Between 1925 and 1939 the ceremonies of presenting letters of credence were held at Royal Castle in Warsaw.

“The Guard of Honour consisted of four trumpeters on white horses, a cavalry half-squadron in front of, and another half-squadron behind, the automobile of the President of the Republic of Poland, carrying an ambassador or envoy who was accompanied by the Chief

*of Diplomatic Protocol. At the right-hand door of the car rode the commanding officer, followed by a trumpeter: and two vehicles with Embassy personnel were bringing up the rear.”*⁹

360. Nuncjusz apostolski Francesco Marmaggi w drodze na uroczystość wręczenia listów uwierzytelniających, 1928
Apostolic Nuncio Francesco Marmaggi on his way to attend the ceremony of presenting letters of credence, 1928

361. W pierwszych latach po roku 1918 dyplomaci udawali się do Belwederu i na Zamek Królewski w odkrytym powozie, a z biegiem czasu samochodem. Na zdjęciu ambasador Francji Hector André de Panafieu na placu Zamkowym, 1924
In the first years after 1918, diplomats would go to Belvedere Palace and Royal Castle by open carriage, and only later by car. Pictured: French Ambassador Hector André de Panafieu at the Castle Square, 1924

362. Wjazd orszaku na dziedziniec Zamku Królewskiego. W samochodzie ambasador Stanów Zjednoczonych John N. Willys, po prawej batalion reprezentacyjny Wojska Polskiego, 1930
Ambassador of the United States John N. Willys arrives at Royal Castle courtyard by car saluted by Polish Guard of Honour, 1930

Gaston Doumergue
Président de la République Française.
à Son Excellence Monsieur Wojciechowski,
Président de la République de Pologne.

Fragment listów uwierzytelniających francuskiego dyplomaty
Extract from letters of credence of a French diplomat

360

361

„Na dziedzińcu Zamku Królewskiego w gotowości czeka batalion piechoty pod dowództwem pułkownika ze sztandarem oraz orkiestrą. Stoją naprzeciwko samochodu, w rzędzie, zaczynając od Wieży Zegarowej do Wieży Władysława IV. Kiedy samochód z Ambasadorem wjeżdża na dziedziniec, batalion salutuje a orkiestra gra hymn kraju Ambasadora”¹⁰.

*“In the Castle courtyard an infantry battalion is waiting ready under the command of a colonel, with the standard and music, facing the vehicle in a row from the Clock Gate to the Władysław’s Tower. When the ambassador’s vehicle enters the courtyard, the battalion salutes, and the band plays the ambassador’s national anthem.”*¹⁰

362

„Szwajcar stojący przed drzwiami otworzy portierkę. U drzwi powitają Ambasadora dwaj adiutanci Prezydenta Rzeczypospolitej i przeprowadzą do sieni. Dyrektor Protokołu towarzyszyć będzie Ambasadorowi po lewej stronie. Personel Ambasady postępować będzie z tyłu według starszeństwa”¹¹.

*“The doorkeeper posted at the entrance opens the vehicle’s door. The Ambassador is greeted at the door by two adjutants of the President of the Republic of Poland and then is led to the hall. The Chief of Protocol is on his left. The Embassy staff follows in order of diplomatic precedence.”*¹¹

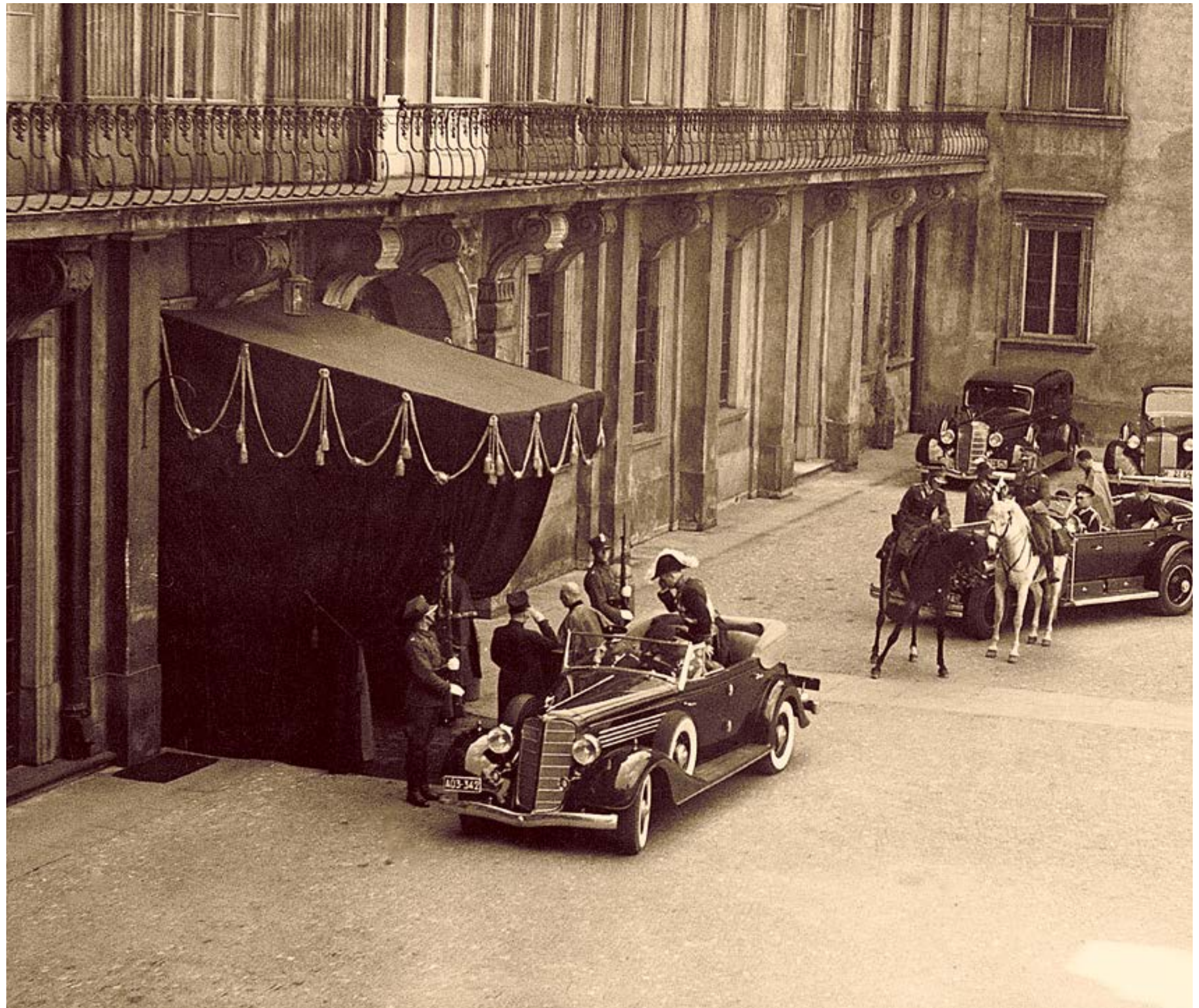

363

363. Poseł Hiszpanii José Gil Delgado y Olazábal w towarzystwie szefa Protokołu Dyplomatycznego Karola Romera, 1931

Spanish Envoy José Gil Delgado y Olazábal accompanied by Chief of Diplomatic Protocol Karol Romer, 1931

364. Nuncjusz apostolski w Polsce Filippo Cortesi, 1937
Apostolic Nuncio to Poland Filippo Cortesi, 1937

364

365. Poseł Egiptu Hassan Nachat Pasza, 1929
Egyptian Envoy Hassan Nachat Pasha, 1929

366. Poseł Danii Niels Johan Wulfsberg Höst, 1928
Danish Envoy Niels Johan Wulfsberg Höst, 1928

367. Poseł Grecji Jan Politis, 1933
Greek Envoy Ioannis Politis, 1933

368. Poseł Iranu Hamid Sayah, 1936
Iranian Envoy Hamid Sayah, 1936

365

367

366

368

„Ambasador był następnie prowadzony wraz z orszakiem do sali Audien-
cjonalnej lub sali Rycerskiej, gdzie odbywała się główna część uroczystości”¹².

*“The Ambassador was then led with his entourage to the Old Audience
Hall or Knights Hall where the main part of the ceremony took place.”¹²*

369

370

371

372

369. Prezydent Ignacy Mościcki w drodze do sali audiencjonalnej, 1936

President Ignacy Mościcki walks to the Audience Hall, 1936

370. Poseł Austrii Heinrich Schimdt odczytuje tekst swojego oświadczenia, 1937

Austrian Envoy Heinrich Schimdt reads out his statement, 1937

371. Poseł Danii Peter Christian Schou, 1937

Danish Envoy Peter Christian Schou, 1937

372. Nuncjusz apostolski Filippo Cortesi wręcza prezydentowi Ignacemu Mościckiemu listy uwierzytelniające, 1937

Apostolic Nuncio Filippo Cortesi presents letters of credence to President Ignacy Mościcki, 1937

373

374

375

376

373. Wręczenie listów uwierzytelniających prezydentowi Ignacemu Mościckiemu przez posła Danii Petera Christiana Schou, 1937

Denmark’s Envoy Peter Christian Schou presents letters of credence to President Ignacy Mościcki, 1937

374. Przemówienie prezydenta Ignacego Mościckiego w trakcie uroczystości złożenia listów uwierzytelniających przez posła Chin Chang Hsin-Hai, 1934

President Ignacy Mościcki speaks at the presentation of letters of credence by Chinese Envoy Chang Hsin-Haia, 1934

375. Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Rumunii Richarda Franassovici, 1938

Romania’s Ambassador Richard Franassovici presents letters of credence, 1938

376. Ambasador Stanów Zjednoczonych Anthony J. Drexel-Biddle, 1937

Ambassador of the United States Anthony J. Drexel-Biddle, 1937

378

379

380

377. (s. 220–221) Zdjęcie pamiątkowe z uroczystości wręczenia listów uwierzytelniających przez ambasadora Francji Léona Noëla, 1935
(p. 220–221) Commemorative photograph of the presentation of letters of credence by French Ambassador Léon Noël, 1935

378. Poseł Danii Peter Christian Schou, 1934
Danish Envoy Peter Christian Schou, 1934
379. Ambasador ZSRR Nikołaj Szaronow, 1939
Ambassador of the Soviet Union Nikolai Sharonov, 1939
380. Poseł Hiszpanii Sylvio Fernandez Vallin, 1926
Spanish Envoy Sylvio Fernandez Vallin, 1926

*L'Ambassadeur
de l'Union des Républiques Soviétiques Socialistes
a eu l'honneur de présenter ses lettres de créance
à son Excellence
le Président de la République
recevra avec Madame Charonov
le jeudi 15 juin à 10 heures du soir.
En uniforme.*

Kaligrafia zaproszenia na uroczystość złożenia listów uwierzytelniających
Calligraphy of an invitation to the ceremony of presentation of letters
of credence

381. Poseł Jugosławii Vladislav Martinac, 1937
Yugoslav Envoy Vladislav Martinac, 1937

382. Nuncjusz apostolski Filippo Cortesi, 1937
Apostolic Nuncio Filippo Cortesi, 1937

„Gdy ambasador pojawi się na dziedzińcu i wsiadać będzie do powozu, batalion piechoty odda honory wojskowe, a muzyka grać będzie fanfarę aż do chwili, gdy powóz Ambasadora wyjedzie z bramy. Orszak uformuje się w tym samym porządku jak pierwiej i wszyscy zajmą te same miejsca w powozach. W chwili, gdy trębacze wyjadą z bramy na plac Zamkowy, odegrają fanfarę”¹³.

“When [after presenting his credentials] the ambassador enters the courtyard and steps into the carriage, the infantry battalion salutes, and the fanfare is played till the ambassador’s carriage leaves the gate. His party goes in the same order as previously and all take the same places in their carriages. When the trumpeters pass through the gate and enter the Castle Square, they sound the fanfare.”¹³

383

384

385

383–385. Ambasador opuszcza dziedziniec Zamku Królewskiego w Warszawie w towarzystwie eskorty wojskowej
The ambassador leaves Warsaw Royal Castle courtyard escorted by the Guard of Honour

W dniu 20 VII 1936 r. ceremonia składania listów uwierzytelniających odbyła się wyjątkowo na Wawelu. Listy złożył prezydentowi Ignacemu Mościckiemu ambasador Włoch Pietro Arone di Valentino.

„Orszak uda się z Grand Hotelu przez Rynek, Wiślną, Straszewskiego, Planty, koło kościoła św. Idziego na dziedziniec wawelski. Przejeżdżając mimo Katedry Wawelskiej, trębaczce odegrają fanfarę”¹⁴.

On 20 July 1936, a ceremony of presenting letters of credence exepctionally took place at Wawel Castle in Krakow. The letters were presented to President Ignacy Mościcki by Italian Ambassador Pietro Arone di Valentino.

“The diplomatic retinue proceeds from the Grand Hotel to the Market Square, along Wiślna and Straszewskiego Streets, then through the Planty, and by the Church of St Giles to the Courtyard of Wawel Castle. While passing by Wawel Cathedral, the trumpeters play fanfare.”¹⁴

386

386–394. (s. 228–235) Zdjęcia z ceremonii
(p. 228–235) Photos from the ceremony

387

388

„Ambasador wejdzie do Sali Poselskiej poprzedzony przez 2 adiutantów, prowadzony z prawej strony przez Ministra Spraw Zagranicznych, z lewej przez Dyrektora Protokołu. Adiutanci zajmą natychmiast swoje miejsca za Panem Prezydentem Rzeczypospolitej, Minister Spraw Zagranicznych i Dyrektor Protokołu prowadzą Ambasadora do środka sali, gdzie się zatrzymują naprzeciwko Pana Prezydenta RP. Dyrektor Protokołu wymieni na głos tytuły Ambasadora, zwracając się do Prezydenta Rzeczypospolitej tymi słowy: «Son Excellence Monsieur le Baron Pierre Arone di Valentino Ambassadeur Extraordinaire et Plénipotentiaire d’Italie». Po wypowiedzeniu przez Dyrektora Protokołu powyższych słów, Minister Spraw Zagranicznych pozostawia Ambasadora na środku sali, a sam zajmuje miejsce na prawo od Prezydenta Rzeczypospolitej. Równocześnie Dyrektor Protokołu odstąpi od Ambasadora i stanie z boku. Podczas tego adiutant, towarzyszący świącie Ambasadora, ustawi cały personel Ambasady według rangi w jednym rzędzie za Ambasadorem, sam zaś stanie za personelem. Gdy wszyscy będą na miejscu, Ambasador po złożeniu ukłonu wygłosi mowę.

Po skończeniu mowy Ambasador podchodzi ku Prezydentowi Rzeczypospolitej i składa w jego ręce listy uwierzytelniające. Prezydent RP przekazuje je Ministrowi Spraw Zagranicznych i odbiera z jego rąk tekst swojej mowy, którą natychmiast wygłasza.

Po skończeniu przemówienia Prezydent Rzeczypospolitej i Ambasador podchodzą ku sobie, Prezydent Rzeczypospolitej podaje rękę Ambasadorowi.

Ambasador natychmiast prosi Prezydenta Rzeczypospolitej o pozwolenie przedstawienia personelu Ambasady. Po zezwoleniu Prezydenta Rzeczypospolitej, Ambasador zwróci się do stojących za nim członków Ambasady, którzy podejść kolejno według starszeństwa. Ambasador wymieni ich nazwiska i rangi, a Prezydent Rzeczypospolitej poda każdemu rękę. Przez ten czas wszyscy inni obecni zachowują swoje miejsca. Po przedstawieniu świąty Ambasadora Dyrektor Protokołu przedstawi mu otoczenie Pana Prezydenta Rzeczypospolitej”¹⁵.

SUA MAESTÀ VITTORIO EMANUELE III
PER GRAZIA DI DIO E PER VOLONTÀ DELLA NAZIONE
RE D'ITALIA

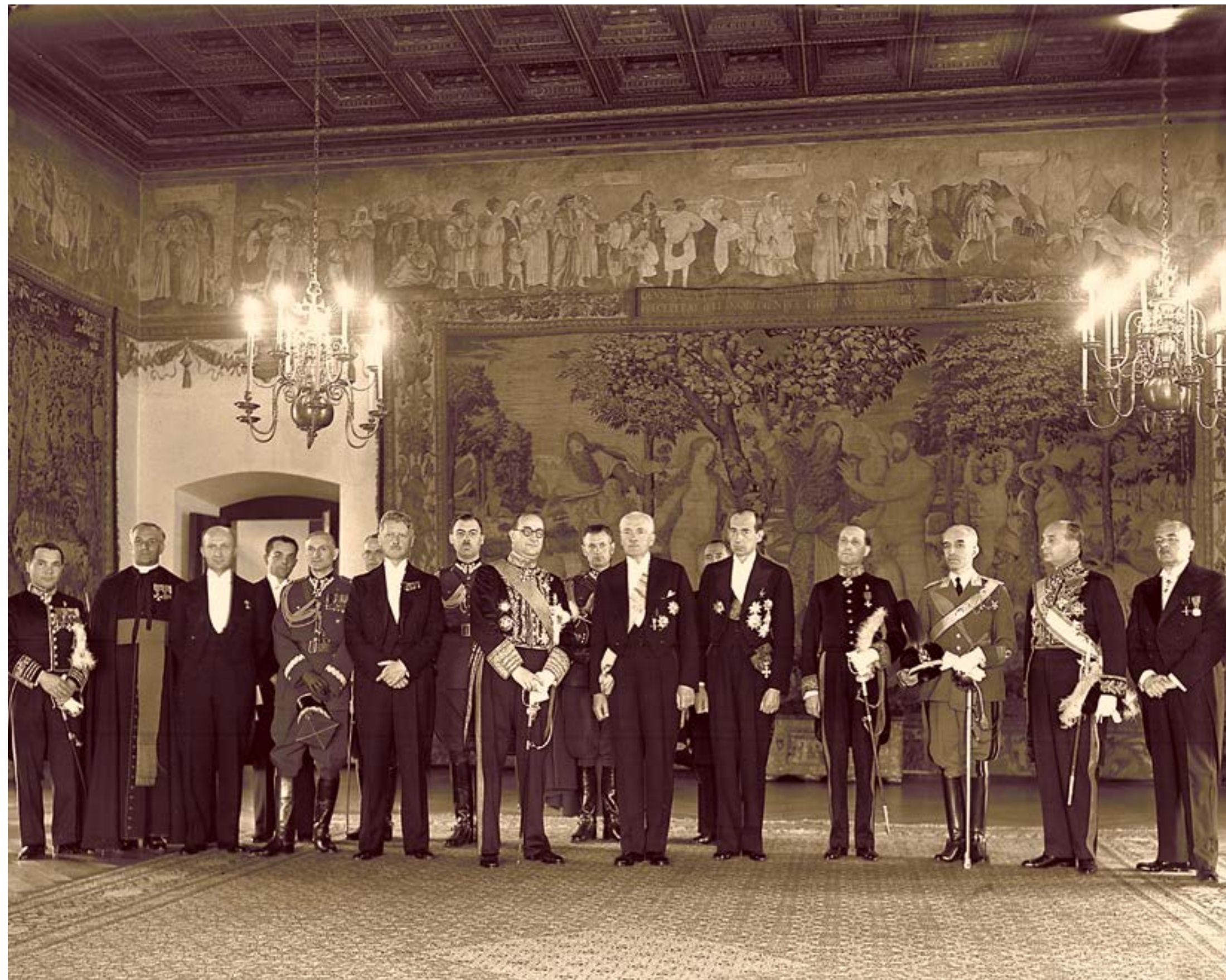
Liternictwo i ornamentyka stosowana przez włoski
Protokół Dyplomatyczny
*Calligraphy and ornamentation used by Italian
Diplomatic Protocol*

“The ambassador enters the Audience Hall preceded by two adjutants, flanked by the foreign minister on his right and the chief of protocol on his left. The adjutants immediately take their place behind the president of the Republic of Poland, while the foreign minister and the chief of protocol lead the ambassador to the middle of the hall, where they stop facing the president of the Republic of Poland. The chief of protocol lists the ambassador’s titles, and then addresses the president of the Republic of Poland as follows: ‘Son Excellence Monsieur le Baron Pierre Arone di Valentino Ambassadeur Extraordinaire et Plénipotentiaire d’Italie’. After that, the foreign minister leaves the ambassador in the middle of the hall, while himself taking place on the right side of the president of the Republic of Poland. At the same time the chief of protocol retreats sideways and stands aside. At this time the whole embassy staff is arranged by the adjutant accompanying the ambassador’s retinue in order of diplomatic precedence in a file behind the ambassador, with the adjutant himself taking place behind the staff. When everyone is present, the ambassador makes a bow and delivers his speech.

After the speech, the ambassador advances to the president of the Republic of Poland and presents letters of credence. The president of the Republic of Poland hands them over to the minister of foreign affairs, while receiving the text of his own speech, which he then delivers.

After the speech, the president of the Republic of Poland and the ambassador approach each other and the president shakes hands with the ambassador.

Then the ambassador asks the president of the Republic of Poland for permission to introduce the members of his embassy. After the permission is granted, the ambassador turns towards the embassy staff standing behind him. They approach in turn, in order of seniority. The ambassador gives their names and ranks, and the president of the Republic of Poland shakes hands with each one of them. During this time all present stay at their place. After the introduction of the ambassador’s retinue, the chief of protocol introduces the entourage of the president of the Republic of Poland.”¹⁵

„W Katedrze Wawelskiej Pan Ambasador uda się wprost do krypty Świętego Leonarda, gdzie złoży wieniec na trumnie Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Po tej ceremonii Pan Ambasador uda się tą samą drogą z powrotem do Zamku Królewskiego. Podczas przejścia Ambasadora do Katedry i z Katedry oddziały wojskowe oddadzą honory”¹⁶.

“Inside Wawel Cathedral, the ambassador proceeds directly to the crypt of St. Leonard where he lays a wreath on the tomb of Marshal Józef Piłsudski.

After this ceremony, ambassador takes the same way back to Royal Castle. When the ambassador walks to and from the Cathedral, he receives full military honours.”¹⁶

392

393

394

Korpus dyplomatyczny w Polsce

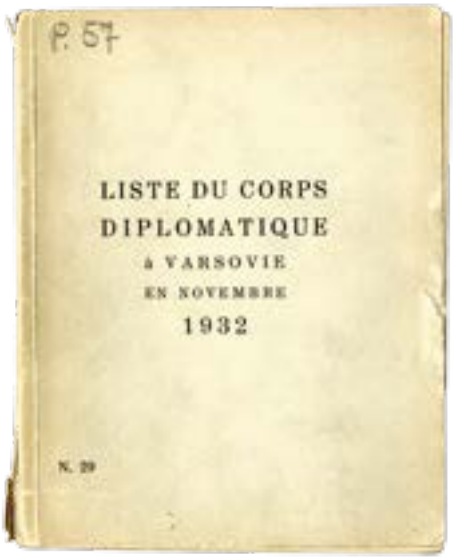
Diplomatic Corps in Poland

„Po raz pierwszy korpus dyplomatyczny wystąpił oficjalnie *in corpore* 1 stycznia 1920 r. w Łazienkach z okazji złożenia życzeń noworocznych Józefowi Piłsudskiemu”¹⁷.

*“The Diplomatic Corps appeared officially in corpore for the first time in the Łazienki Palace on 1 January 1920 for New Year’s reception hosted by Marshal Józef Piłsudski”.*¹⁷

„Szeroka opinia publiczna w Polsce zapoznawała się z przejawami aktywności warszawskiego korpusu dyplomatycznego najczęściej z okazji uroczystości składania listów uwierzytelniających przez posłów i ambasadorów poszczególnych państw oraz z okazji udziału korpusu w tradycyjnych polskich świętach narodowych. Corocznie członkowie korpusu dyplomatycznego brali udział w wielkich rewiach wojskowych organizowanych 3 maja i 11 listopada. Z okazji trzeciego święta (po zamachu majowym 1926 roku) – imienin marszałka J. Piłsudskiego 19 marca – przedstawiciele dyplomatyczni byli zapraszani na galowe przedstawienie teatralne”¹⁸.

*“The time that the Polish public could most often see the Warsaw Diplomatic Corps was when foreign envoys and ambassadors presented letters of credence and the corps participated in Polish national holiday celebrations. Every year, members of the Diplomatic Corps would attend big military parades organised on 3 May and 11 November. The third occasion (after the May Coup of 1926) was Marshal Piłsudski’s name day on 19 March when diplomats were invited to a theatre gala performance.”*¹⁸

Publikowana lista korpusu dyplomatycznego akredytowanego w Warszawie, 1932
The Warsaw Diplomatic List, 1932

395

396

„Najefektowniejsze były przyjęcia urządzone dla korpusu dyplomatycznego, a zwłaszcza słynne zamkowe obiady noworoczne. Wówczas *menu* i protokół opracowywano ze szczególną pieczołowitością. Najwyższe miejsce przy stole zajmował prezydent. Z osobistości polskich kolejnymi byli Marszałek Piłsudski, premier, marszałkowie Sejmu i Senatu. Wśród dyplomatów pierwszeństwo przysługiwało dziekanowi korpusu dyplomatycznego, dalej zasiadali ambasadrowie w kolejności starszeństwa akredytacji, posłowie i na końcu *charges d'affaires*. Służba, jak zawsze podczas zamkowych uroczystości, występowała w liberjach z czasów Stanisława Augusta”¹⁹.

*“The most spectacular were receptions organised for the Diplomatic Corps, especially the famous New Year’s dinners at the Castle. The menu and protocol for such occasions were prepared with special care. The highest place at the table was reserved for the president. Next in order was Marshal Piłsudski, the prime minister, Speakers of the Sejm and the Senate. Among the diplomats, the Dean of the Diplomatic Corps had the highest precedence, followed by ambassadors in order of seniority of accreditation, envoys and finally charges d’affaires. The servants, as usual during the ceremonies at the Castle, were attired in period uniforms of the times of King Stanislaus Augustus Poniatowski.”*¹⁹

397. Składanie życzeń noworocznych prezydentowi Ignacemu Mościckiemu na Zamku Królewskim w Warszawie, 1939
Offering New Year’s wishes to President Ignacy Mościcki at Royal Castle in Warsaw, 1939

„Również obchody świąt narodowych państw, których przedstawiciele byli akredytowani w Polsce, stwarzały okazję do popularyzowania nie tylko określonego kraju, ale także jego przedstawicieli dyplomatycznych”²⁰.

“Celebrations of national holidays of states whose representatives were accredited to Poland offered occasions to popularise not only a specific country, but also its diplomats.”²⁰

398. Gmach poselstwa Holandii w Warszawie z wywieszoną flagą państwową z okazji święta narodowego, 1930
Building of the Royal Dutch Embassy in Warsaw, with the National Flag displayed on the occasion of the Dutch National Holiday, 1930

399. Członkowie korpusu dyplomatycznego na schodach przed cerkwią św. Marii Magdaleny po zakończonym nabożeństwie żałobnym w intencji zmarłego króla Rumunii Ferdynanda I, 1927
Memorial Mass in Warsaw for the deceased King of Romania Ferdinand I. Members of the Diplomatic Corps on the stairs in front of St. Mary Magdalene Orthodox Church after the Mass, 1927

400. Członkowie korpusu dyplomatycznego w ogrodzie sejmowym podczas głosowania nad wyborem Prezydenta RP przez Zgromadzenie Narodowe, 1926
Members of the Diplomatic Corps in the garden of the Sejm during the National Assembly vote for the President of the Polish Republic, 1926

401. Obchody święta narodowego Estonii w Warszawie. Akademia w sali Rady Miejskiej. Siedzą w pierwszym rzędzie od lewej m.in. poseł Łotwy w Mikelis Valters oraz poseł Iranu Hamid Sayah, 1937
Celebration of the Estonian National Holiday held in the Hall of the Warsaw City Council, 1937. Sitting in the first row from left are: Latvian Envoy Mikelis Valters and Iranian Envoy Hamid Sayah

399

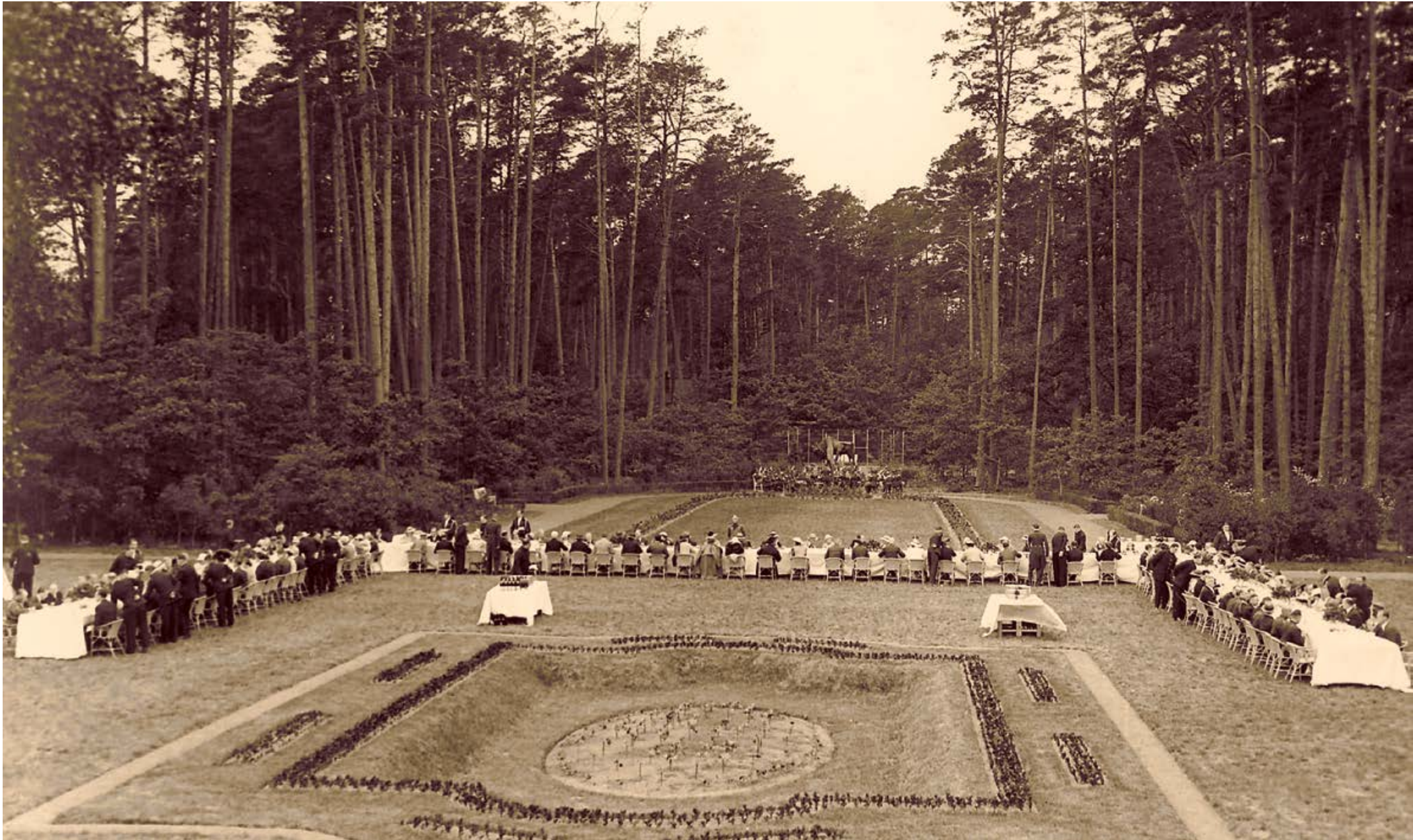
400

401

398

405

402–405. Spotkania korpusu dyplomatycznego w letniej rezydencji Prezydenta RP w Spale
Diplomatic Corps meetings at Spała, the Polish President's summer residence

406. Złożenie wieńców na Cmentarzu Obrońców Lwowa przez ambasadora USA Johna Cudahy'ego, 1934
U.S. Ambassador John Cudahy lays a wreath at the Defenders of Lwow Cemetery, 1934

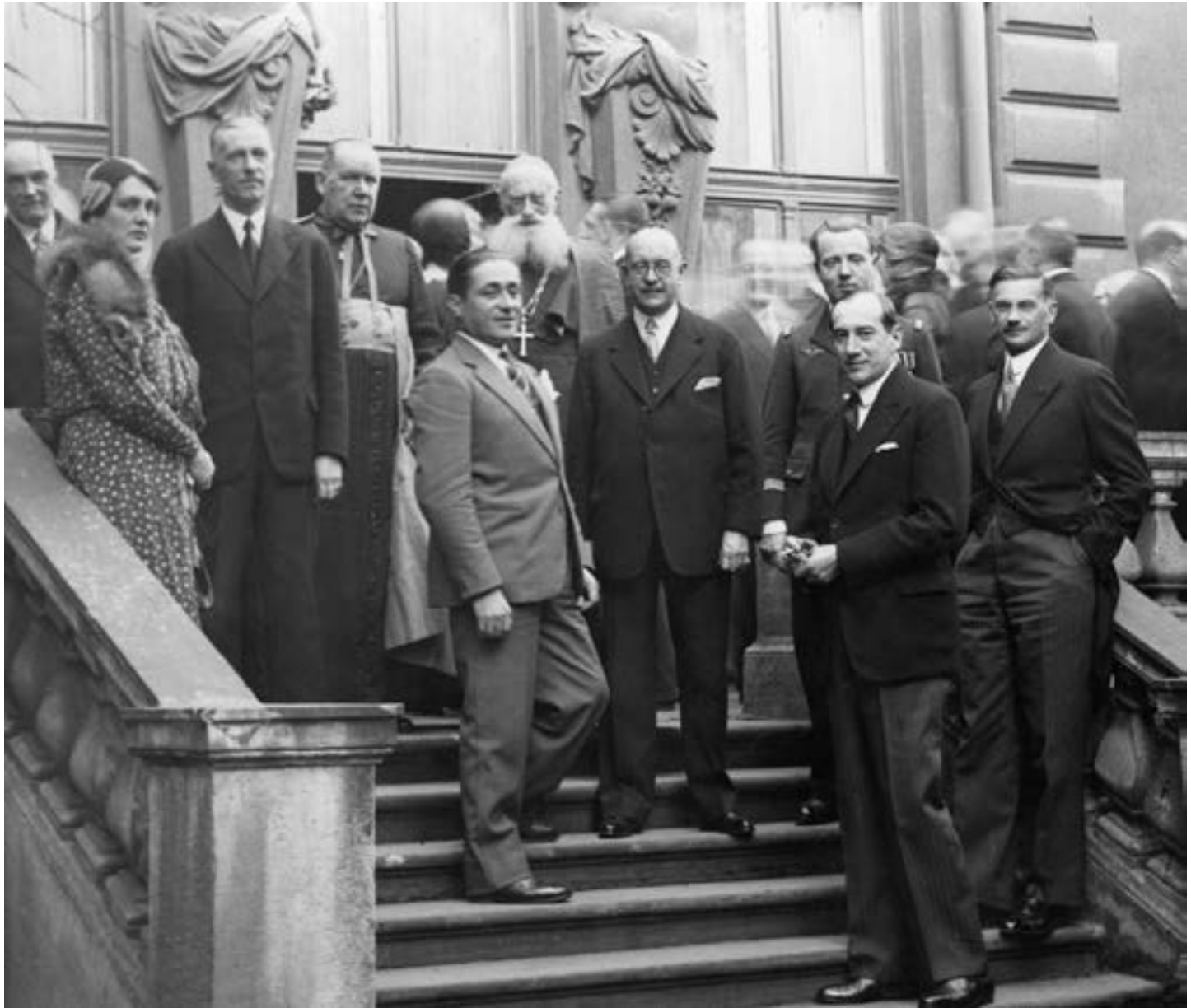
407. Przyjęcie w ambasadzie Francji w Warszawie z okazji 500-lecia męczeńskiej śmierci Joanny d'Arc. Ambasador Francji Jules Laroche (w środku w okularach) oraz wiceminister spraw zagranicznych Józef Beck (z przodu), 1931
Reception at French Embassy in Warsaw to commemorate the 500th Anniversary of Joan of Arc's death. French Ambassador Jules Laroche (in the centre in eyeglasses) and deputy Minister of Foreign Affairs Józef Beck (in the foreground), 1931

406

408. Przyjęcie wydane przez nuncjusza apostolskiego ks. abp. Filippo Cortesiego (trzeci od lewej) w związku z rozpoczęciem jego pracy dyplomatycznej. Po jego prawej stronie Karol Romer – szef polskiego Protokołu Dyplomatycznego, 1937
Reception hosted by Apostolic Nuncio Archbishop Filippo Cortesi (third from the left) on the occasion of assuming his mission. On the Nuncio's left is Karol Romer, the Chief of Polish Diplomatic Protocol, 1937

409. Bankiet na cześć ambasadora USA Johna Cudahy'ego, Warszawa, 1933
Banquet in honour of U.S. Ambassador John Cudahy, Warsaw, 1933

407

408

409

410. Przyjęcie wydane przez prezydenta Ignacego Mościckiego na tarasie Zamku Królewskiego dla przedstawicieli dyplomacji, rządu i społeczeństwa, Warszawa, 1934
Reception hosted by President Ignacy Mościcki for diplomats, government officials and members of the public on the Royal Castle's terrace, Warsaw, 1934

411. Bal prasy w Warszawie. Od lewej widoczni: p.o. dyrektor Protokołu Dyplomatycznego Aleksander Łubieński, pani Halina Łubieńska, ambasador Rumunii Richard Franasovici oraz córka Ambasadora Turcji panna Emel Tek, 1939
Press ball in Warsaw. Pictured from the left: acting director of Diplomatic Protocol Aleksander Łubieński, Mrs. Łubieńska, Romanian Ambassador Richard Franasovici and the Turkish Ambassador's daughter Miss Emel Tek, 1939

412. Zabawa karnawałowa z udziałem przedstawicieli dyplomacji państw obcych w Warszawie. Widoczny m.in. ambasador Francji Jules Laroche (siedzi drugi z lewej), 1932
Carnival ball attended by foreign diplomats in Warsaw. Among them the French Ambassador Jules Laroche (sitting second from the left), 1932

413. Przyjęcie w ambasadzie ZSRR wydane przez ambasadora ZSRR Mikołaja Szaronowa. Widoczni od lewej: wiceminister spraw zagranicznych Jan Szembek, małżonka posła szwedzkiego, żona ambasadora ZSRR, żona ambasadora USA, poseł Szwecji Joen de Lagerberg, 1939
Reception at the USSR Embassy hosted by Soviet Ambassador Nikolai Sharonov. Pictured from the left: Deputy Foreign Minister Jan Szembek, the wife of the Swedish Envoy, the wife of the Soviet Ambassador, the wife of the U.S. Ambassador, Swedish Envoy Joen de Lagerberg, 1939

410

411

412

Menu bankietowe
Banquet menu

413

414. Przyjęcie w ambasadzie Japonii w Warszawie, 1938
Reception at Japanese Embassy in Warsaw, 1938

415. Przyjęcie wydane przez posła Łotwy Ludviga Ekisa. Widoczny m.in. wiceminister spraw zagranicznych Jan Szembek, 1938
Reception hosted by Latvian Envoy Ludvigs Ekis, 1938. Pictured Polish Deputy Foreign Minister Jan Szembek

416. Przyjęcie w poselstwie Rumunii z okazji 10. rocznicy przyłączenia do Rumunii Bukowiny i Siedmiogrodu, Siedzą od lewej: marszałek Józef Piłsudski, minister spraw zagranicznych August Zaleski, marszałek Sejmu Ignacy Daszyński, książę Zdzisław Lubomirski, kardynał Aleksander Kakowski. 1928
Reception at Romanian Legation to celebrate the 10th Anniversary of Incorporation of Transylvania and Bukovina into Romania. From the left: Marshal Józef Piłsudski, Foreign Minister August Zaleski, Sejm Speaker Ignacy Daszyński, Prince Zdzisław Lubomirski, Cardinal Aleksander Kakowski, 1928

417. Raut w ambasadzie Rumunii. Widoczni m.in. ambasador Rumunii Richard Franassovici oraz zastępca szefa Protokołu Dyplomatycznego Aleksander Łubieński (trzeci od lewej), 1938
Banquet at Romanian Embassy. Pictured: Romanian Ambassador Richard Franassovici (third from the right) and Deputy Chief of Diplomatic Protocol Aleksander Łubieński (third from the left), 1938

414

415

416

417

Składanie wieńców na Grobie Nieznanego Żołnierza w Warszawie

Laying wreaths at the Tomb of the Unknown Soldier in Warsaw

Grób Nieznanego Żołnierza w Warszawie powstał w 1925 r. i wpisał się w zapoczątkowaną po I wojnie światowej tradycję honorowania poległych, bezimiennych żołnierzy. Ceremoniał dyplomatyczny i wojskowy składania hołdu polskim żołnierzom utrzymał się przez cały okres międzywojenny. Grób Nieznanego Żołnierza był tym samym ważnym punktem programu wizyt oficjalnych przedstawicieli państw obcych. Do zwyczaju należało składanie wieńców przez nowo akredytowanych w Polsce posłów i ambasadorów.

The Tomb of the Unknown Soldier in Warsaw was erected in 1925, fitting in with the tradition established after the First World War of paying tribute to the fallen, unsung heroes. This diplomatic and military ceremonial to honour Polish soldiers was observed throughout the interwar period. Thus, the Tomb became an important point on the agendas of official visits by representatives of foreign countries. It was a custom for ambassadors and envoys newly accredited to Poland to lay wreaths at the Tomb of the Unknown Soldier.

Pocztówka przedstawiająca Grób Nieznanego Żołnierza
Postcard showing the Tomb of the Unknown Soldier

418

419

418. Grób Nieznanego Żołnierza, usytuowany pod kolumnadą Pałacu Saskiego, 1927
The Tomb of the Unknown Soldier, under the colonnade of Saxon Palace, 1927

419. Maharadża Darampuru Vijava Devi, 1936
Maharaja of Darampur Vijava Devi, 1936

420. Ambasador Włoch Luigi Vannutelli Rey, 1931
Italian Ambassador Luigi Vannutelli Rey, 1931

421. Minister spraw zagranicznych Rumunii Grigore Gafencu, 1939
Romanian Foreign Minister Grigore Gafencu, 1939

420

421

423

422. (s. 254–255) Minister spraw zagranicznych Francji Louis Barthou (z brodą) w towarzystwie ministra spraw zagranicznych Polski Józefa Becka przechodzi przed frontem kompanii honorowej WP, 1934
(p. 254–255) French Foreign Minister Louis Barthou (with a beard) in the company of Polish Foreign Minister Józef Beck reviews the Honour Guards of the Polish Armed Forces, 1934

424

423. Poseł Rumunii Grigore Bilciurescu, 1931
Romanian Envoy Grigore Bilciurescu, 1931
424. Poseł Chin Chang Hsin-Hai, 1934
Chinese Envoy Chang Hsin-Hai, 1934
425. Ambasador Włoch Alberto Martin-Franklin, 1929
Italian Ambassador Alberto Martin-Franklin, 1929

425

426

427

426–427. Moment oddania honorów przy Grobie Nieznanego Żołnierza. Po lewej: premier Rumunii patriarcha Miron Cristea (1938). Powyżej: król Rumunii Karol II i następca tronu wielki wojewoda Michał, 1937
Paying tribute to fallen soldiers at the Tomb of the Unknown Soldier in Warsaw; left: Romanian Prime Minister, Patriarch Miron Cristea (1938). Above: Carol II, King of Romania with Crown Prince Michael, Grand Voievod of Alba-Iulia, 1937

428. Poseł Czechosłowacji Václav Girsu dokonuje wpisu do książki pamiątkowej, 1927
Czechoslovak Envoy Václav Girsu makes an entry in the guestbook, 1927

429–430. Poseł Haiti Constantin Fouchard (1934) oraz członek japońskiej rodziny cesarskiej książę Takamatsu (1930) po zakończeniu uroczystości przy Grobie Nieznanego Żołnierza
Haitian Envoy Constantin Fouchard (1934) and Member of the Japan Imperial Family Prince Takamatsu (1930) after the ceremony at the Tomb of the Unknown Soldier

428

429

430

Polscy dyplomaci podczas składania wieńców
Polish diplomats at wreath-laying ceremonies

431

432

431. Złożenie wieńca przez pracowników poselstwa we Włoszech pod tablicą ku czci Adama Mickiewicza (pierwszy od lewej poseł August Zaleski), Rzym, 1924
Staff of Polish Legation in Italy lay a wreath at a commemorative plaque to Adam Mickiewicz (pictured first from the left: Envoy August Zaleski), Rome, 1924

432. Minister spraw zagranicznych Józef Beck składa wieńiec na Grobie Nieznanego Żołnierza w Paryżu, 1933
Foreign Minister Józef Beck lays a wreath at the Tomb of the Unknown Soldier in Paris, 1933

433

435

436

434

433–434. Minister spraw zagranicznych Józef Beck (1938) oraz minister spraw zagranicznych August Zaleski (1928) podczas składania wieńców na Grobie Nieznanego Żołnierza w Rzymie
Foreign Minister Józef Beck (1938) and Foreign Minister August Zaleski (1928) attend a wreath-laying ceremony at the Tomb of the Unknown Soldier in Rome.

435. Minister spraw zagranicznych Józef Beck składa wieniec na cmentarzu żołnierzy łotewskich, Ryga, 1938
Foreign Minister Józef Beck lays a wreath at the Military Cemetery for Latvian soldiers, Riga, 1938

436. Minister spraw zagranicznych August Zaleski składający wieniec w Bukareszcie, 1929
Foreign Minister August Zaleski lays a wreath in Bucharest, 1929

Powitania i pożegnania
Welcome and farewell

437–438. Oczekiwanie na przyjazd gościa. Na pierwszym zdjęciu minister spraw zagranicznych August Zaleski w otoczeniu współpracowników i reprezentantów rządu oraz korpusu dyplomatycznego akredytowanego w Warszawie (1928). Na drugim zdjęciu prezydent Ignacy Mościcki i szef Protokołu Dyplomatycznego Karol Romer, Warszawa, 1938

Waiting for the arrival of a guest. On the first photo: Foreign Minister August Zaleski surrounded by his associates and representatives of the government with members of Diplomatic Corps accredited in Warsaw (1928). On the second photo: President Ignacy Mościcki with Chief of Diplomatic Protocol Karol Romer, Warsaw, 1938

437

438

439. Zgłoszenie przez dowódcę oddziału reprezentacyjnego gotowości do uroczystego powitania. Na zdjęciu emir Faisal Abdel Azis z Królestwa Arabii Saudyjskiej, Warszawa, 1932

Commander of the Honour Guard reports his Guard ready for ceremonial welcome. Pictured: Emir Faisal Abdel-Azis from the Kingdom of Saudi Arabia, Warsaw, 1932

439

440

441

442

440. Ambasador Stanów Zjednoczonych John Cudahy, Kraków, 1935

Ambassador of the United States John Cudahy, Krakow, 1935

441. Regent Węgier Miklós Horthy, Kraków, 1938

Regent of Hungary Miklós Horthy, Krakow, 1938

442. Minister spraw zagranicznych Włoch Galeazzo Ciano, Warszawa, 1939

Italian Foreign Minister Galeazzo Ciano, Warsaw, 1939

443. Minister spraw zagranicznych Francji Pierre Laval, Warszawa, 1935

French Foreign Minister Pierre Laval, Warsaw, 1935

443

444. Przyjazd króla Rumunii Karola II i wielkiego wojewody Michała, Warszawa, 1937
Arrival of Carol II, King of Romania and Crown Prince Michael, Grand Voievod of Alba-Iulia, Warsaw, 1937

445. Pożegnanie ministra spraw zagranicznych Augusta Zaleskiego przed jego wyjazdem z oficjalną wizytą do Francji, Warszawa, 1929
Send-off ceremony for Foreign Minister August Zaleski before his train departs for an official visit to France, Warsaw, 1929

446. Wizyta ministra spraw zagranicznych Francji Louisa Barthou, Warszawa, 1934
Visit to Poland by French Foreign Minister Louis Barthou, Warsaw, 1934

447. Minister spraw zagranicznych August Zaleski w oknie pociągu przed odjazdem do Genewy na 67. Sesję Rady Ligi Narodów, 1932
Foreign Minister August Zaleski stands in the window of a train before departing for Geneva to attend the 67th session of the Council of the League of Nations, 1932

448. Wizyta ministra spraw zagranicznych Francji Yvona Delbosa, Warszawa, 1937
French Foreign Minister Yvon Delbos arrives in Poland for a visit, Warsaw, 1937

444

445

446

447

448

Bilet wizytowy ministra spraw zagranicznych
The foreign minister's visiting card

W oficjalnych podróżach rządu polskiego oraz w trakcie wizyt gości zagranicznych wykorzystywane były kolejowe salongi.

For state visits by the Polish government and during visits to Poland by foreign officials, saloon carriages were used.

„Pan Prezydent Mościcki dawał nam często na podróże oficjalne swoją salonkę. Wykonana całkowicie w Polsce, dekorowana przez polskich młodych artystów, bardzo współczesna, nie luksusowa – była ładna i wygodna. Tkaniny „ładu” pokrywały meble i okna, kute żelazo ramowało oświetlenie”²¹.

“President Mościcki would often lend us his saloon carriage for state visits. It was entirely made in Poland, decorated by Polish young artists, very modern and not luxurious – it was nice and comfortable. The upholstery and window curtains were made by Ład, and the lighting was bordered with wrought iron.”²¹

449

Bilet wizytowy włoskiego ministra spraw zagranicznych Carlo Sforzy
Italian Foreign Minister Carlo Sforza's visiting card

450

451

449. Powitanie na dworcu nowo mianowanego ambasadora Francji w Polsce Léona Noël'a z udziałem szefa Protokołu Dyplomatycznego Karola Romera, Warszawa, 1935
Chief of Diplomatic Protocol Karol Romer welcomes the newly appointed French Ambassador to Poland Léon Noël at Warsaw railway station, Warsaw, 1935

452

450. Pożegnanie na dworcu byłego ambasadora Włoch Giuseppe Bastianiniego, Warszawa, 1936
Chief of Diplomatic Protocol Karol Romer bids farewell to Former Italian Ambassador Giuseppe Bastianini at Warsaw railway station, Warsaw, 1936

451. Prezydent Ignacy Mościcki w podróży do Poznania, 1927
President Ignacy Mościcki on a visit to Poznań, 1927

452. Minister spraw zagranicznych Włoch Dino Grandi w podróży do Druskienników, 1930
Italian Foreign Minister Dino Grandi on a visit to Druskienniki, 1930

453. Irański następca tronu Mohammad Reza Pahlawi z wizytą w Polsce. Po lewej szef Protokołu Dyplomatycznego Karol Romer, 1931
Iranian Crown Prince Mohammad Reza Pahlawi on a visit to Poland, 1931. Left: Chief of Diplomatic Protocol Karol Romer

453

454

456

455

- 454.** Wizyta w Polsce ministra spraw zagranicznych Norwegii Halvdana Kohta, Warszawa, 1936
Norwegian Foreign Minister Halvdan Koht arrives in Warsaw for a visit to Poland, 1936
- 455.** Przyjazd do Polski ambasadora we Włoszech Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego, b.d.
Ambassador to Italy Bolesław Wieniawa-Długoszowski arrives at Warsaw airport, undated
- 456.** Powitanie na lotnisku w Warszawie ministra spraw zagranicznych Szwecji Ricarda Sandlera, 1937
Swedish Foreign Minister Ricard Sandler is welcomed at Warsaw Airport, 1937
- 457.** Wizyta ministra spraw zagranicznych Józefa Becka na Łotwie. Powitanie na lotnisku w Rydze, 1938
Foreign Minister Józef Beck on a visit to Latvia, greeted at Riga airport, 1938

457

Przyjęcia i bankiety
Receptions and banquets

458

459

460

461

458. Przyjęcie na cześć ministra spraw zagranicznych Józefa Becka z okazji jego oficjalnej wizyty w Rumunii, 1937
Reception in honour of Foreign Minister Józef Beck during his official visit to Romania, 1937

459. Bankiet w Grand Hotelu w Krakowie z okazji wizyty ambasadora Stanów Zjednoczonych Johna Cudahy'ego, 1935
Banquet at the Grand Hotel in Krakow for the visiting U.S. Ambassador John Cudahy, 1935

460. Przyjęcie na Wawelu (Kraków) z okazji wizyty w Polsce regenta Węgier Miklósa Horthyego, 1938
Dinner reception at Wawel Castle (Krakow) for the visiting Hungarian Regent, Miklós Horthy, 1938

461. Przyjęcie w ambasadzie Rumunii z okazji wizyty w Polsce premiera Rumunii patriarchy Mirona Cristei, 1938
Reception at the Romanian Embassy for the visiting Prime Minister of Romania, Patriarch Miron Cristea, 1938

462. (s. 272–273) Minister spraw zagranicznych Józef Beck podczas przyjęcia wydanego z okazji pobytu w Polsce ministra spraw zagranicznych Rumunii Victora Antonescu, 1936
(p. 272–273) Foreign Minister Józef Beck at a reception for the visiting Romanian Foreign Minister, Victor Antonescu, 1936

463

463. Przyjęcie z okazji wizyty w Warszawie ministra spraw zagranicznych Francji Pierre’a Laval, 1935
Reception in Warsaw for the visiting French Foreign Minister Pierre Laval, 1935

464. Przyjęcie na cześć ambasadora we Francji Juliusza Łukasiewicza wydane przez polsko-francuską grupę parlamentarną. Od lewej siedzą: minister spraw zagranicznych Francji Yvon Delbos, ambasador Juliusz Łukasiewicz, radca ambasady Feliks Frankowski, Paryż 1937
Dinner reception in honour of Ambassador to France Juliusz Łukasiewicz hosted by the Polish-French Parliamentary Group. Sitting from the left: French Foreign Minister Yvon Delbos, Ambassador Julisz Łukasiewicz, Counsellor of the Embassy Feliks Frankowski, Paris, 1937.

464

465–466. Przyjęcie noworoczne u prezydenta Ignacego Mościckiego na Zamku Królewskim w Warszawie, 1939
New Year’s reception hosted by President Ignacy Mościcki at Royal Castle in Warsaw, 1939

467. Śniadanie wydane przez polskiego konsula w Wiedniu Mieczysława Grabińskiego dla Polonii austriackiej, b.d.
Lunch hosted by Polish Consul in Vienna Mieczysław Grabiński for the Polish community in Austria, undated

465

466

467

468. Przyjęcie noworoczne u prezydenta Ignacego Mościckiego na Zamku Królewskim w Warszawie, 1938
New Year's reception hosted by President Ignacy Mościcki at Royal Castle in Warsaw, 1939

469. Przyjęcie w Hotelu Europejskim wydane przez posła Hiszpanii Silvio Fernandez Vallina na cześć nowo mianowanego polskiego posła w Hiszpanii Jana Perłowskiego, Warszawa, 1927
Reception at Europejski Hotel hosted by Spanish Envoy Silvio Fernandez Vallin in honour of the newly appointed Polish Envoy to Spain, Jan Perłowski, Warsaw, 1927

470. Przyjęcie dla dziennikarzy wydane przez naczelnika Wydziału Prasowego MSZ Wacława Przesmyckiego, Warszawa, b.d.
Reception for journalists hosted by Head of the Press Department of the Polish Ministry of Foreign Affairs Wacław Przesmycki, Warsaw, undated

469

470

Rekrutacja i szkolenie
Recruitment and training

Rekrutacja i szkolenie

Recruitment and training

W 1918 r. Polska przystąpiła do budowania nowej, własnej administracji. Wymagało to nadzwyczajnego wysiłku państwa i jego urzędników w dziele tworzenia jednolitych procedur i przezwycięzania różnic, wynikających z ponad 120 lat podziału państwa na trzy odrębne zabory. Misja ta zakończyła się powodzeniem. Jednym z przykładów było szybkie odrodzenie się polskiej służby dyplomatyczno-konsularnej.

Była to służba kompetentna i sprawna, a przy tym przez cały okres międzywojenny dbająca o rozwój i dopływ młodych kadr. Szefowie polskiej dyplomacji odznaczyli się, także i na tym polu, inwencją i konsekwencją w działaniu.

„Do sprawdzonych metod należało odwoływanie do Centrali 20–30 osobowych grup młodych ludzi, przedtem wypróbowanych na jakiejś placówce konsularnej, i organizowanie dla nich co roku «praktyk», czyli staży szkoleniowych, kończących się dość surowym egzaminem. Duży nacisk kładziono przy tym na języki – trzeba było wykazać się dobrą znajomością francuskiego i do wyboru angielskiego lub niemieckiego. Zdany egzamin prowadził do wyższych już szczebli kariery. W miejsce kontraktu uzyskiwało się etat i nominację na referendarza, na placówkę wyjeżdżało się co najmniej w randze *attaché*”²².

Zarówno samo szkolenie, jak i następujący po nim egzamin były uważane za kluczowe w karierze dyplomatycznej. Jak wynika ze słów jednego z kandydatów: „Egzamin dyplomatyczno-konsularny nie był czystą formalnością. Jego wynik miał wpływ, przynajmniej w pierwszych latach pełnej służby, na możliwości awansu oraz rodzaj pierwszej posady”²³.

472

471. (s. 278–279) Otwarcie kursu konsularno-dyplomatycznego przez ministra spraw zagranicznych Augusta Zaleskiego, 1930
(p. 278–279) *Foreign Minister August Zaleski opens a diplomatic and consular course, 1930*

472. Wiktor Drymmer, jeden z pierwszych uczestników egzaminu dyplomatyczno-konsularnego, później wysokiej rangi urzędnik MSZ zajmujący się sprawami personalnymi *Wiktor Drymmer, one of the first applicants to pass the diplomatic and consular examination; later a senior official at the Foreign Ministry, in charge of personnel*

473. Lista członków komisji egzaminu dyplomatyczno-konsularnego
List of the Board of Examiners for the diplomatic and consular service

474. Michał Sokolnicki
Michał Sokolnicki

475. Emil Kipa
Emil Kipa

476. Julian Makowski
Julian Makowski

477. Antoni Roman
Antoni Roman

473

474

475

476

477

In 1918, Poland set about forming a new administrative apparatus of its own. This required enormous effort on the part of the state and its officials, faced with the task of creating uniform procedures and overcoming the differences that had accumulated during the country’s more than 120-year-long partition between the three neighbouring powers. The mission was successfully accomplished, one example being provided by the swift recreation of the Polish diplomatic and consular service.

A competent and efficient service, it set great store by staff development and recruitment of new employees throughout the interwar period. Here, too, the heads of Polish diplomacy showed a great deal of creativity and tenacity of purpose.

“One of the proven methods [of acquiring new personnel] was to recall to the headquarters a group of 20–30 young people, previously tested somewhere at a consular post, and organise for them a training period concluded with fairly difficult examination every year. The emphasis was put on good command of foreign languages – they had to demonstrate their fluency in French and English or German, at choice. Successfully passed examinations allowed them to move up the organisational ladder. A temporary contract was replaced by a full-time employment contact and appointment as desk officer; to go to a diplomatic post abroad, the *attaché* rank was necessary.”²²

Both the training itself and the following examination were considered the most important events in the diplomatic career. One of the diplomatic hopefuls provided this account:

“The diplomatic and consular examination was not only a solemn formality. Its results had impact on, at least in the first years of full-time service, future promotions and the type of the first post.”²³

Droga kandydata do stanowiska etatowego urzędnika w MSZ II Rzeczypospolitej nie należała do łatwych, zwłaszcza w latach trzydziestych, gdy zaczęły obowiązywać nowe ujednolicone przepisy regulujące sprawy naboru i szkolenia pracowników służby zagranicznej.

Kandydat do służby zagranicznej musiał przejść roczną praktykę na placówce za granicą, a następnie w centrali.

„W drugiej połowie grudnia cały nasz rocznik powrócił do Warszawy. Egzamin trwał trzy dni, tylko w godzinach przedpołudniowych. W korytarzu przed jedną z sal konferencyjnych ministerstwa zebraliśmy się o 10 rano, w czarnych marynarkach i prążkowanych spodniach. Przewodniczącym komisji egzaminacyjnej był z reguły wiceminister Szembek, a wraz z nim po jednej stronie długiego stołu przykrytego zielonym suknem zasiadali dyrektor Drymmer, kierownik referatu urzędników etatowych w Biurze Personalnym, i egzaminatorzy, z drugiej zaś strony stołu tkwił samotnie na krześle delikwent”²⁴.

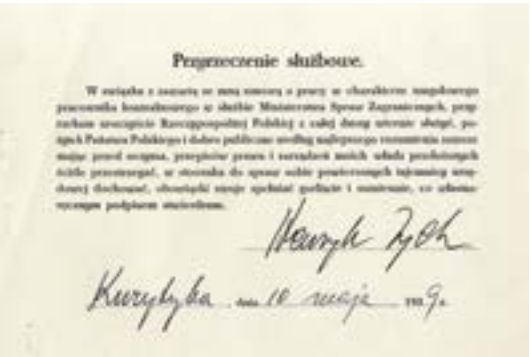
A candidate's path to full-time employee at the Ministry of Foreign Affairs of the Second Republic was no easy matter, especially in the 1930s, after new standardised rules regulating the recruitment and training of employees of the Foreign Service were enforced.

A candidate to the Foreign Service had to undergo a year-long training period at a post abroad, and then at the Ministry.

“In the second half of December, our whole course group returned to Warsaw. We sat for three-day examinations, only in the mornings. One morning at ten o'clock we met outside one of the ministry's conference rooms, dressed in black jackets and striped trousers. Usually the Board of Examiners was presided over by Deputy Minister Szembek, and with him along one side of the long table covered with a green cloth were sitting Director Drymmer, Head of the Personnel Bureau, and the examiners, while sitting on the other side of the table was the solitary trainee.”²⁴

478

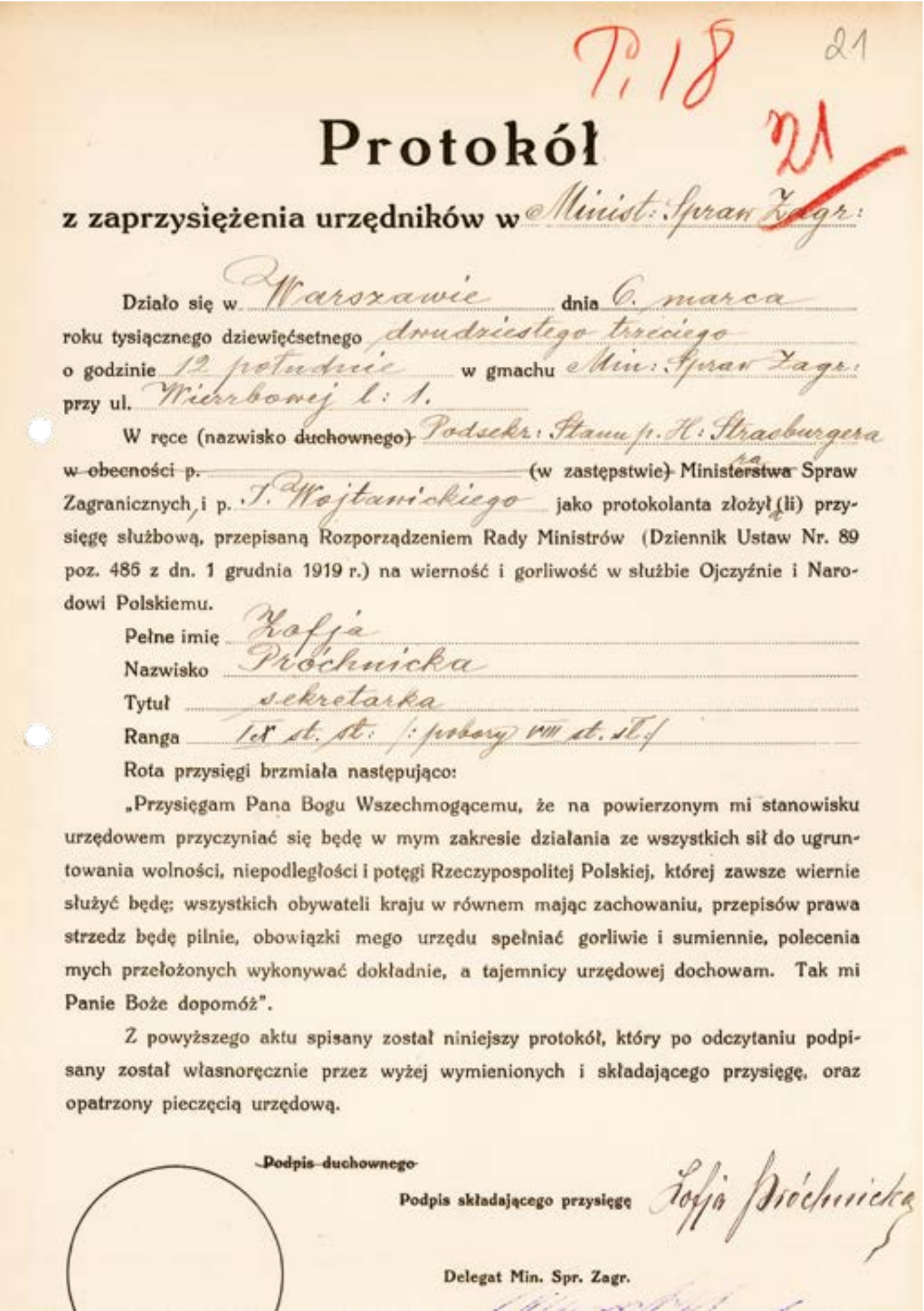

479

478. Umowa o pracę pracownika kontraktowego na placówce Henryka Zycha, 1939
Employment contract of Henryk Zych, contract staff at Polish foreign post, 1939

479. Przyrzeczenie służbowe podpisane przez Henryka Zycha, 1939
Service pledge signed by Henryk Zych, 1939

480. Protokół z zaprzysiężenia urzędnika w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, 1923
Minutes of the administration of oath to an official at the Ministry of Foreign Affairs, 1923

480

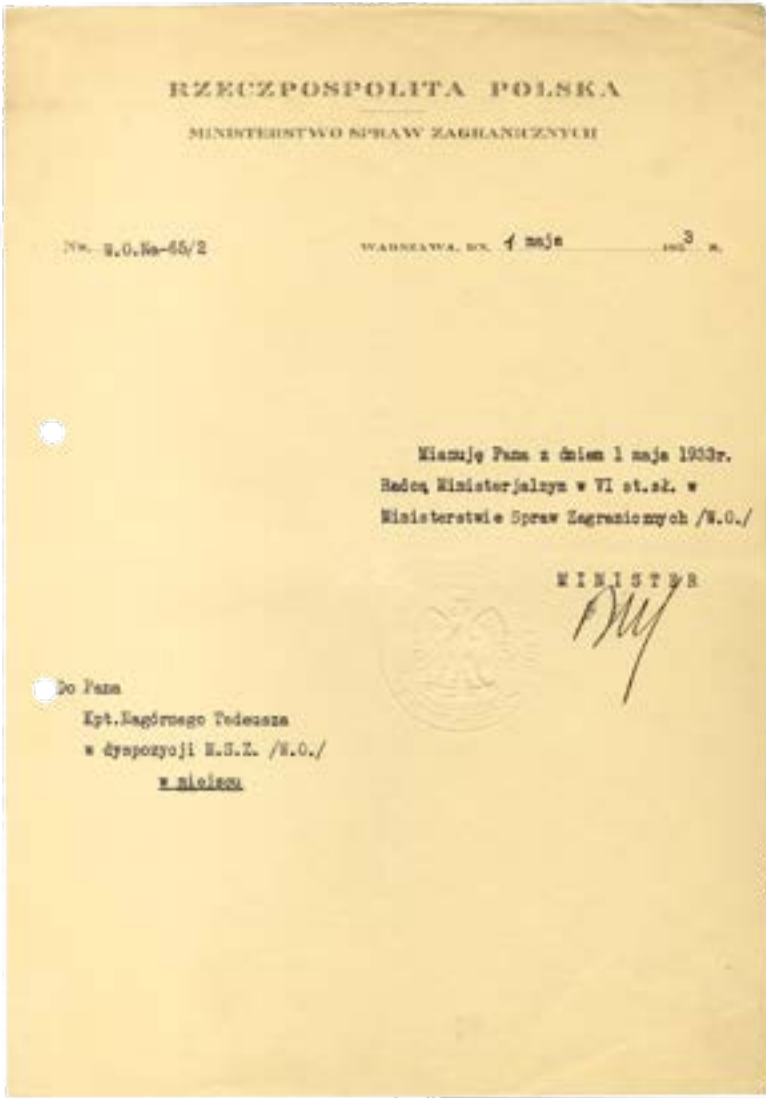
Koło Dyplomatyczne
The Diplomatic Circle

Koło Dyplomatyczne zostało zarejestrowane jako stowarzyszenie 6 V 1923 r. decyzją ministra spraw wewnętrznych. Koło miało za zadanie organizowanie współpracy osób działających na polu dyplomatycznym, podnoszenie wiedzy fachowej i tworzenie tradycji służbowych. Artykuł 12 statutu precyzował, że osiągnięcie tego celu następuje poprzez troskę o rozwój wykształcenia fachowego członków i adeptów służby dyplomatycznej, popieranie działalności naukowej w zakresie nauk dyplomatycznych i konsularnych. W ramach Koła organizowane były odczyty i wykłady oraz pogadanki z prelegentami krajowymi i zagranicznymi. Koło fundowało stypendia, gromadziło materiały do historii polskiej dyplomacji oraz organizowało życie koleżeńskie i ułatwiało kontakty ze światem politycznym krajowym i korpusem dyplomatycznym akredytowanym w Warszawie.

The Diplomatic Circle was registered as an association on 6 May 1923, by decision of the Minister of Home Affairs. Its aim was to promote cooperation among persons active in the field of diplomacy, broaden their expertise and help establish a service tradition. Article 12 of the By-laws specified that this end was to be sought by furthering specialist learning among members of, and candidates for, the diplomatic service, and by supporting scientific pursuits involving diplomatic and consular subjects. The Diplomatic Circle organised lectures and discussions with speakers, both Polish and foreign. It founded scholarships, gathered materials for the history of Polish diplomacy, encouraged social interactions of its members and facilitated contacts between the Polish political circles and the Diplomatic Corps accredited in Warsaw.

481

482

484

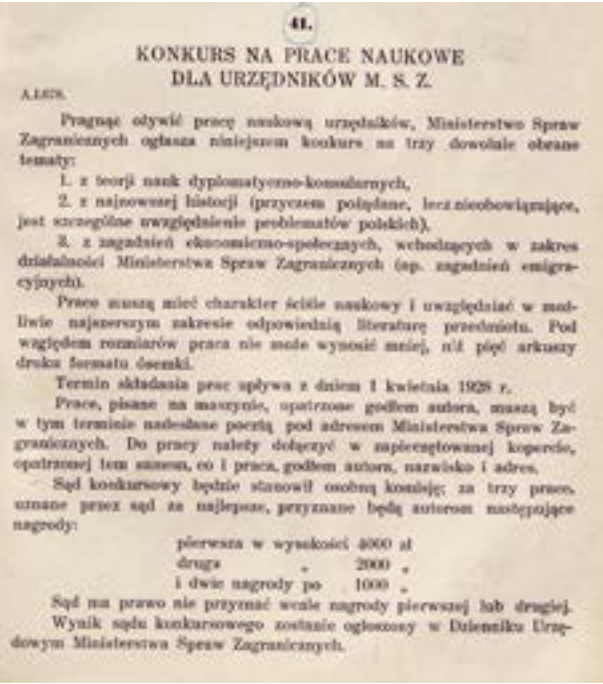
Publikacja dla kandydatów do służby w MSZ
Publication for foreign service candidates

481. Legitymacja urzędowa Tadeusza Romera, 1937
Tadeusz Romer's MFA ID card, 1937

482. Nominacja dla Tadeusza Nagórnego, 1933
Nomination for Tadeusz Nagórny, 1933

483. Fragment okólnika ministra spraw zagranicznych nr 41 z 30 IV 1927, zachęcającego do podejmowania przez urzędników resortu prac naukowych z zakresu merytorycznego będącego w kręgu zainteresowania MSZ. Dla najlepszych prac przewidziane były specjalne nagrody pieniężne
Excerpt from Foreign Minister's circular letter No. 41 of 30 April 1927, encouraging employees to pursue research in the field of interest of the Ministry of Foreign Affairs. The best works were awarded with special cash prizes

484. Wycieczka urzędników MSZ do Krakowa. Pobyt na Wawelu, 1935
Staff members of the Ministry of Foreign Affairs on a trip to Wawel Castle, 1935

483

Klub Urzędników Polskiej Służby
Zagranicznej
Ministry of Foreign Affairs Staff Club

Klub rozwinął szczególną aktywność w latach trzydziestych XX w. i był bardzo popularny wśród pracowników MSZ. W jego ramach działały m.in. sekcje: towarzyska, sportowa, strzelecka, turystyczna, narciarska, odczytowa.

The Club was especially active in the 1930s and was very popular among the employees of the Ministry. It had a social, sports, rifle, travel, skiing and a lecture section, among others.

„Klub w Pałacu Kronenberga: obiady, można było posiedzieć, pogadać, poczytać, popracować, zagrać w brydża [...], taneczny wieczór sylwestrowy w Klubie MSZ w pałacu Kronenberga był wyjątkowo udaną imprezą. Do programu rozrywkowego należała jak zwykle noworoczna szopka, pisana przez paru najdowcipniejszych kolegów [...]. Do szczególnie lubianych należał numer zatytułowany «Z poślej łączki», na który składały się zakamuflowane lub spreparowane, ale nieraz i autentyczne cytaty z raportów i korespondencji dyplomatycznej”²⁵.

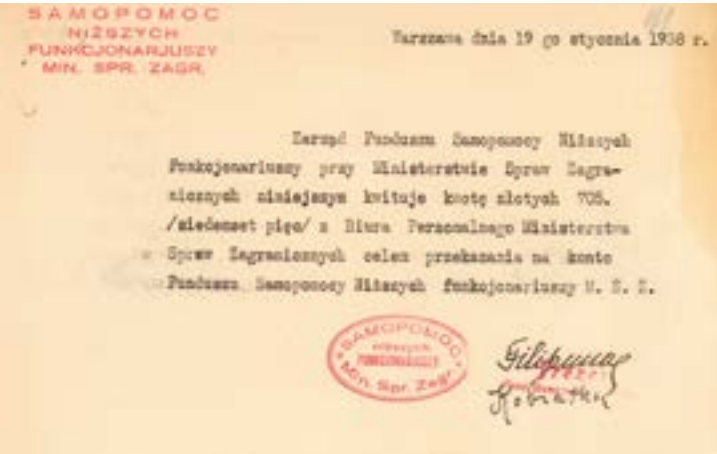
“The Club at Kronenberg Palace: they served dinners, you could stay there, have a chat, read, work, play bridge [...] New Year’s Eve dance party at the MFA Club, housed in Kronenberg Palace, was an exceptional success. The entertainment show included, as usual, a New Year satirical puppet show, written by several of the most witty colleagues [...] Among the most favourite was an act presenting various camouflaged or fabricated – but sometimes original – quotations from reports and diplomatic correspondence.”²⁵

485

485. Członkowie Klubu Urzędników MSZ podczas otwarcia sezonu zimowego. W drugim rzędzie (w środku) stoi minister spraw zagranicznych Józef Beck, 1933
Members of the MFA Staff Club during an opening ceremony for the winter season. Minister Józef Beck stands in the second row (centre), 1933

486. List od organizacji „Samopomoc dla Młodych Pracowników Ministerstwa Spraw Zagranicznych” działającej w MSZ, 1938
Letter from the organisation “Self-assistance for Junior Staff Members of the Ministry of Foreign Affairs” active in the MFA, 1938

486

PASZPORT

M. S. Z.

Polskie paszporty dyplomatyczne
i służbowe
Polish Diplomatic and Service Passports

Polskie paszporty dyplomatyczne i służbowe

Polish Diplomatic and Service Passports

W momencie odradzania się polskiej państwowości paszport dyplomatyczny lub służbowy, wystawiony przez Komitet Narodowy Polski lub Ministerstwo Spraw Zagranicznych, był uznawany przez inne państwa na świecie. Stanowił świadectwo ich zgody na współpracę z odrodzoną Polską. Paszport dyplomatyczny w okresie międzywojennym przechodził ewolucję pod względem formy i treści. Ostateczny wygląd i wzorzec został usankcjonowany 14 kwietnia 1932 r. w rozporządzeniu ministra spraw wewnętrznych.

Upon restoration of Polish statehood, diplomatic and service passports issued by the Polish National Committee or the Ministry of Foreign Affairs were recognised as valid by other countries of the world, giving testimony to these countries' readiness to cooperate with the new Poland. During the interwar period, the diplomatic passport evolved both in form and content. The final design and layout were authorised on 14 April 1932 by ordinance of the Minister of Home Affairs.

488

487. (s. 289) Okładka paszportu wydawanego przez MSZ (p. 289) Cover page of MFA passports

488. Paszport dyplomatyczny wystawiony przez KNP Ernestowi Adamowi, 1919
Diplomatic passport issued by the Polish National Committee to Ernest Adam, 1919

489. Paszport dyplomatyczny wystawiony przez KNP Tadeuszowi Skowrońskiemu, 1919
Diplomatic passport issued by the Polish National Committee to Tadeusz Skowroński, 1919

490. Paszport dyplomatyczny wystawiony przez KNP Romanowi Dmowskiemu, 1919
Diplomatic passport issued by the Polish National Committee to Roman Dmowski, 1919

491. Paszport dyplomatyczny wystawiony przez KNP Konstantemu Skirmuntowi, 1919
Diplomatic passport issued by the Polish National Committee to Konstanty Skirmunt, 1919

489

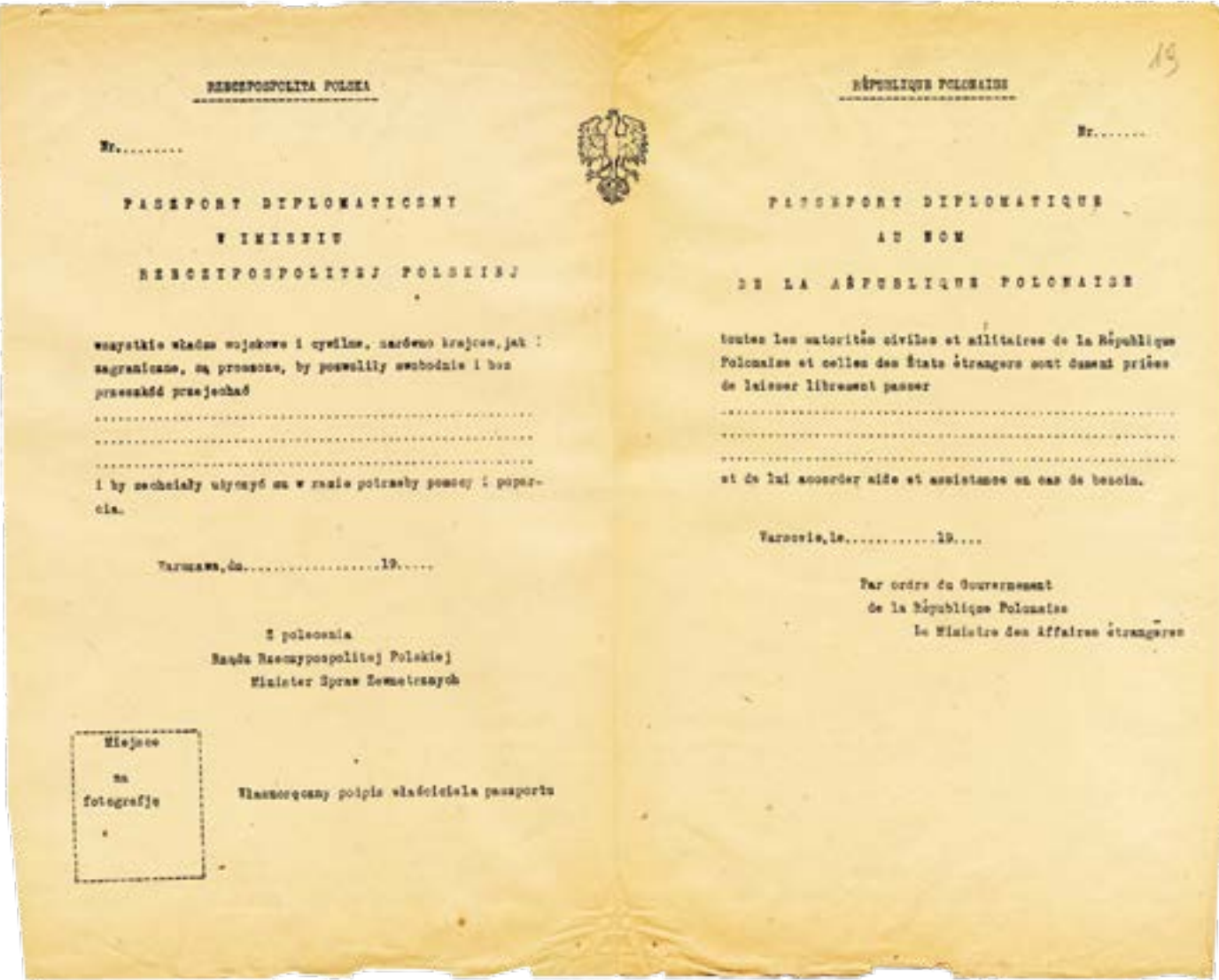
490

491

Polska wiza dyplomatyczna
Polish Diplomatic visa

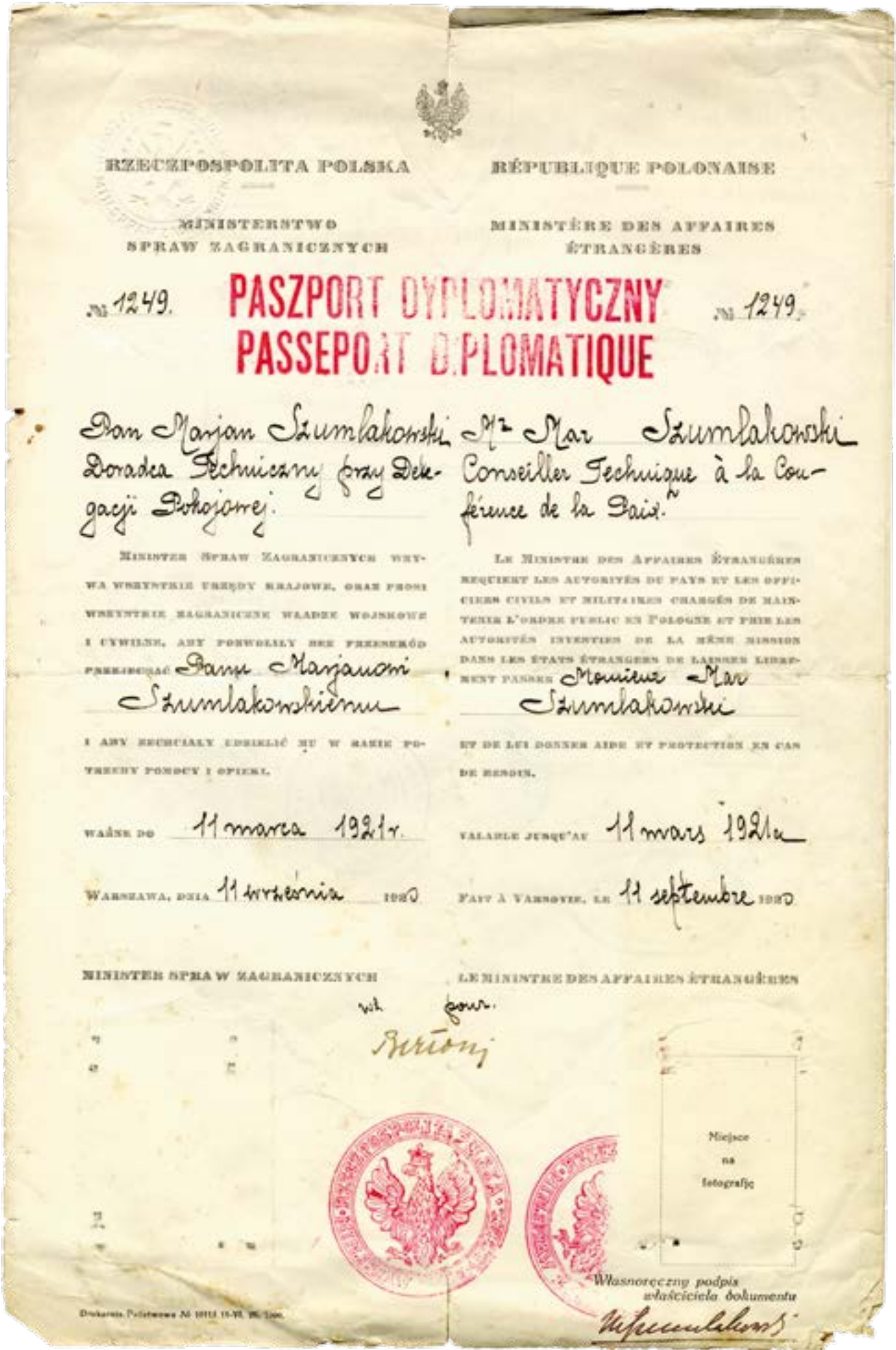
492

492–493. Druki paszportów wystawianych przez MSZ: dyplomatycznego i służbowego
Blank diplomatic and service passport forms used by the Ministry of Foreign Affairs

494. Paszport dyplomatyczny Mariana Szumlakowskiego, 1920
Diplomatic passport issued to Marian Szumlakowski, 1920

493

494

495

„W Departamencie Administracyjnym odebrałem zaliczkę na koszt podróży oraz paszport dyplomatyczny w pięknej czerwonej, skórzanej okładce z wytłoczonym na niej godłem państwa. Nie bez głębokiej satysfakcji odczytałem zawartą w tym dokumencie, w języku polskim i francuskim, ustaloną od 1815 roku formułę:

«W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej wszystkim, komu o tym wiedzieć należy, wiadomym czynimy, iż Pan Jan Meysztowicz, ur. 22 marca 1910 w Rogoźnicy, udaje się za granicę. Wobec czego polecamy wszystkim polskim władzom cywilnym i wojskowym oraz prosimy odpowiednie władze zagraniczne, aby pozwoliły mu swobodnie przejechać i udzieliły pomocy i opieki w razie potrzeby»”²⁶.

“At the Administrative Department I collected an advance for travelling expenses and a diplomatic passport in a beautiful red leather cover with the national emblem imprinted on it. Not without profound satisfaction I read in Polish and French the formula that was established back in 1815:

‘On behalf of the Republic of Poland, to whom it may concern, this is to notify that Mister Jan Meysztowicz, born on 22 March 1910 at Rogoźnica, is travelling abroad. We therefore command all Polish civil and military authorities and ask appropriate foreign authorities to permit him free passage and provide help and care in need’.”²⁶

496

495. Paszport dyplomatyczny Władysława Kozłowskiego, 1919
Diplomatic passport issued to Władysław Kozłowski, 1919

496. Okładka paszportu wydawanego przez MSZ
Cover page of MFA passport

497–498. (s. 296–297) Pierwsza i druga strona paszportu dyplomatycznego Juliusza Dzianotta, 1939
(p. 296–297) First and second pages of Juliusz Dzianott’s diplomatic passport, 1939

PASZPORT DYPLOMATYCZNY.

W Imieniu
Rzeczypospolitej Polskiej

Wszystkim, komu o tym wiedzieć należy,
wiadomo czynimy, iż
Pan **Juliusz Dżianott**
Referendarz

urodzony w 1912, Lubla
dnia 18. X. 1903
udaje się za granicę

Wobec czego polecamy wszystkim wła-
dzom polskim cywilnym i wojskowym oraz
prosimy odpowiednie władze zaprzeczanie
aby pozwoliły mu swobodnie przeje-
żdżać i udzieliły pomocy i opieki w razie
potrzeby.

Paszport niniejszy ważny jest do października 1939

Warszawa, dnia 25 marca 1939 Varsovie, le 25 mars 1939

W. Minister Spraw Zagranicznych **Jan Barański** Naczelnik Wydziału

Jan Barański
Naczelnik Wydziału

249.39 schimbat 300 zlot

Drżpis własności
Signature du porteur

Nr 128/39
Serja A. Nr. 003117

PASSEPORT DIPLOMATIQUE.

Au Nom de la
République Polonaise

A tous ceux qui ces présentes verront
faisons savoir que
M. **Juliusz Dżianott**
Rédacteur au Min.
des Affaires Étrangères
né à Lubla
le 18. X. 1903
se rend à l'étranger

En raison de quoi nous requérons les
autorités civiles et militaires polonaises
et prions les autorités étrangères de vou-
loir bien le laisser librement pas-
ser et de lui accorder aide et protection en
cas de besoin.

Passeport valable jusqu'au octobre 1939

Warszawa, dnia 25 marca 1939 Varsovie, le 25 mars 1939

W. Minister Spraw Zagranicznych **Jan Barański** Naczelnik Wydziału

Jan Barański
Naczelnik Wydziału

249.39 schimbat 300 zlot

Drżpis własności
Signature du porteur

Nr 128/39
Serja A. Nr. 003117

VISA DIPLOMATIQUE

Nr 200/1
Vu à la Légation de
Belgique à Varsovie,
Visa pour se rendre
en Belgique et retour
en Pologne, valable jusqu'au
premier octobre 1939.
plusieurs voyages.

Varsovie, le 27 MARS 1939
p. le Ministre de Belgique,
Le Chef du Service des Passports.

H. Lelouch

VISA DIPLOMATIQUE

Vu à l'Ambassade de France
en Pologne
Visa bon pour se rendre en
France, valable pour plusieurs
voyages et retour
jusqu'au 1 octobre 1939
Varsovie, le 27 Mars 1939
Fr. F.A. pour et P. A.
L'attaché d'Ambassade

Fr. F.A. pour et P. A.
L'attaché d'Ambassade
Fr. F.A. pour et P. A.
L'attaché d'Ambassade

Diplomatisches Visum

Nr. 215/39	Gebühr: 100/1
Mr. Juliusz Dżianott	(Name des Inhabers)
zur mehr-maligen Einreise in das Reichsgebiet über jede amtlich zugelassene deutsche Grenzübergangsstelle die Grenzübergangsstelle(n)	
Das Visum kann zum Grenzübertritt bis zum 1. Oktober 1939 einschließlich benutzt werden.	
Reisezeit:	Tage vom Grenzübertritt ab (Einreisetag eingerechnet)
Warschau, den 27. März 1939	Deutsche Botschaft (Unterzeichnet)

Hr. dyplomata 128/39
Hr. dyplomata 128/39
Hr. dyplomata 128/39
Hr. dyplomata 128/39
Hr. dyplomata 128/39
Hr. dyplomata 128/39
Hr. dyplomata 128/39
Hr. dyplomata 128/39
Hr. dyplomata 128/39
Hr. dyplomata 128/39

Przedłużenie Nr. 12
Ważność niniejszego paszportu
przedłużona - la validité du
présent passeport est prolongée
do dnia : 17 września 1940
jusqu'au 17 septembre 1940
Ważność paszportu 17.9.39

Minister
Jan Barański

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
WYDZIAŁ PRAWNY

PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI
O ZAWIERANIU UMÓW
MIĘDZYNARODOWYCH

Wydawnictwa
Publications

Wydawnictwa
Publications

Najważniejsze pozycje wydawnicze MSZ okresu międzywojennego to: „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej” wydawany w latach 1920–1939 oraz „Rocznik Służby Zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej” wydawany w latach 1932–1939. Zawarte w nich były najważniejsze zarządzenia i regulacje prawne dotyczące funkcjonowania służby zagranicznej oraz dane dotyczące obsady i zmian na stanowiskach w ramach centrali MSZ oraz na placówkach zagranicznych.

The two major publications of the Ministry of Foreign Affairs in the interwar period were: “Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej” (Official Journal of the Ministry of Foreign Affairs) published in 1920–1939, and “Rocznik Służby Zagranicznej RP” (Yearbook of the Foreign Service of the Republic of Poland) published in 1920–1939. They included the most important orders and regulations concerning the operation of the foreign service, together with information about staff movements and transfers at MFA headquarters and foreign service posts.

499. (s. 298–299) Okładka publikacji Wydziału Prawnego MSZ, 1938
(p. 298–299) Front page of a publication by the MFA’s Legal Section, 1938

500. Okładka „Dziennika Urzędowego Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej”, 1925
Front page of Official Journal of the Ministry of Foreign Affairs, 1925

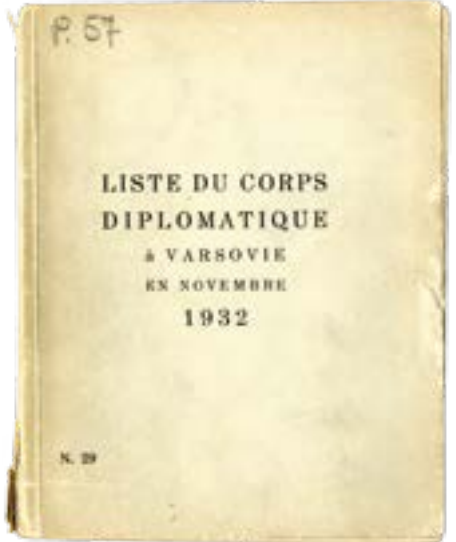
501. Okładka „Dziennika Urzędowego Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej. Tajne”, 1938
Front page of Official Journal of the Ministry of Foreign Affairs. Secret, 1938

500

501

502

503

504

„«Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych» służy do ogłaszania:

- a) zarządzeń Ministra Spraw Zagranicznych dotyczących zasad postępowania urzędowego podległego mu personelu i funkcjonowania podległej administracji,
- b) aktów ustanowienia i zniesienia urzędów zagranicznych, zakresu ich kompetencji terytorialnej oraz adresów,
- c) zarządzeń lub komunikatów zawierających postanowienia innych władz naczelnych, pozostające w związku z zakresem działania Ministra,
- d) komunikatów zawierających zawiadomienia, zalecenia i informacje oraz ruch służbowy” .²⁷

“The Official Journal of the Ministry of Foreign Affairs shall announce:
a) orders of the Minister of Foreign Affairs regarding conduct rules applicable to subordinates and the operation of subordinate administration,
b) decisions to open or close foreign service posts, to define their areas of jurisdiction and addresses,
c) orders and announcements of other supreme authorities, where these are related to the Minister’s competences,
d) announcements containing notifications, recommendations and information as well as all official transfers within the Ministry.” ²⁷

502. Okładka wydanej listy korpusu dyplomatycznego akredytowanego w Warszawie w listopadzie 1932
Cover of a publication listing the diplomatic corps accredited in Warsaw in November 1932

503. Okładka „Rocznika służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej”, 1936
Cover of Yearbook of the Foreign Service of the Republic of Poland, 1936

504. „Przegląd prasy zagranicznej. Codzienny biuletyn Wydziału Prasowego MSZ”, 1933
International press review. Daily bulletin of the MFA Press Section, 1933

BIULETYN INFORMACYJNY

№ 6. Warszawa, dnia 1 Sierpnia 1924 roku.

Treść: POLITYKA ZAGRANICZNA SOWIETÓW. Stosunki polsko - sowieckie: Sprawa spławu drzewa sowieckiego po Niemnie. Polsko - sowiecka konwencja konsularna. Prasa sowiecka o sytuacji międzynarodowej. V Kongres III Międzynarodówki. POLITYKA WEWNĘTRZNA SOWIETÓW. II Sesja Cika Białorusi. Zjazd Komunistów Ukrainy. SYTUACJA GOSPODARCZA SOWIETÓW. Stan uroжайов в СССР. Sytuacja gospodarcza СССР.

Polityka zagraniczna Sowietów.

Stosunki polsko-sowieckie

SPRAWA SPŁAWU DRZEWA SOWIEC-
KIEGO PO NIEMNIE.

W uzupełnieniu korespondencji dyplomatycznej pomiędzy rządem polskim i sowieckim w sprawie tranzytu drzewa sowieckiego przez Polskę (patrz Nr. 2 „Biuletynu”), podajemy poniżej dalszą wymianę not w tej sprawie.

Nota Cziczeringa z dn. 17 kwietnia.

W odpowiedzi na notę Poselstwa Polskiego w Moskwie z dn. 24 marca r. b. Komisarz Ludowy Spraw Zagranicznych, Cziczerin przesłał do p. posła Darowskiego w dn. 17 kwietnia r. b. notę następującą:

„Potwierdzając niniejszem odbiór noty z dnia 24 marca r. b. za Nr. 645, Komisariat Ludowy Spraw Zagranicznych w sprawie poruszonego w nocy powyższej zagadnienia, ma zaszczyt zakomunikować co następuje:

Uznając, wraz z Rządem Polskim za
pożądane uregulowanie zagadnień tranzytu
w drodze specjalnego układu, przewidziane
w art. XXII Traktatu Ryskiego, Komisarz
Ludowy Spraw Zagranicznych
przypuszcza jednak, że wysunięte przez
niego w nocy z dnia 23 lutego r. b. zagad-
nienie może i powinno zostać rozstrzygnięte
niezależnie od wspomnianego powyżej
specjalnego układu.

Rząd Związkowy ponownie stwierdza, że rozstrzygnięcie sprawy wolnego tranzytu zarówno po Niemnie, jakoteż w innych wodnych lub lądowych kierunkach, posiada mocną podstawę w punkcie 2-im art. XXII Traktatu Ryskiego, na mocy którego obie strony zobowiązane są przyznać sobie wzajemnie wolny tranzyt towarowy wszystkimi drogami żelaznymi i wodnymi otwartymi dla tranzytu. Rząd Związkowy uważa za konieczne podkreślić, że wszelka próba zamknięcia Niemna dla wolnego tranzytu, na mocy ustawodawstwa wewnętrznego lub rozporządzenia administracyjnego, byłaby

w jaskrawej sprzeczności z ustalonym w ciągu dziesięcioleci regimem na Niemnie, jako na rzece, otwartej dla spławu międzynarodowego, tembardziej, że nawet w wypadkach zamknięcia tej lub innej rzeki dla żeglugi — zamknięcie to nie dotyczy spławu. Rząd Związkowy nie może nie przypomnieć Rządowi Polskiemu, że ani jedno z państw, posiadające uprzednio w rozporządzeniu swem te lub inną część Niemna, nie usiłowało zamknąć jej dla spławu.

Rząd Związkowy zmuszony jest zwrócić uwagę na to, że analogiczne interpretowanie art. XXII Traktatu Ryskiego uprzednio znajdowało wyraz i w oświadczeniach Rządu Polskiego.

Jeszcze 29 kwietnia 1922 r. Ministerstwo Handlu i Przemysłu oficjalnie zakomunikowało Przedstawicielstwu Pełnomocnemu RSFSR, że ustalenie tranzytu po Niemnie uważane jest przez ten organ Rządu Polskiego za „bardzo polityczne i że po wydaniu niektórych rozporządzeń, zależnych od Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Ministerstwa Finansów, spław po rzecze Niemnie będzie całkowicie wolny i nie będzie uzależniony od żadnych porwożeń Rządu Polskiego”. Komisarjat Ludowy Spraw Zagranicznych zmuszony jest, niestety, stwierdzić, że owe przyrzeczenie odpowiedzialnego organu Rządu Polskiego nie zostało zrealizowane i że Komisarjat, dotychczas nie jest powiadomiony o wydaniu rozrządzeń, zależnych od innych odpowiedzialnych organów Rządu Polskiego. Komisarjat Ludowy Spraw Zagranicznych nie widzi żadnych realnych podstaw, które mogłyby w jakimkolwiek stopniu usprawiedliwić tak jaskrawą zmianę stanowiska Rządu Polskiego w poruszanej sprawie.

W końcu Rząd Związkowy zmuszony jest podkreślić, że przytoczone w nocy Rządu Polskiego motywy, na mocy których przepuszczenie drzewa związkowego uzależnione jest od zgody Litwy na otwarcie granicy dla ruchu litewsko - polskiego, odpada za względu na to, że przepuszczenie drzewa związkowego przez terytorium

Litwy nie wzbudza żadnych wątpliwości, przepuszczenie zaś przez to terytorium drzewa polskiego nie ma nic wspólnego z poruszoną sprawą.

Wychodząc z powyższego Komisariat Ludowy Spraw Zagranicznych usilnie prosi o wydanie trustowi „Zapadoles” pozwolenia na spław drzewa po Niemnie, przyczem pozwala sobie zauważyć, że niewydanie takiego pozwolenia będzie uważane przez Rząd Związkowy za próbę ze strony Rządu Rzeczypospolitej Polskiej uchylenia się od wykonania zobowiązań, przyjętych przezeń na mocy Traktatu Ryskiego”.

Nota pisma Darowskiego z dn. 3 czerwca.

W odpowiedzi na notę powyższą p. poseł Darowski przesłał do Komisarza Spraw Zagranicznych, Cziczczina, w dn. 3 czerwca notę następującą:

„Potwierdzając odbiór noty Pańskiej Nr. 628 z dnia 17 kwietnia r. b., mam zaszczyt, z polecenia Rządu Polskiego, oświadczyć w odpowiedzi, co następuje:

W przuszonej w nocie Poselstwa Związku Socjalistycznych Republik Rad Nr. 367 z dnia 23 lutego r. b. i w wyżej przytoczonej nocie Pańskiej Nr. 628 z dnia 17 kwietnia r. b. sprawie spławu 60.000 metrów sześciennych drzewa przez terytorjum polskie w kierunku morza Bałtyckiego, Rząd Polski odróżnia dwie kwestie, które bezpośrodko się z sobą nie wiążą i wymagają odmiennego traktowania, a mianowicie: z jednej strony kwestję spławu drzewa związkowego Niemcem przez terytorjum polskie i litewskie, a z drugiej strony sprawę spławu, względnie tranzytu kombinowanego wodno-kolejowego tegóż drzewa przez Polskę z ominięciem terytorjum litewskiego.

W pierwszej z tych kwestyj, mianowicie transzitu drzewa związkowego Niemnem przez terytorjum Polski i Litwy, w przeciwstawieniu do tezy, wysunęliśmy w n. o. Nr. 628, jakoby interpretacja przez Polskę w tym zakresie art. XXII Traktatu Ryskiego znajdowała się w sprzeczności z istotą tego artykułu, a sprawy przepuszczenia przez terytorjum litewskie drzewa polskiego i związkowego nie były w żadnym związku pomiędzy sobą, Rząd Polski zna-

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRAJNICZNYCH		IV.	
DEPARTAMENT POLITYCZNY		PRZESŁAD INFORMACYJNY.	
INFORMACJA PŁACOWEK		POLSKA I ZAGRANICA.	
1572		5 maj 1927.	
Trafił do:		Str.	
88. Sprawy niemieckie	270		
a/ sprawa odszkodowań ... 270, b/ sprawa procesu Hitler-Judezsoff ... 270, c/ sprawa kolonistów ... 270.			
89. Sprawy bałtyckie	278		
a/ Konferencja Kowieda ... 278, b/ sprawy litewskie ... 278, c/ sprawa Kłajpedy ... 279.			
90. Sprawy rosyjskie	280		
a/ stan wykonania klauzuli międzynarodowych Traktatu Łybskiego ... 280, b/ sprawy okrajowe ... 280.			
91. Sprawy tureckie	289		
92. Stosunki polsko-rosyjskie	291		
a/ Sprawa Jaworany ... 291, b/ sprawa wypędzenia obywateli rosyjsko-polskich z Polski ... 291.			
93. Sprawy gdańskie	293		
94. Sprawy emigracyjne	295		
95. Liga Narodów	296		
a/ sprawa zmniejszenia stroju morskiego ... 296, b/ termin czarnego węża ... 297.			

506

505. „Biuletyn Informacyjny” wydawany przez Wydział
Wschodni MSZ, 1924

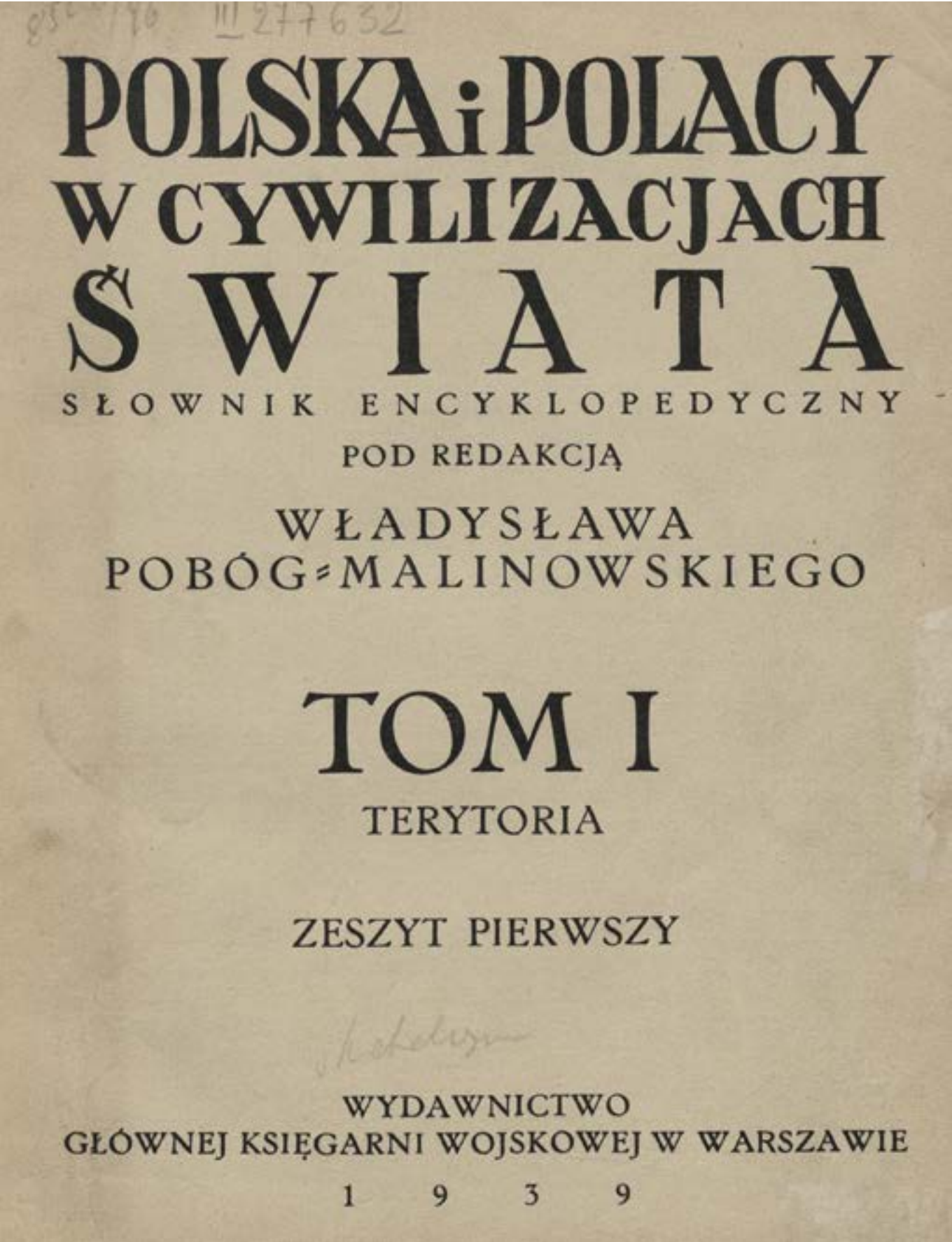
Information Bulletin published by the MFA's East Section,
1924

506. W latach trzydziestych MSZ publikował tajny polityczny biuletyn informacyjny „Polska a Zagranica”. Biuletyn ten opracowywany był na podstawie wyselekcjonowanych materiałów z ambasad i poselstw; zawierał informacje dotyczące sytuacji wewnątrzpolitycznej w różnych państwach, mające bezpośrednie lub pośrednie odniesienie do polskiej polityki zagranicznej

The Ministry of Foreign Affairs published a classified Information Bulletin, Poland and Foreign Countries. It was developed on the basis of selected embassy and legation reports concerning the political situation in the respective countries, with direct or indirect bearing on Polish foreign policy

Exlibrys: MSZ i poselstwa w Kopenhadze
Bookplates of the MFA and legation in Copenhagen

507

508

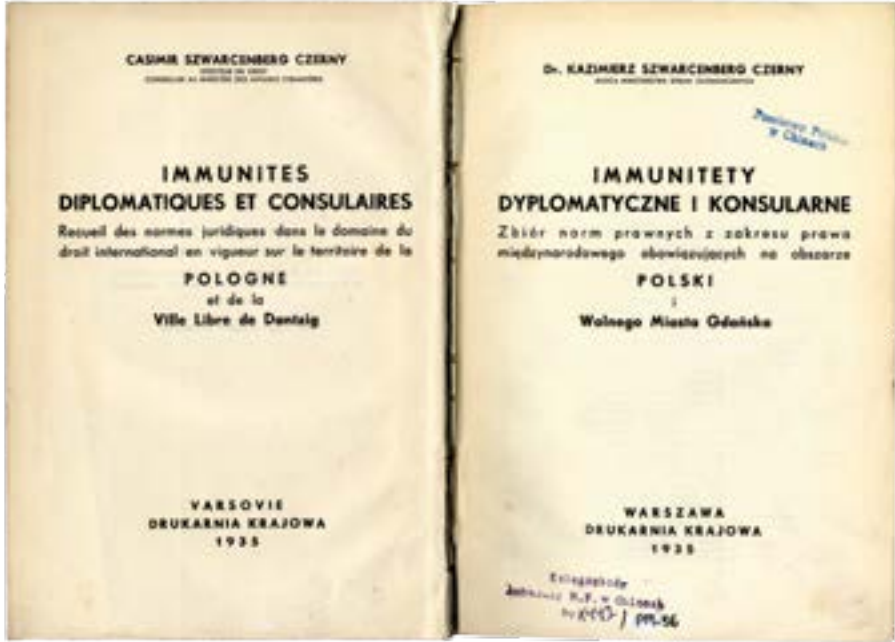
509

510

511

512

507. Z inicjatywy MSZ i dzięki jego wsparciu finansowemu w latach 1935–1939 przygotowana została do druku czterotomowa encyklopedia *Polska i Polacy w cywilizacjach świata*. Był to efekt pracy ponad 300-osobowej grupy pracującej pod kierunkiem Władysława Pobóg-Malinowskiego

On the initiative and with the financial support of the Ministry of Foreign Affairs, a four-volume encyclopaedia, Poland and Poles in Civilisations of the World, was written and published in 1935–1939. It was the work of a group of over 300 contributors headed by Władysław Pobóg-Malinowski

508–512. Ponadto w okresie międzywojennym ukazywały się wydawnictwa periodyczne MSZ: raporty konsularne i gospodarcze oraz sprawozdania ekonomiczne placówek. Publikowane były także różnego rodzaju przepisy prawne

In the interwar period, the Ministry of Foreign Affairs also issued periodical publications: consular and economic reports as well as financial statements of foreign service posts and legislative regulations

Pieczętki Biblioteki MSZ
MFA library stamp

Życie prywatne
Private live

514

516

515

513. (s. 306–307) Poseł we Włoszech August Zaleski z żoną Ewelina, Rzym, 1926
(p. 306–307) Envoy to Italy August Zaleski with his wife Ewelina, Rome, 1926

514. Fotografia ślubna sekretarza konsulatu w Nicei Edwarda Kalinowskiego i Marii Szuman, Nicea, 1928
Wedding photograph of Edward Kalinowski, Secretary at the Consulate in Nice, and Maria Szuman, Nice, 1928

515. Ślub radcy poselstwa w Wiedniu Karola Romera z Olgą Mitilineu, córką posła rumuńskiego w Austrii, Wiedeń, 1924
Karol Romer, Counsellor at the Legation in Vienna, weds Olga Mitilineu, daughter of the Romanian Envoy to Austria, Vienna, 1924

516. Ślub sekretarza ambasady w Wielkiej Brytanii Jana Wszelakiego z Marią Rosen, Londyn, 1931
Jan Wszelaki, Secretary at the Embassy in London, weds Maria Rosen, London, 1931

517. Ślub naczelnika Wydziału Organizacji Międzynarodowych MSZ Edwarda Raczyńskiego z Cecylią Jaroszyńską, Rogalin, 1932
Edward Raczyński, Head of the MFA International Organisations Section, weds Cecylia Jaroszyńska, Rogalin, 1932

517

518

520

521

518. Formularz, na którym minister spraw zagranicznych wydał Tadeuszowi Romerowi zgodę na zawarcie związku małżeńskiego, 1925
Form on which the foreign minister gave permission to Tadeusz Romer to enter into marriage, 1925

519. Poseł w Japonii Tadeusz Romer z rodziną na dworcu w Tokio tuż po przyjeździe do tego kraju, 1937
Envoy to Japan Tadeusz Romer with his family at a train station in Tokyo on their arrival in Japan, 1937

520. Minister spraw zagranicznych Józef Beck z żoną Jadwigą i córką na dworcu w Warszawie po powrocie z podróży prywatnej, 1933
Foreign Minister Józef Beck with wife Jadwiga and his daughter at a train station returning from a private trip, 1933

521. Poseł w Stanach Zjednoczonych Władysław Wróblewski z rodziną, b.d.
Władysław Wróblewski, Envoy to the United States, with his family, undated

522. Poseł w Portugalii Marian Szumlakowski wraz z rodziną wyjeżdżający pociągami z Warszawy, 1933
Marian Szumlakowski, Envoy to Portugal, with his family, leaves Warsaw by train, 1933

522

Złoty zegarek – prezent ślubny dla Tadeusza Romera od kolegów z MSZ
Gold watch – a wedding gift for Tadeusz Romer from his MFA colleagues

519

524

525

526

527

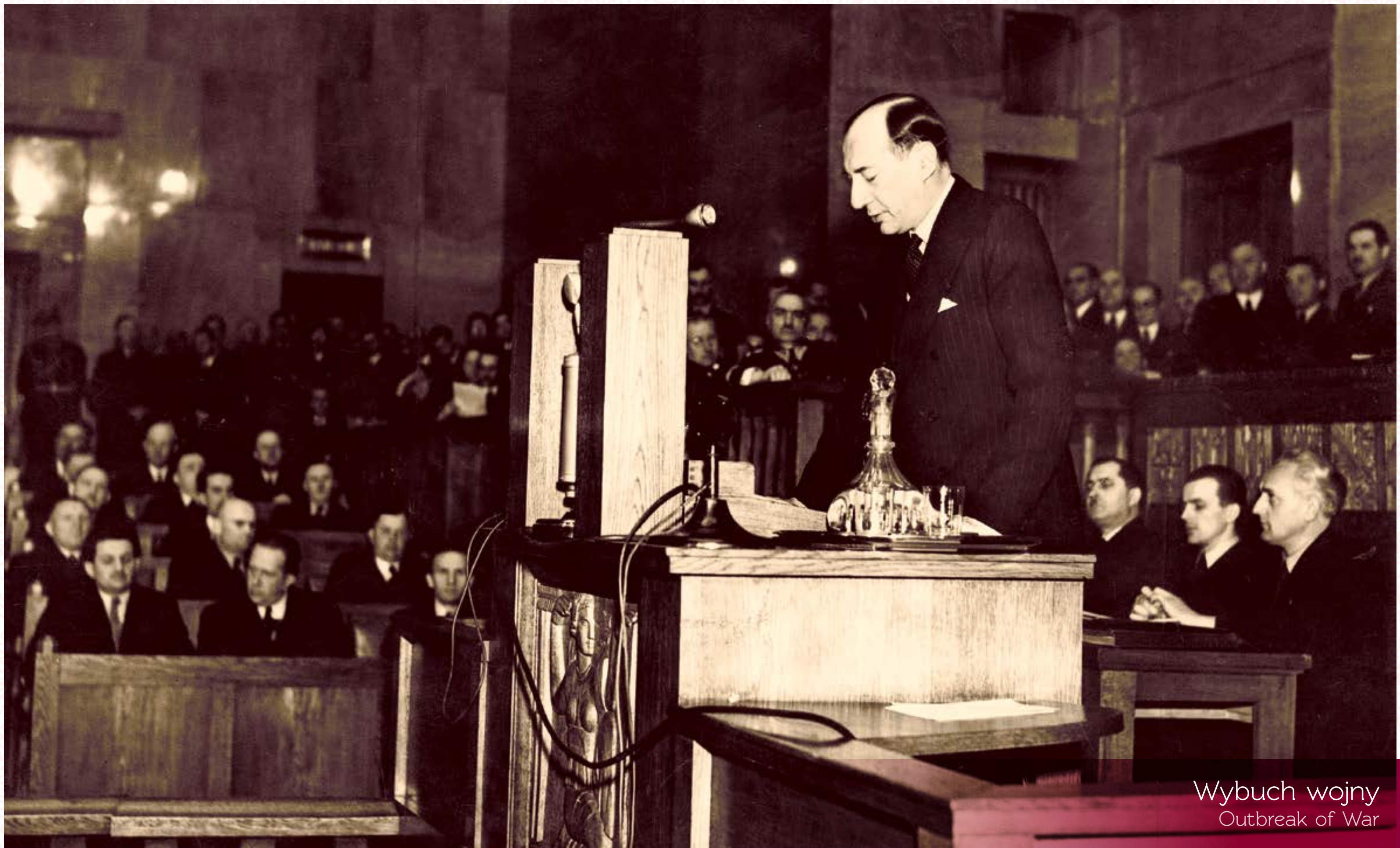
523. (s. 312–313) Śniadanie podczas wypo-
czynku letniego w Juracie. Widoczni m.in.
prezydent Ignacy Mościcki oraz minister spraw
zagranicznych Józef Beck, 1937
*(p. 312–313) Lunch during summer holidays
in Jurata. Pictured: President Ignacy Mościcki
and Foreign Minister Józef Beck, 1937*

524. Poseł we Francji Alfred Chłapowski z ro-
dziną, b.d.
*Envoy to France Alfred Chłapowski with his
family, undated*

525. Poseł w Stanach Zjednoczonych Jan
Ciechanowski w otoczeniu rodziny, Nowy
Jork, b.d.
*Jan Ciechanowski, Envoy to the United States,
with his family, New York, undated*

526. Konsul generalny w Genewie Kazimierz
Trębicki z rodziną, 1927
*Consul General in Geneva Kazimierz Trebicki
with his family, 1927*

527. Żona posła w Stanach Zjednoczonych
Władysława Wróblewskiego – Zofia, b.d.
*Wife of Envoy to the United States Władysław
Wróblewski – Zofia, undated*

Wybuch wojny
Outbreak of War

529

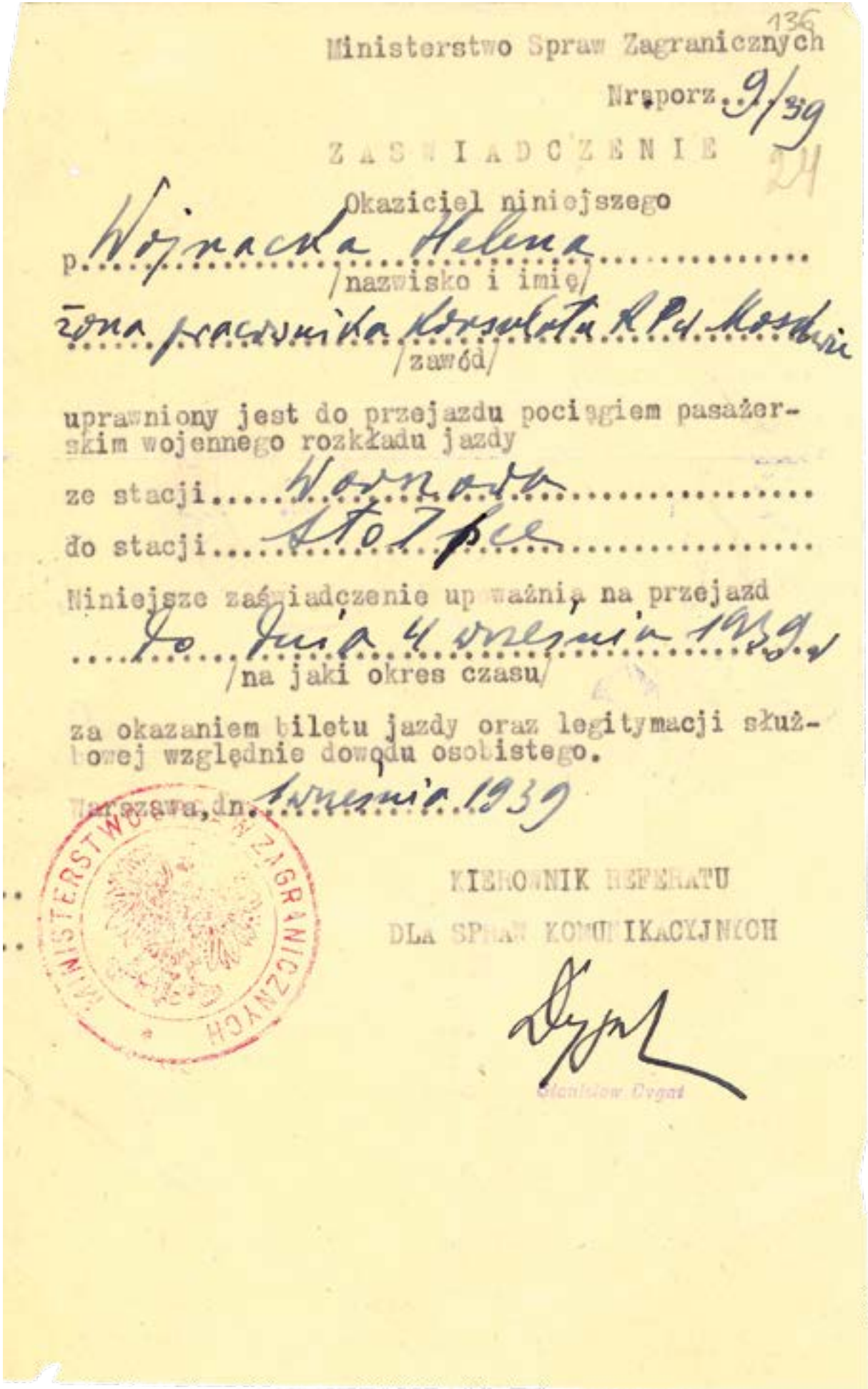
530

528. (s. 316–317) Józef Beck podczas sejmowego przemówienia 5 maja 1939 r. po wypowiedzeniu przez III Rzeszę deklaracji o niestosowaniu przemocy
(p. 316–317) Józef Beck during his speech to the Sejm in 5 May 1939 after the Third Reich unilaterally abrogated the Polish-German Pact of Non-Aggression

529. Wejście żołnierzy niemieckich do siedziby Komisariatu Generalnego RP w Wolnym Mieście Gdańsku, 1939
German soldiers enter the Polish General Commissariat in the Free City of Danzig, 1939

530. Artyleria i uzbrojenie oddziałów polskich złożone na dziedzińcu Pałacu Brühla po upadku Warszawy, 1939
Artillery and equipment laid down by Polish units in the courtyard of the Brühl Palace after the fall of Warsaw, 1939

531. Dokument uprawniający pracownika MSZ do przejazdu koleją w warunkach wojennych, wystawiony 1 września 1939
Document authorising an MFA employee to travel by rail in war-time conditions, issued on 1 September 1939

531

532

533

534

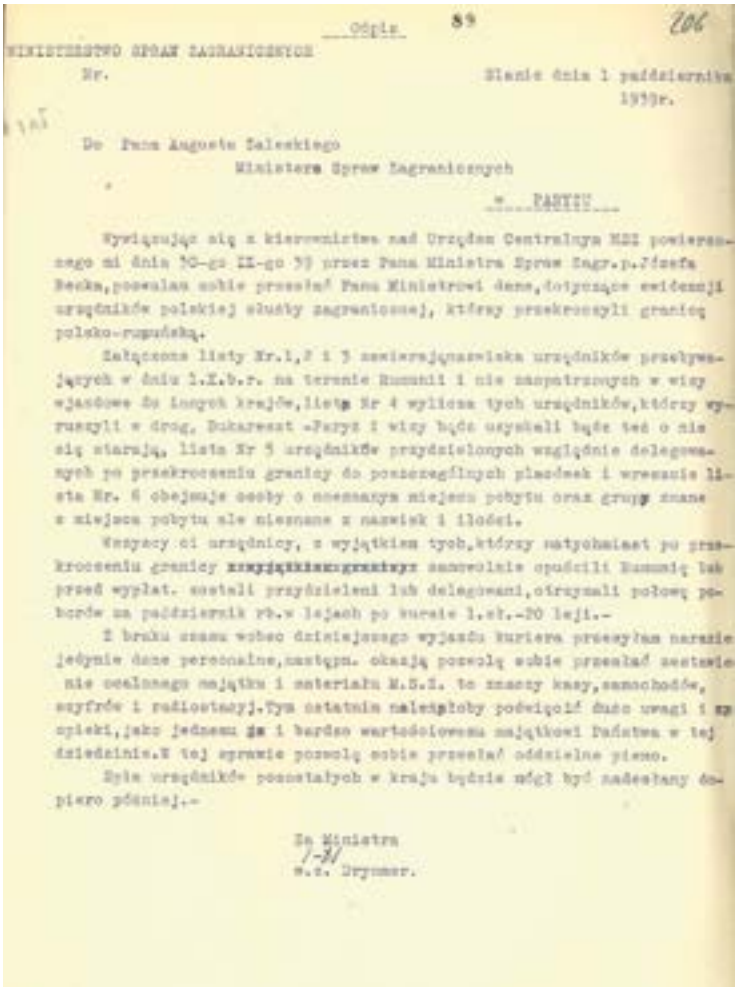
532. Paszport wystawiony w Czerniowcach, 1940

Passport issued in Cernăuți, 1940

533. Paszport wystawiony w Londynie, 1942

Passport issued in London, 1942

534. Siedziba Ambasady w Paryżu z oknami oklejonymi taśmami papieru w celu ochrony przed wypadnięciem na skutek wybuchów bomb, 1940
Polish Embassy building in Paris with windows fitted with paper tape to protect them from air-raid bomb blast, 1940

535

Pismo Wiktora Drymmera, p.o. ministra spraw zagranicznych od 30 września 1939 r., do Augusta Zaleskiego, ministra spraw zagranicznych w nowym rządzie na emigracji powołanym we Francji, 1939
Communication from Wiktor Drymmer, acting head of the Ministry of Foreign Affairs operating in Romania after 30 September, 1939, to August Zaleski, minister of foreign affairs in the new government-in-exile formed in France, 1939

Copy
Ministry of Foreign Affairs
Slanic, 1 October 1939
No.
To Mister August Zaleski
Minister of Foreign Affairs
in Paris

Discharging my duties as Chief of the MFA's Head Office I was entrusted with on 30 September 1939 by the Minister of Foreign Affairs Mr Józef Beck, I take the liberty to sent to Mr Minister the data concerning files on the employees of the Polish Foreign Service who crossed the Polish-Romanian border. Enclosed lists nos. 1, 2 and 3 include the names of the officers who on 1 October were on the territory of Romania without an entry visa to other countries, List no. 4 contains those who began their journey from Bucharest to Paris and had either got their visas or applied for them, List no. 5 of officers assigned or delegated to individual posts and finally List no. 6 with persons of unknown whereabouts and groups, whose whereabouts are known, but whose names and numbers are unknown.

All these officers, with the exception of those who, immediately after crossing the border, left Romania without permission or were assigned or delegated before being paid, were paid one-half of the salary for October this year in lei, with the exchange rate 1 zloty – 20 lei. As there is no time due to today's departure of the courier, I am sending personal data only, at the next opportunity I will send an inventory of property salvaged and items belonging to MFA: money, cars, codes and radios. The latter merit special attention and concern as the only and valuable property of the State in this area. But allow me to send a separate communication on this matter.

List of the officers remaining in the country will be sent later.

For the Minister
(-)
p.p. Drymmer

„Żegnając się z Wami, pragnę przypomnieć Wam, że służba zagraniczna wymaga nieustannego pomnażania posiadanej wiedzy, bezwzględnej ścisłości rozumowania, niezależności sądu, połączonej z organizacyjną dyscypliną, uczciwości w informowaniu oraz zdolności do zespołowej pracy, którą wytwarza duch korporacyjnej wspólnoty i braterska solidarność wszystkich: starych i młodych, mężczyzn i kobiet, pracowników politycznych, konsularnych, administracyjnych i kancelaryjnych. Byliśmy jedną rodziną. Uczucie solidarności chciałbym, aby w Was trwało i teraz, kiedy się rozchodzimy, a ci z nas, którzy mieć będą zaszczyt do służby tej powrócić w warunkach normalnych, niechybnie uczucie to wniosą w urząd, który, mam nadzieję, potrafi walory ich ocenić i wykorzystać”.

“In saying goodbye, I would like to remind you that the Foreign Service requires continuous study, absolutely clear reasoning, independent judgement combined with work discipline, honesty in reporting information and good team work developed by the spirit of corporate community, and brotherly solidarity of everyone with everyone: old and young, men and women, political officers and consular officers, administrative staff and registry staff. We were like a family. I hope you will sustain this sense of solidarity as we go our separate ways today. Those of us who will be privileged to return to this service once the situation returns to normal will naturally bring this sense of solidarity to the ministry which, I hope, will appreciate their skills and use them well.”

List pożegnalny dyrektora Sekcji Spraw Zagranicznych „MOC” Delegatury Rządu RP na Kraj Romana Knolla ps. Proskur, skierowany do pracowników w związku z rozwiązaniem sekcji (fragment), maj 1945.

Farewell letter by Roman Knoll, pseud. Proskur, Director of the Foreign Affairs Section (cryptonym MOC) of the Polish Gouvernement-in-Exile Home Delegation to his staff, written in connection with the dissolution of the Section (excerpt). May 1945

Spis cytatów

List of quotations

1) K. Morawski, *Wspólna droga z Rogerem Raczyńskim, Wspomnienia*, Poznań 1998, s. 36.

2) A. Kuśniewicz, Gawędy, [w:] *Przed Wrześniem i po Wrześniu. Ze wspomnień młodych dyplomatów II Rzeczypospolitej*, Warszawa 1998, s. 121.

3) S. Schimitzek, *Drogi i bezdroża minionej epoki. Wspomnienia z lat pracy w MSZ (1920–1939)*, Warszawa 1976, s. 403–405.

4) Zarządzenie z 17 X 1922 r. w sprawie ujednostajnienia znaków i pieczęci przez placówki Rzeczypospolitej Polskiej zagranicą, „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej” 1922, nr 26, poz. 211, s. 329–330.

5) S. Schimitzek, *op.cit.*, s. 353–354.

6) *Protokół Dyplomatyczny i ceremoniał państwowy II Rzeczypospolitej*, opracował i wstępem opatrzył J. Sibora, Warszawa 2010, s. 79.

7) Rozporządzenie Rady Ministrów z 19 II 1926 r. w sprawie umundurowania urzędników służby dyplomatycznej i konsularnej, „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej” 1926, nr 33, poz. 200, s. 372.

8) AAN, MSZ, sygn. 246, s. 239.

9) *Ibidem*, s. 239–240.

10) *Ibidem*, s. 240.

11) *Ibidem*.

12) *Ibidem*, s. 245.

13) AAN, MSZ, sygn. 928, s. 128.

14) *Ibidem*, s. 130–131.

15) *Ibidem*, s. 131.

16) *Ibidem*, s. 135.

17) *Historia dyplomacji polskiej*, t. IV: 1918–1939, pod red. P. Łossowskiego, Warszawa 1995, s. 72.

18) *Ibidem*, s. 74.

19) M. i J. Łozińscy, *Życie codzienne i niecodzienne w przedwojennej Polsce*, Warszawa 1999, s. 78.

20) *Historia dyplomacji...*, s. 74.

21) J. Beckowa, *Kiedy byłam ekscelencją*, Warszawa 1990, s. 57.

22) Z. Czeczot-Gawrak, *Powroty do MSZ*, [w:] *Przed Wrześniem...*, s. 143.

23) J. Meysztowicz, *Wspomnienia ze służby zagranicznej*, [w:] *Przed Wrześniem...*, Warszawa 1998, s. 21.

24) *Idem*, *Czas przeszły dokonany. Wspomnienia ze służby w Ministerstwie Spraw Zagranicznych w latach 1932–1939*, Warszawa 1989, s. 103.

25) *Idem*, *Wspomnienia ze służby zagranicznej...*, s. 19, 31.

26) *Idem*, *Czas przeszły...*, s. 103.

Źródła ilustracji

Illustration acknowledgments

Archiwum Akt Nowych: 3, 5, 6, 8–11, 15–17, 26, 27, 43, 203–206, 209, 274, 276, 473, 478–480, 486, 488-493, 495, 497, 498, 504, 506, 531, 535

Archiwum Komendy Głównej Policji: 62

Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych: 7, 24, 30, 33, 109–113, 202, 249, 252, 262, 271, 303, 487, 494, 496, 499–503, 505, 512, 513, 518, 526, 532, 533

Biblioteka Narodowa: 12, 50, 353, 481, 507-511

Centralne Archiwum Wojskowe: 218

Das Politische Archiv des Auswärtigen Amts (Berlin): 28, 29

Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej: 90 (1922, nr 26, poz. 211, s. 329–330), 483 (1929, nr 4, poz. 41, s. 53)

Dziesięciolecie Polski Odrodzonej. Księga Pamiątkowa 1918-1928, Warszawa 1928: 2

Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego (Londyn, London): 200

Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, fot. C. Olszewski: 60, 61

Kolekcja prywatna Andrzeja Nagórnego: 270, 272, 297, 380, 451, 482

Kolekcja prywatna Marka Pernala: 74

Kolekcja prywatna Wojciecha Bilińskiego: 275

Kolekcja prywatna rodziny Romerów: 285

Library of Congress (Waszyngton, Washington D.C.): 4

Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego w Bydgoszczy: 31, 32, 190, 191, 212

Narodowe Archiwum Cyfrowe: 13, 14, 18–23, 25, 34–42, 44–49, 51, 53-59, 63–73, 75-89, 91–108, 114–189, 192–199, 201, 207, 208, 210, 211, 213–217, 219–248, 250, 251, 253–261, 263–269, 271, 273, 277–282, 286–296, 298–302, 304–333, 336–348, 350–352, 354–379, 381–450, 452–472, 474–477, 484, 485, 513–517, 519–525, 527–530, 534

Polona.pl: 52

Pontificio Istituto di Studi Ecclesiastici (Rzym, Rome): 349

„Tygodnik Ilustrowany” 1918, s. 602: 1

United Nations Office at Geneva Archives: 334, 335

W. Bończa-Tomaszewski, *Kodeks orderowy*, Warszawa 1939: 283, 284

Zdjęcia bez numerów pochodzą z Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych
Pictures without numbering are from MFA Archives

Spis treści

Table of contents

Od redakcji	6
<i>From the Editors</i>	8
Słowo wstępne	10
<i>Introduction</i>	17
Początki	25
<i>Beginnings</i>	25
Ministrowie	45
<i>Ministers</i>	45
Ministerstwo	57
<i>Ministry</i>	57
Placówki zagraniczne	69
<i>Foreign Missions</i>	69
Dyplomaci w pracy	107
<i>Diplomats at work</i>	107
Protokół Dyplomatyczny	179
<i>Diplomatic Protocol</i>	179
Rekrutacja i szkolenie	279
<i>Recruitment and training</i>	279
Polskie paszporty dyplomatyczne i służbowe	289
<i>Polish Diplomatic and Service Passports</i>	289
Wydawnictwa	299
<i>Publications</i>	299
Życie rodzinne	307
<i>Private live</i>	307
Wybuch wojny	317
<i>Outbreak of War</i>	317
Spis cytatów	324
<i>List of quotations</i>	324
Źródła ilustracji	325
<i>Illustration acknowledgments</i>	325

NARODOWE
ARCHIWUM
CYFROWE

The National Digital Archives are one of three central archives of the state archive network in Poland. They were established in 2008 as a result of the transformation of the Archives of Audiovisual Records into an institution being a response to the advancement of the technology of recording and providing access to data. Our operations have two aspects: digitalization and electronic documentation as well as storage of and providing access to photographic and audiovisual documentation.

- We digitalize materials from the state archives across Poland.
- We build IT systems and infrastructure aimed to collect and provide access to the information on the collections of all state archives and other institutions storing archive materials.
- We teach how to digitalize, we set up standards and share our experience.
- We collect, store, maintain and process photographs, films and sound recordings.
- We make available and promote archive records in the network.

The NDA are the first Polish digital archives, i.e. an institution set up to collect, store, provide access to, and manage archive materials in digital form. Collection contains 15 million photographs dated from the 1840s to present, with nearly 90% presenting the Polish Peoples’ Republic period. Sound Recording Collection contains more than 40,000 units dated 1889–2008 and the collection of films numbers ca. 2,400 titles from the years 1928–1993.

www.nac.gov.pl

The Archives of New Records (AAN), one of the three most important archives in Poland, was created by a decree of Chief-of-State Józef Piłsudski, dated 7 February 1919.

Currently, we have 35 kilometres of records, kept in almost 3500 groups and collections representing central state institutions, social and political entities, and also other memorabilia. These include records of such important central institutions as the Civilian Chancellery of the President of the Republic of Poland, the Ministry of Foreign Affairs and other ministries of the interwar period and the contemporary period. The most valuable documents are those of the wartime Polish Underground State – including the Government Delegate’s Office at Home, the Headquarters of the Home Army (AK), other clandestine institutions and the underground military. Besides, the Archives hold documents concerning political parties and social institutions, such as trade unions and associations. A special place in the Archives is held by memorabilia of the most distinguished figures in Polish history, among them Ignacy Jan Paderewski and Marshall Józef Piłsudski. We also have huge collections of photographs, audio materials and cartographic items. The archive holdings are systematically preserved, catalogued and made available to researchers.

www.aan.gov.pl

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

autorzy/authors
Paweł Ceranka, Krzysztof Szczepanik

wstęp/introduction
Piotr Łossowski

projekt graficzny/graphic design
Darek Kondefer

redaktor/editor
Kazimierz Stembrowicz

korekta/revision
Wojciech Tomkiel

przekład/translated from Polish by
Grażyna Waluga, Zbigniew Szymański (wydanie/edition 2008)
Katarzyna Górską-Łazarz, Wydział Tłumaczeń, Biuro Archiwum i Zarządzania Informacją, Ministerstwo Spraw Zagranicznych/Translate
Section, Bureau of Archives & Information Management, Ministry of Foreign Affairs

© Copyright by Kancelaria Sejmu (Chancellery of the Sejm), Warszawa 2016
© Copyright by Ministerstwo Spraw Zagranicznych (Ministry of Foreign Affairs), Warszawa 2016

ISBN 978-83-7666-483-5

Kancelaria Sejmu
Wydawnictwo Sejmowe
Wydanie I
Warszawa/Warsaw 2016
<http://wydawnictwo.sejm.gov.pl>
e-mail: wydawnictwo@sejm.gov.pl

druk i oprawa/printed by
Toruńskie Zakłady Graficzne „ZAPOLEX” Sp. z o.o.